

SANCTI ANSELMI

LIBER

MEDITATIONUM ET ORATIONUM.

202 PROLOGUS ²⁰².

Meditationes seu orationes quæ subscriptæ sunt, quoniam ad ²⁰² excitandam legentis mentem ad Dei amorem vel timorem, seu ad suimet discussionem editæ sunt, non sunt legendæ in tumultu, sed in quiete, nec velociter, sed paulatim, cum ²⁰⁷ intenta et morosa meditatione. Nec debet intendere lector ut quamlibet illarum totam perlegat; sed quantum sentit, Deo adjuvante, sibi valere ad accendendum affectum orandi, vel quantum illum delectat. Nec necesse habet aliquam semper a principio incipere, sed ubi magis illi placuerit ²⁰⁸. Ad hoc enim ipsum paragraphis sunt distinctæ, ut ²⁰⁹ ubi elegerit incipiat vel desinat, ne prolixitas aut frequens ejusdem loci repetitio generet fastidium; sed potius aliquam inde colligat lector, propter quod factæ sunt, pietatis affectum ²¹⁰.

MEDITATIO PRIMA.

De humanæ conditionis dignitate et miseria.

1. Quod ad imaginem et similitudinem Dei facti sumus. — Evigila, anima mea ²¹¹, evigila; exerce spiritum tuum, excita sensum, expelle socordiam lethiferi torporis tui, apprehende sollicitudinem tuæ salutis. Inutilium cogitationum effugetur vagatio, recedat ignavia, diligentia teneatur. Meditationibus sacris insiste, adhære divinis bonis; intende sempiternis, temporalibus derelictis. Quid igitur utilius, quid salubrius in tam divino mentis exercitio poteris cogitare, quam immensa beneficia Conditoris dulcissima cogitatione recolere? Considera igitur in ipso creationis exordio quid sublimitatis, quid dignitatis tibi contulerit; et perpende quo amore, qua veneratione colendus sit. Certe, cum universitatem rerum visibilium et invisibilium creans et ordinans, humanam naturam facere disposuisset, summo consilio de

A tuæ conditionis dignitate tractavit, utpote quam cæteris creaturis quæ in mundo sunt, alius honorare disposuit. Vide igitur sublimitatem tuæ creationis, et retracta debitum reddendi amoris. *Facimus* (ait Deus) *hominem ad imaginem et similitudinem nostram* (Gen. 1, 26). Si ad hoc dictum tui Conditoris non expergisceris, si in tam ineffabili benignitate erga te dignationis ejus in amorem illius tota non exardescis, si ad ejus desiderium totis medullis non inflammaris, quid dicam? Dormientem te, an potius mortuam reputem? Attende igitur diligenter quid sit ad imaginem et similitudinem Dei te esse creatam. Habes dulce pignus piæ meditationis, ubi cogitationes tuas exerceas. Agnosce ergo aliud esse similitudinem, aliud imaginem: verbi gratia, potest habere similitudinem quamdam cum homine equus, bos et cæteræ similes creaturæ; imaginem vero hominis non habet nisi alter homo. Manducat homo, manducat et equus: ecce quædam similitudo ac communitas inter naturas diversas. Imaginem vero hominis non imitatur nisi alter homo ejusdem naturæ, cujus imago est. Dignior igitur est imago quam similitudo. Similitudinem itaque ad Deum hoc modo habere poterimus, si eum bonum esse considerantes, nos boni esse studuerimus; si eum justum esse cognoscentes, nos justis esse contendamus; si misericordem contemplantes, nos misericordiæ operam demus. Quomodo autem ad **203** imaginem suam? Attende. Deus semper meminit sui, intelligit se, amat se. Et tu ergo, si pro modulo tuo infatigabiliter memor fueris Dei, intellexeris Deum, amaveris Deum, eris ad imaginem ejus; quia hoc facere niteris, quod semper facit Deus. Ad memorandum, et intelligendum atque amandum summum bonum totum debet homo referre quod vivit: ad hoc omnis cogitatio, omnis voluntatio cordis retorquetur,

VARIÆ LECTIONES.

²⁰² Collata sunt cum mss. Becc. O. Thuano 267. Victorinis RR. 3 et KK. 16. Corbeiensi 160. Sangermanensi 345. Carthusiensi a Porta, uno S. Martini Tornacensis, uno Vallis Lucentis, et uno S. Bened. Floriacensis: et cum editione Sommatii. Ms. S. Bened. Flor. Incipiunt Orationes sive Meditationes Domini Anselmi Cantuar. archiep. ms. Thu. 267. Incipit Prologus S. Anselmi Cantuar. archiepiscopi in Orationibus seu Meditationibus suis ms. Val.-luc. Incipit Prologus Domini Anselmi archiepiscopi. ²⁰⁸ Quoniam ad mss. Corb. Vict. 16. Val.-luc. Flor. Quæ ad ²⁰⁷ Nec etiam velociter, sed paulatim, cum mss. Bec. Thu. nec cursim et velociter, sed cum mss. Corb. 160. Vict. 16 et Val.-luc. Flor. nec velociter, sed cum ²⁰⁸ Illi placet mss. illi placuerit ²⁰⁹ Paragraphis sunt distinctæ, ut mss. paragraphis sunt distinctæ per partes ²¹⁰ Mss. Thu. Val.-luc. Explicit Prologus. mss. Vict. RR. Meditationes Anselmi Cantuariensis archiepiscopi. ms. Vict. KK. 16. Incipiunt Orationes sive Meditationes Domini Anselmi Cantuariensis archiepiscopi. ms. Corb. 160. Incipiunt Orationes sive Meditationes Domini Anselmi Cantuariensis archiepiscopi: utiles valde ad excitandam legentis mentem ad Dei amorem vel timorem ms. Val.-luc. Incipiunt Orationes sive Meditationes editæ ab Anselmo Cantuar. archiepiscopo ²¹¹ Primam Meditationem, quæ incipit, Evigila, Anima mea, etc. in nullis, quæ habui, mss. reperi

acuatur, conformetur, ut infatigabili affectu memor sis Dei, intelligas Deum, ames Deum, et tuæ creationis dignitatem, qua ad imaginem Dei creata es, salubriter exprimas. Quid dico ad imaginem Dei te esse creatam, cum, teste Apostolo, ipsa Dei imago sis? *Vir*, inquit Apostolus, *non debet velare caput suum, cum sit imago et gloria Dei (I Cor. xi, 7).*

II. *Quod ad hoc facti sumus, ut Deum sine fine laudemus.*—Sufficiunt ne tibi hæc tam immensa beneficia Conditoris ad iuges gratiarum actiones reddendas, et debitum continui amoris, cum de nihilo vel potius de luto te consideras ejus bonitate ad tantam celsitudinem in ipso conditionis exordio sublimatam? Sanctorum igitur sententiam in tuam converte vitam, et de sancto quid dicatur attende. Quæ est igitur laus sancti? *De omni corde suo laudavit Dominum.* Ecce ad quod creata es; ecce opus famulatus tui. Ut quid enim te Deus tam præclaro conditionis privilegio sublimaret, nisi te suis laudibus indesinenter intedere vellet? Ad laudandum igitur Conditorum tuum creata es, ut ejus laudibus vacans, et hic justitiæ merito in illum semper proficias, et in futuro bene vivas. Laus enim ejus et hic justitiam, et ibi beatitudinem tribuit. Sed si laudas, ex toto corde lauda, diligendo lauda. Hæc est enim sanctis laudandi proposita regula: *De omni corde suo laudavit Dominum; et dilexit Deum qui fecit illum (Eccli. xlvi, 10).* Lauda ergo, et ex toto corde lauda, et quem laudas dilige; quia ad hoc facta es ut laudes et diligas. Laudat namque, sed ex toto corde non laudat, quem ad benedicendum Deum prospera demulcent; sed a benedicendi munere adversa restringunt. Laudat quoque, sed non diligit, qui in Dei laudibus aliud quam ipsum laudando requirit. Lauda igitur, et digne lauda, ut nulla in te cura, nulla intentio, nulla cogitatio, nulla sollicitudo mentis, in quantum tibi virtus suppetit, a laude Dei sit vacua. Ab ejus laude nulla te vitæ hujus prosperitas revocet, nulla compescat adversitas. Sic enim ex toto corde laudabis Dominum. Sed, cum ex toto corde eum laudaveris, et diligens laudaveris, nihil ab eo aliud quam ipsum expetes, ut ipse sit finis desiderii tui, ipse præmium laboris, ipse solatium hujus umbratilis vitæ, ipse possessio illius beatæ vitæ. Ad hoc itaque facta es, ut eum sine fine collaudes: quod tunc utique intelliges plenius, cum ejus beata visione sublimata videbis te sola et gratuita bonitate illius, cum non esses, de nihilo tam beatam, et ad tam ineffabilem beatitudinem creatam, vocatam, justificatam, glorificatam. Talis namque contemplatio infatigabilem tibi amorem dabit eum sine fine laudandi, ex quo, et per quem, et in quo tantis et tam immutabilibus bonis te beatificatam gaudebis.

III. *Quod ubicunque sumus, in illo vivimus, movemur, et sumus, dum ipsum intra nos habemus.*—Sed ab illa felicitate futura, contemplationis intuitu paululum etiam magnitudinem gratiæ, qua te in hac etiam vita fugaci ditavit, considera. Ipse qui in cælis habitat, qui in angelis regnat, cui cælum et terra

A cum omnibus quæ in eis sunt se inclinant, se tibi habitaculum præbuit, suam tibi præsentiam paratam fecit: docente enim apostolo Paulo, *in illo vivimus, movemur et sumus (Act. xvii, 28).* Dulcis vita, motus amabilis, optabile esse. Quid enim dulcius quam in illo vitam habere, qui est ipsa vita beata? Quid amabilius quam omnem voluntatis vel actionis nostræ motum ad illum et in illo dirigere, qui nos perpetua confirmet stabilitate? Quid optabilius quam voto et conversatione jugiter in illo esse, in quo solo, vel potius qui solus est verum esse, sine quo nulli potest bene esse? *Ego*, ait, *sum qui sum (Exod. iii, 14).* Et pulchre. Ipse enim vere solus est, cujus immutabile est esse. Ille itaque, cujus esse tam excellens, tam singulariter est, ut solum vere sit; B in cujus comparatione omne esse nihil est, cum te ad celsitudinem creaverit ut tuæ gloriæ dignitatis nec intelligere possis, ubi te esse constituit? quem tibi mansionis locum præparavit? Attende ipsum suis in Evangelio dicentem: *Manete in me, et ego in vobis (Joan. xv, 4).* O inestimabilis dignatio, o beata mansio, o gloriosa vicissitudo? Quanta dignatio Creatoris, ut in se suam velit habitare creaturam? Quam incomprehensibilis beatitudo creaturæ, in suo manere Creatore? Quanta rationalis creaturæ est gloria, tam felici vicissitudine Creatori sociari, ut ipse in ea, et ipsa in eo teneat mansionem? Tam excellenter ergo creatos, in se nos manere misericorditer voluit; super omnia, sicut omnium gubernator, sine sollicitudine existens; omnia, velut C omnium fundamentum, sine labore sustinens; omnia sicut omnibus rebus excellentior, sine superbia excedens; omnia, velut qui universa continet, sine diffusionem complectens; omnia, sicut omnium plenitudo, sine sui angustia complens. Hic ergo, cum nusquam desit, delectabile intra nos sibi regnum elegit, Evangelio demonstrante, ubi dicitur: *Regnum Dei intra vos est (Luc. xvii, 21).* Sed si regnum Dei intra nos est et Deus in suo regno habitat, nonne ipse in nobis manet, cujus intra nos regnum est? Ita plane: si enim Deus sapientia est, et *anima justis sedes est sapientiæ*; qui vere justus est, Deum in se manentem habet. *Templum enim Dei sanctum est, quod estis vos (I Cor. iii, 67),* ait Apostolus. Et tu D igitur sanctitatis studio infatigabiliter insiste, ne templum Dei desinas esse. Ipse de suis dicit: *Inhabitabo in illis, et inambulabo (II Cor. vi, 16).* Nec dubites, ubicunque animæ sanctæ fuerint, eum in illis esse. Si enim et tu in omnibus membris, quæ vivificas, ubique tota es; quanto magis Deus ubique totus est, qui teipsam et corpus creavit? Summa igitur diligentia considerandum est cum quanta ratione et reverentia sensus nostros et membra corporis nostri movere debemus, quibus Divinitas ipsa præsidet. Demus igitur, ut dignum est, tanto inhabitatori omne imperium cordis nostri, ut nihil ei repugnet in nobis; sed omnes cogitationes, et voluntatis motus, omnia verba, et universa opera nostra illius nutum attendant, ejus voluntati deserviant, ad rectitudinis ejus

regulam firigantur. Sic enim vere regnum ejus A erimus, et ipse in nobis manebit, et nos in illo manentes, bene vivemus.

IV. *Quod omnes, qui in Christo baptizati sumus, Christum induimus.* — Excita, quæso te, anima mea, et exardescat ignis superni amoris in intimis tuis, et decorem a Domino Deo tuo tibi collatam prudenter intelligere, intelligens dilige, diligens sanctæ conversationis obsequiis venerare. Nonne ipse qui tibi in seipso tribuit mansionem, et in te dignatus est habitare, seipso vestit te, munit et ornat? *Quotquot*, ait Apostolus, *in Christo baptizati estis, Christum induistis* (Gal. III, 27). Quid igitur laudis, **204** quid gratiarum actionis, ei condigne tribues, qui te tanto vestivit decore, tanto sublimavit honore, ut jucundissimo cordis jubilo dicere possis: *Induit me Dominus vestimento salutis, indumento lætitiæ circumdedit me?* (Isa. LXI, 10.) Angelis Dei summum gaudium est, Christum contemplari: et ecce immensa dignatione sua se tibi tantum inclinat, ut seipso te velit vestiri. Quali vestimento, nisi eo de quo gloriatur Apostolus dicens: *Christus factus est nobis a Deo sapientia, et justitia et sanctificatio?* (I Cor. I, 30.) Quibus vestimentorum insigniis te magis ornaret, quam ut te splendidam redderet amictu sapientiæ, ornamento justitiæ, satisfactionis decore?

V. *Quod corpus Christi sumus.* — Et quid dicam quia se tibi Christus vestimentum fecit, cum se tantum univerit, ut in unitate Ecclesiæ de carne sua te esse voluerit? Audi Apostolum Scripturæ testimonium exponentem: *Et erunt duo in carne una. Ego autem, inquit, dico in Christo et in Ecclesia* (Ephes. v, 32). Super hoc quoque, quanta te unione copulaverit, contemplare. Corpus Christi te Apostolus esse confirmat: *Vos estis, ait, corpus Christi, et membra de membris* (I Cor. XII, 27). Serva igitur corpus et membra, ea dignitate qua decet, ne si ea quolibet levitatis studio injuriose tractaveris, quanto potiori præmio coronareris, si ea digne tractasses; tanto majori supplicio subjiceris, si eis indigne abusus fueris. Oculi tui, oculi Christi sunt. Non igitur licet tibi oculos Christi ad aliquas vanitates conspiciendas dirigere, quia Christus est veritas, cui omnis vanitas contraria est. Os tuum, os Christi est. Non debes, non dico ad detractiones, non dico ad mendacia, sed nec ad otiosos sermones os aperire, quod ad solas laudes Dei et ædificationem proximi debes paululum habere. Sic de cæteris Christi membris tuæ custodiæ commissis intellige.

VI. *Quod unum in Christo sumus, et cum ipso unus Christus sumus.* — Sed adhuc alius agnosce quanta illi societate jungaris. Ipsum Dominum audi pro suis Patrem exorantem: *Volo, ait, ut sicut ego et tu unum sumus, sic et isti in nobis unum sint* (Joan. XVII, 21). Sum ego Filius tuus per naturam; sint et illi filii tui et fratres mei per gratiam. Quanta celsitudo est Christianum hominem sic in Christo proficere, ut et ipse quodammodo Christus dicatur? Quod ille vere fide-

lis dispensator ecclesiasticæ familiæ sensit, qui dixit: *Omnes Christiani in Christo unus Christus sumus.* Nec mirum, cum ipse sit caput, et nos corpus ejus; ipse sponsus, ipse sponsa; sponsus in se, sponsa in animabus sanctis, quas sibi æterni amoris vinculo sociavit. *Sicut sponso, inquit, imposuit mihi mitram, et sicut sponsam ornavit me ornamento.* Ille igitur, anima mea, hic erga te revolve beneficia ejus, accendo in dilectione ejus, exardesce in desideria beatæ contemplationis ejus. Exclama ergo fortiter ardentissimo illo intimi amoris affectu et tota in ejus desiderium liquefacta, in vocem sponsæ fidelis erumpe: *Osculetur me osculo oris sui* (Cant. I, 1). Recedat ab animo meo omnis delectatio, quæ extra illum est; nullus præsentis vitæ affectus, nullum mihi solatium blandiatur, dum mihi ejus præsentia beata denegatur. Ipse me charitatis brachiis amplectatur, ipse me ore supernæ illius suavitatis osculetur, ipse me eloquio illo ineffabili, quo angelis sua secreta manifestat, alloquatur. Hæc sit sponsi ad sponsam vicaria sermonum vicissitudo, ut ego illi totum cor meum expandam, et ipse mihi suæ dulcedinis secreta revelet. His itaque anima et hujusmodi meditationibus vegetata, pleno sancti desiderii affectu, sponsum tuum sequi contende, et dic ei: *Trahe me post te, curremus in odorem unguentorum tuorum* (Cant. I, 3). Sed dic, et fideliter dic, non transitorio sono, sed infatigabili desiderio. Sic dic, ut audiaris; sic attrahi concupisce, ut sequi possis. Dic ergo Redemptori et Salvatori tuo: *Trahe me post te.* Non trahat dulcedo sæculi, sed trahat me suavitas beatissimi amoris tui. Traxit me aliquando vanitas mea; sed jam trahat me tam post se veritas tua. Trahe, quia traxisti; retine, quia apprehendisti. Traxisti redimendo, trahe salvando. Traxisti miserando, trahe beatificando. Apprehendisti inter homines apparens pro nobis homo factus, retine cælo præsidens super angelos exaltatus. Tuus sermo, tua promissio est. Promisisti dicens: *Et ego si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum* (Joan. XII, 32). Trahe igitur jam potenter exaltatus, quem attraxisti misericorditer humiliatus. Ascendisti, sentiam; super omnia regnas, agnoscam. Nunquid te regnare non agnosco? agnosco certe, et gratias ago. Sed agnoscam perfecte amando quod agnosco pie de te sentiendo. Agnoscam videndo quod agnosco credendo. Liga tecum indissolubilibus amoris vinculis desideria cordis mei, ubi tecum sunt primitiæ spiritus mei. Societ nos unitas charitatis, quos copulavit charitas redemptionis. Dilexisti enim me, tradidisti temetipsum pro me. Sit itaque tecum in cælo jugiter intentio mea, sit mecum in terra continue protectio tua. Adjuva tui amoris desiderio restuantem, qui dilexisti contemnentem. Da quærenti, qui te dedisti nescienti. Suscipe redeuntem, qui revocasti fugientem. Diligam ut diligar; imo quia diligor, magis ac magis diligam, ut magis diligar. Uniatur tecum cogitatio mea, una et singularis sit tecum intentio mea, ubi tecum a te misericordi-

ter suscepta beata jam regnat substantia nostra. Adhæream tibi inseparabiliter, adorem te infatigabiliter, serviam tibi perseveranter, quæram te fideliter, inveniam te feliciter, possideam te æternaliter. Illis sermonibus, o anima mea, Deum interpellando accendere, inflammare, exardesce, et tota in ejus desiderio ignea effluet contende.

VII. *Retractatio peccatorum nostrorum, de quibus nos conscientia nostra plus remordet, per quæ perdidimus hæc omnia.* — Cum autem consideras ad quæ et quanta bona per ejus gratiam profecisti, retracta etiam quæ et quanta bona per tuam culpam perdidisti, et in quæ mala culpis gravata corruisti. Revolve suspirando mala quæ nequiter fecisti; et recogita gemendo bona quæ propter eadem mala miserabiliter amisisti. Quid enim boni præstantissimus tuus Creator sua tibi non contulit bonitate? Et quid mali tu ei non repondisti, execrabili vegetata iniquitate? Bona perdens, mala meruisti; imo bona projiciens, mala elegisti; et amissa vel potius abjecta gratia Conditoris, iram ejus miserabiliter incurristi. Non est unde te probes innocentem, cum malorum tuorum caterva te velut exercitus immensus circumdet, hinc pravorum operum probra objiciens; illinc inutilium et, quod damnabilius est, perniciosorum verborum immensam congeriem proferens; inde malarum cogitationum noxam infinitam ostentans. Hæc sunt, propter quæ bona inestimabilia perdidisti; propter hæc Conditoris gratia caruisti. Hæc recogita gemendo, geme eis abrenuntians, abrenuntia damnando; damna ea, vitam in melius commutando. Luctare tecum in animo tuo, ne amodo vel ad momentum alicui vanitati seu corde, seu lingua, sive, quod summæ damnationis est, opere assensum præbeas. Sit quotidiana, imo continua in animo tuo rixa, ne quodlibet cum vitiiis fœdus retineas. Districte temetipsam semper examina, secreta discute, et quidquid in te reprobium 205 inveneris, rigida animadversione percute, prosterne, contere, extirpa, projice, et ad nihilum redige. Non tibi parcas, non tibi blandiaris, sed tu matutino, id est in contemplatione extremi judicii, quod nocti præsentis vitæ tanquam lux matutina succedit, interfice omnes peccatores terræ, id est delicta atque peccata conversationis terrenæ, ut disperdas de civitate Domini, quam in temetipsa illi ædificare debes, omnes operantes iniquitatem, id est diabolicas suggestiones, odibiles Deo delectationes, mortiferos consensus et opera perversa. Ab omnibus iis tanquam civitas Dei debes emundari, ut placitam in te mansionem sibi Creator inveniat, obtineat, possideat. Noli esse de illis, quorum pertinetiam Deus ipse videtur plangere, dicens: *Non est qui recogitet in corde suo, et dicat: Quid feci?* (Isa. LVII, 1). Si reprobantur illi, quia pro transactis malis erubescere et se reprehendere noluerunt, tunc ut in electorum numerum curras, temetipsam convenire, dijudicare, ac severa disciplina corrigere negliges? Revolve igitur sedulo cogitatu immensa

beneficia Conditoris, quibus te nullis intercurrentibus meritis sublimavit, et ad memoriam revoca mala innumera, quibus ejusdem beneficiis tua iniquitas indigne respondit, et magnum dolorem parturiens, clama: Quid feci? Deum exacerbavi, Creatorem meum ad iracundiam provocavi, beneficiis ejus immensis innumera mala rependi. Quid feci? Sed hæc dicens, cor tuum acerbe contere, gemitus emitte, lacrymas funde. Si enim hic non ploras, quando plorabis? Si te ad compunctionem non excitat aversio vultus Dei a te, quam tua peccata fecerunt, confringat duritiam tuam vel enormitas infernalium suppliciorum, quam super te eadem peccata provocaverunt. Redi ergo, redi, prævaricatrix, ad cor, et pedem ab inferis extrahe, ut debita mala evadere et amissa bona, quibus juste privaris, possis recuperare. Si enim ad mala tua respicias, omnia bona quæ tibi sunt ab eo collata perdidisti. Oportet te igitur ad ea, et maxime de quibus te conscientia gravius accusat, semper oculos retorquere, ut ille oculos suos avertat. Nam si tu peccata tua digna satisfactionis intentione avertis, ille ab eis intuitum ultionis avertit. Si tu oblivisceris, ille recordatur.

VIII. *Retractatio Dominicæ incarnationis, per quam recuperavimus hæc omnia.* — Ut igitur inde libereris, miserationes erga te tui Redemptoris attende. Certe originalis peccati merito cæcata eras, sublimitatem tui Conditoris videre non poteras. Peccatorum nubibus circumsepta in obscura tendebas, et ad æternas tenebras rapidis fluctibus vitiorum agitata festinabas. Et ecce Redemptor tuus cæcatis luminibus collyrium suæ incarnationis apposuit, ut quæ Deum in secreto majestatis fulgentem videre non poteras, Deum in homine apparentem aspiceres, aspiciendo agnosceres, agnoscendo diligeres, diligens summo studio ad ejus gloriam pervenire satageres. Incarnatus est ut te ad spiritualia revocaret. Mutabilitatis tuæ particeps factus est, ut te suæ incommutabilitatis participem faceret. Inclinauit se ad humilia tua, ut te sublimaret ad excelsa sua. De virginitatis integritate natus est, ut prævaricatricis naturæ corrupta sanaret. Circumcisus est, ut omnia peccatorum vitiorumque superflua hominem abscindere a se debere doceret. Oblatus est in templo, et a sancta vidua susceptus, ut fideles suos domum Dei frequentare, et ut eum mereantur suscipere, studio sanctitatis intendere moneret. A Simeone senes susceptus atque laudatus est, ut vitæ gravitatem et morum maturitatem se diligere patefaceret. Baptizatus est, ut nostri baptismatis sacramenta sanctificaret. In Jordane sub manu Joannis se ad baptismum inclinans paternam vocem audivit, et Spiritus sancti in columba adventum suscepit, ut nos doceret in humilitate mentis (quæ per Jordanem notatur: Jordanis enim *descensus eorum* interpretatur,) debere consistere, ibique superni Patris honorari colloquio, de quo dicitur quia cum simplicibus sermocinatio ejus (Prov. III, 33); et Spiritus sancti præsentia sublimari, qui super

humiles requiescit. Et hoc sub manu Joannis, qui *Dei gratia* dicitur; ut eidem gratiæ quidquid a Deo percipimus, non nostris meritis ascribamus. Quadraginta dierum completo jejunio diabolum cum suis tentamentis superans, angelico est ministerio glorificatus, edocens nos toto vitæ præsentis tempore delectationes rerum temporalium declinando mundum cum suo principe pedibus nostris substernere, et sic angelicis præsiidiis communiti. Regnum Dei prædicando diebus cum populo commoratur, et confluentes turbas miraculis et verbis ædificat; noctibus montem frequentans orationibus vacat, admonens nos pro congruentia temporis nunc proximis, inter quos vivimus, verbis et exemplis pro modulo nostro vitæ vitam demonstrare; nunc solitudinem mentis adeuntes et virtutum montem ascendentes dulcedini supernæ contemplationis inhiare, et intentionem nostram infatigabili affectu in superna dirigere. In monte coram Petro, et Jacob, et Joanne transfiguratur, insinuans nobis quod si tanquam Petrus (qui *agnoscens* interpretatur) nostram infirmitatem humiliter agnoscere, si vitiorum *supplantatores* (quod Jacobus sonat) fieri, si *Dei gratiæ* (quæ per Joannis nomen innuitur) fideliter nos submittere studuerimus, ad Jesu gloriam contemplandam illum cælestem montem, eodem rege nostro duce, feliciter conscendemus. In Bethania (quod *domus obedientiæ* interpretatur) Lazarum suscitavit, ostendens omnes, qui bonæ voluntatis studio huic mundo morientes in sinu obedientiæ requiescunt, in vitam æternam ab eo resuscitandos. Corpus et sanguinem suum discipulis suis in cæna mystica tradens eorum pedes humiliter lavit, docens sacrosancta ministeria mundis operibus et pia mentis humilitate celebranda. Resurrectionis sacræ gloria sublimandus ludibria perfidorum, asperitatem verborum, crucis opprobrium, fellis amaritudinem, et ad ultimum mortem sustinuit, admonens suos ut qui post mortem ad gloriam pervenire contendunt, vitæ præsentis angustias et labores, pravorumque oppressiones non solum æquo animo tolerant, sed omnia hujus mundi aspera pro præmiis æternis ament, appetant et gratanter suscipiant. Hæc itaque tam præclara, tam iumentosa tui Conditoris erga te beneficia si digne cogitare, si devote amplecti, si fervida charitate imitari studueris; non modo bona per primum parentem amissa recuperabis, sed multo potiora per ineffabilem Salvatoris tui gratiam æternaliter possidebis. Ipse namque Deus tuus per Incarnationis mysterium factus frater tuus, quid tibi inenarrabilis gaudii causaverit, dum naturam super omnem creaturam videris in eo exaltatam!

IX. *Quod orandum sit, ut de lacu miseriæ eripiaris, et de luto faciis.*— Quid ergo jam restat, nisi ut, iis omnibus digne consideratis, modis omnibus ad hæreditatem tantorum honorum mentem succendas, ipsumque qui te alia possidenda creavit, continua supplicatione deposcas, ut te de lacu miseriæ, et de luto faciis eripiat, et tantæ beatitudinis possessorem efficiat? Quid est autem lacus miseriæ, nisi profun-

ditas cupiditatis mundanæ? Et quid est lutum faciis, nisi fetor carnalis voluptatis? Hæc enim sunt duo retinacula, quibus humana genus ne ad beatam supernæ contemplationis tendat libertatem, stentia contritione **206** præpeditur scilicet et voluptas. Vere enim lacus miseriæ est cupiditas mundana, quæ mentem quam suo dominio subjicit, per innumera desideria, velut quibusdam vlculis, in profundum vitiorum trahit, nec eam requiem ullam habere permittit. Mens namque hominis cupiditatis oppressa jugo, amore rerum visibilium extra se spargitur, et per diversas animi passiones raptatur. Devastant illam labor in acquirendo, anxietas in multiplicando, gaudium in possidendo, timor amittendi, dolor cum amiserit, nec in quantis periculis sit omnino eam videre permittit. Hic est lacus miseriæ, quem tantis malis mundana cupiditas non desinit implere. De hoc lacu beatus David se gratulabatur ereptum, cum gratias agens loqueretur, et diceret: *Eduxit me de lacu miseriæ et de luto faciis (Psal. xxxix, 3).* Quid est lutum faciis? Delectatio immundæ voluptatis. Exclama ergo fortiter cum beato David, et dic Creatori tuo: *Erripe me de luto, ut non infigar (Psal. lxxviii, 15).* Terge cor tuum ab omni inquinamento carnalis delectationis, cogitationes immundas ab animo tuo exclude, si hujus luti sordes cupis evadere. Sed cum poenitendo, confitendo, et sanctas cogitationes cordi tuo sedule ingerendo evaseris, inde ne recidas; sed totis præcordiis ante Deum suspira, ejus clementiam deprecans ut statuat supra petram pedes tuos, id est, affectiones cordis tui Christi virtutibus solidet, ut colloct se mens tua supra firmamentum justitiæ, constanter Christo adhærens, de quo dicitur quod *factus est nobis sapientia a Deo, et justitia, et sanctificatio (I Cor. i, 30).* Ora etiam ut dirigat gressus tuos, ne reflectantur in vitia; sed in præceptis cælestibus inflexibili statu proficiant, et ad beatam angelorum patriam tota intentione festinent. Sed tali directione sublimatus, noli esse piger in laude Creatoris; sed ejus clementiam supplica, ut immittat in os tuum canticum novum, ut digna devotione carmen Deo nostro decantes. Dignum est enim ut per vitæ novitatem Deo sociata canticum in ejus laudibus resonet novum, contemptis temporalibus, sola æterna desiderans; nec jam timore poenæ, sed amore justitiæ divinæ legi obtemperans. Hoc est enim canticum novum Deo cantare, veteris hominis studia conterere, et novi hominis vias quas Filius Dei mundo demonstravit, toto conatu cordis, solo desiderio vitæ permanentis incedere. Carmen quoque decantat, qui gaudia illa patriæ cælestis in memoria puræ mentis retentat, et ad eadem, conscientia sanctæ vitæ suffultus et supernæ gratiæ dono subnixus, satagit pervenire.

X. *Consideratio miseriarum hujus vitæ.*— Inter hæc autem miseras vitæ præsentis perpende, et cum quanta cautela in ea tibi vivendum sit pervigili corde revolve. Considera te de illius esse con-

sortio, de quo Scriptura dicit: *Viro cujus abscondita est via, et circumdedit eum Dominus tenebris* (Job III, 23). Vere enim profunda ignorantiae cæcitate circumdaris, qui neas quomodo Deus penset opera tua, et qualem finem sis habiturus ignoras. *Nescit homo*, ait Salomon, *utrum odio, an amore dignus sit, sed omnia servantur usque in finem incerta* (Eccle. IX, 1). Pone in animo tuo te videre aliquam vallem profundam, tenebrosam, omne genus tormentorum in fundo habentem. Cogita desuper pontem unum, longo spatio extensum, in latitudine tantum unius pedis mensuram tenentem. Hunc igitur tam strictum, tam altum, tam periculosum pontem si quilibet transire cogere, cuius oculi ligarentur, ne greasus videret; cuius manus retro constringerentur, ne vel baculo iter suum palpando regere posset; quid timoris, quidve angustiae putas in animo gereret? Essetne illi aliquis locus lætitiæ, jucunditatis, sive lasciviæ? Non puto. Auferretur omnis superbia, vana gloria fugeretur, solius mortis in mente tenebrosa caligo versaretur. Adhuc cogita crudelium avium monstra circa pontem volitantia, et in profundum transeuntem perirahere cupientia, nonne timor augebitur? Quid si, eo transeunte, semper a talo tabulæ subtrahantur? Nunquid non transeunti major sollicitudo incutietur?

Sed exemplum tale quid sibi velit agnosca, et mentem tuam divino timore sollicitus astringe. Vallem profundam et tenebrosam, infernum intellige, sine mensura profundum, et tenebrosa caligine horribiliter obscurum. Ibi omne genus tormentorum confluit. Ibi omne quod demulcet, adest; et omne quod terret et cruciat, et quod angustias inferre potest, præsto est. Pons periculosus, de quo qui male transit inferius præcipitatur, vita prærens est; in qua qui male vivit, ab illa cadens ad inferna descendit. Tabulæ quæ post transeuntes subtrahuntur, singuli sunt dies vitæ nostræ; qui sic prætereunt, ut nunquam revertantur, sed diminutione sui nos semper urgent ad finem, et ad terminum festinare compellant. Aves circa pontem volitantes, et transeuntibus insidiantes, maligni spiritus sunt, quorum omne studium est homines a rectæ viæ statu dejicere, et ad profunda inferni præcipitare. Nos ipsi transeuntes sumus, ignorantiae caligine cæci, et difficultate bene operandi velut gravi catena ligati, ne liberos ad Deum sanctæ vitæ gressus dirigere possimus. Attende igitur si non summo studio in tanto discrimine tibi ad Creatorem tuum clamandum sit, quo ejus misericordia præsidio inter adversariorum turmas fiducialiter cantes: *Dominus illuminatio mea, et salus mea, quem timebo*? (Psal. XIX, 1.) Illuminatio videlicet contra cæcitatē; salus contra difficultatē. Hæc enim duo mala sunt, in quibus primus parens nos dejecit, ignorantia et difficultas, ut nec quo tendimus, nec quid agendum sit videamus; et cum ex aliqua parte viderimus, difficultate præpediti nec ipsum quod recte novimus, implere possimus. Hæc meditare, anima mea, hæc cogita; in iis quotidie se mens

tua exerceat. Iis intenta a rerum inutilium curis et cogitationibus se avocet, et totam se ad hæc mala fugienda, et ad æterna bona capessenda, sancti timoris et beati amoris igne succendat.

XI. *De corpore, post animæ discessum.* — Ad te jam redeo, dulcissime Creator, et benignissime Redemptor, formator et reformator meus, votis supplicius tuam implorans pietatem, ut doceas cor meum vitali timore et salutari tremore considerare quam fetida et quam lugubri conditione caro mea post obitum, spiritu quod ad præsens vegetatur viduata, putredini et vermibus tradatur consumenda. Ubi tunc erit, si qua modo est, de qua superbit, pulchritudo ejus; exquisitæ, quibus nunc defluit, deliciæ illius; delicati artus? Nonne tunc vere implebitur in ea illud propheticum: *Omnis caro fenum, et omnis gloria ejus tanquam flos feni*? (Isa. XL, 6.) Claudentur oculi ad interiora capitis reflexi, quorum sæpe vanis et perniciosis vagationibus delectabar. Jacebunt horrendis tenebris obducti, qui modo pro luce vanitates gaudent haurire. Patent aures verminibus mox replendæ, quæ nunc de tractionis voces et sæculares rumores damnabili jucunditate suscipiunt. Stringentur dentes miserabiliter obserati, quos solvit edacitas. Putrescent nares, quæ nunc variis odoribus delectantur. Squalore fetido labia horrebunt, quæ stulto cachinno frequenter dissolvi gaudebant. Ligabitur lingua labiis sanie, quæ sæpe inanes fabulas proferebat. Arctabitur guttur, et venter saturabitur vermibus, qui variis escis crebro distenti sunt. Quid commemorem singula? Tota illa compositio corporis, cujus sanitati, cujus commoditati, cujus voluptati omnis pene cura **207** invigilat, in putredinem, in vermem, postremo in abjectissimum pulverem dissolvetur. Ubi corvix erecta? Ubi jactantia verborum, ornatus vestium, varietas deliciarum? Velut somnium evanuerunt, omnia ulterius non reditura transierunt, et amorem sui miserimum reliquerunt.

XII. *De anima a corpore separata.* — Deus bone, quid est quod intueor? Ecce occurrit timor timori, dolor dolori. Post separationem sui a corpore, nonne anima a multitudine occurrentium dæmonum, qui ejus accusationes exaggerent, circumfundetur, et usque ad minimam negligentiam de omnibus exquiretur? Veniet princeps mundi hujus cum satellitibus suis furor rapidus, callidus ad circumveniendum, ad mentiendum pronus, malevolus ad accusandum, quæcunque potest contra eam vera ex perpetratis malis proferens, multa falsa confingens. O tremenda hora, o examen horridum! Hinc iudex districtus ad judicandum; inde adversarii procaces ad accusandum. Stabit anima sola sine consolatore, inde solatium solum capiens, si eam honorum operum conscientia defendit. Sed in tanta restrictione ubi omnia nuda apparebunt, *quis gloriabitur castum se habere cor? Si justus vix salvabitur, peccator et impius ubi parebunt?* (I Petr. IV, 18.) Tunc laudantium labia cessabunt, adulatorum lingua non

proderit, vana gloria seductrix probabitur fuisse. A corona cœlestis circumdabit, et patientium gloria inenarrabili splendore fulgebit. Ibi charitas milites suos angelorum societate ditabit, et cordis puritas amatores suos Conditoris felicissima visione beatificabit. Tunc ostendet se Deus omnibus dilectoribus suis, et æterna securitate in perpetuum sublimabit. Tunc vere ab electis omnibus cantabitur: *Beati qui habitant in domo tua, Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te* (Psal. LXXXIII, 3). Cujus laudis participes nos facere dignetur, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

MEDITATIO II ²¹³.

De terrore judicii, ad excitandum in se timorem.

Terret me ²¹³ vita mea ²¹⁴, quia diligenter dis-

B cussa, apparet mihi tota aut peccatum ²¹⁵, aut sterilitas fere tota vita mea, et si quid fructus in ea videtur, sic est aut simulatum, aut imperfectum, aut aliquo modo corruptum, ut possit aut non placere, aut displicere Deo. Ergo, o peccator, vita tua jam non fere tota, sed certe tota aut ²¹⁶ in peccato est, et damnabilis ²¹⁷; aut infructuosa, et contemptibilis. Sed quid separo infructuosam a damnabili? Utique, si est infructuosa, est et damnabilis. Constat enim et verum est quod Veritas dixit: *Omnis ²¹⁸ arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, et in ignem mittetur* (Matth. III, 10). Denique, si quid ago utile, prorsus nullatenus illud compenso alimentis corporis, quibus abutor. Sed quis pascit pecus, quod nec tantum prodest, quantum consumit? et tamen tu benignius Deus, tu nutris, et expectas tuum inutilem vermem, et ²¹⁹ fetentem peccatorem ²²⁰. Quam tolerabilius canis putris fetet hominibus, quam anima peccatrix Deo; quam infelicius ista Deo, quam ille hominibus! Heu non hominem; sed opprobrium hominum ²²¹, vilis pecore, pejus cadavere. Tædet animam meam vitæ meæ; vivere erubesco, mori pertimesco. Quid ergo restat tibi, o peccator, nisi ut in tota vita tua plores totam vitam tuam, ut ipsa tota se ploret totam?

XIII. Retractatio diei judicii, ubi hædi ad sinistram constituentur. — Jam vero de terrore illo extremi judicii quis dicere aliquid valeat, ubi oves ad dexteram, hædi ad sinistram statuentur? Quis tremor erit, ubi virtutes cœlorum movebuntur? Quæ rerum confusio, qui gemitus, qui clamores ululantium, cum vox illa terribilis negligentibus opponetur: *Discedite a me, maledicti, in ignem æternum!* (Matth. xxv, 41.) Vere dies iræ dies illa, dies tribulationis et angustię, dies nebulæ et turbinis, dies tubæ et clangoris. Vere tunc vox diei amara, tribulabitur ibi fortis. Quia qui mente superba divinam voluntatem contemuentes modo de prosecutione propriæ voluntatis gloriantur, tunc perpetuus ignis involvet, qui nunquam exstinguetur, et vermis depascet qui non morietur, et ascendet fumus tormenti eorum in sæcula sæculorum.

XIV. Retractatio gaudii, ubi oves ad dexteram statuentur. — His autem lugentibus, et præ angustia spiritus diros cordis rugitus emittentibus, quid putas gaudii et exultationis erit beatis illis, qui ad dexteram Dei constituti vocem illam felicissimam audituri sunt, qua dicitur illis: *Venite, benedicti Patris mei, possidete regnum quod vobis paratum est ab origine mundi?* (Matth. xxv, 34.) Tunc vere vox exultationis et salutis morabitur in tabernaculo justorum. Tunc Dominus humilium eriget caput, qui modo pro eo viles et abjecti esse non dedignantur. Medebitur contritis corde, et perpetuis gaudiis consolabitur pro sui desiderio in hac peregrinatione lugentes. Apparebit ineffabile præmium eorum, qui pro sui Conditoris amore proprias se lætabuntur abjecisse voluntates. In illa die obedientium capita

C nec tantum prodest, quantum consumit? et tamen tu benignius Deus, tu nutris, et expectas tuum inutilem vermem, et ²¹⁹ fetentem peccatorem ²²⁰. Quam tolerabilius canis putris fetet hominibus, quam anima peccatrix Deo; quam infelicius ista Deo, quam ille hominibus! Heu non hominem; sed opprobrium hominum ²²¹, vilis pecore, pejus cadavere. Tædet animam meam vitæ meæ; vivere erubesco, mori pertimesco. Quid ergo restat tibi, o peccator, nisi ut in tota vita tua plores totam vitam tuam, ut ipsa tota se ploret totam?

D Sed est in hoc quoque anima mea ²²² miserabiliter mirabilis et mirabiliter miserabilis, quia non tantum dolet quantum se noscit; sed sic secunda torpet, velut quid patiat ignoret. O anima sterilis, quid agis? quid torpes, anima peccatrix? Dies judicii venit, juxta est dies Domini magnus, juxta et velox nimis, dies iræ dies illa, dies tribulationis et angustię, dies calamitatis et miserię, dies tenebrarum et caliginis, dies nebulæ et turbinis, dies tubæ et

VARIE LECTIONES.

²¹³ Collata est cum prænotatis mss. *Vict. Thuan. Bec. Corb. Val-luc. et Floriacensi.* De terrore judicii ad incutiendum timorem: *quæ alias inscribitur, Liber miserię hominis ms. Corb. 160.* Meditatio ad excitandum timorem Dei. *mss. alia.* Oratio ad concitandum timorem ²¹³ Terret me *mss. Vict. 16. et Corb. 166.* tædet me ²¹⁴ Vita mea *mss. Vict. 16. Bec. O. Corb. 160. Val-luc. et Flor.* vita mea tota ²¹⁵ Mihi peccatum *mss. Bec. Vict. Thu. Val-luc. et Flor.* mihi aut peccatum ²¹⁶ Vita tua jam fere tota aut in *mss. Bec. et Thu.* vita non tua non jam fere tota, sed certe tota aut in *mss. Corb. Val-luc. et Flor.* vita tua jam non fere tota, sed certe tota aut in ²¹⁷ Aut damnabilis *mss. et damnabilis.* ²¹⁸ Verum esse quod veritas Dei dixit: *Omnes verum est, quod veritas dixit: Omnis* ²¹⁹ Verum et *mss. vermem et* ²²⁰ Fetentem peccatis *mss. Vict. 16. Corb. 160. et Flor.* fetentem peccatorem ²²¹ Opprobrium hominis *mss. Vict. 3. Corb. 160. Val-luc. et Flor.* opprobrium hominum *ms. Vict. 16. amitt.* ²²² In hac anima mea *mss. in hoc quoque anima mea*

clangoria. O vox dei Domini amara! Quid dormitas, A anima tepida et digna evomi? quid dormitas? qui non expergiscitur, qui non tremit ad tantum tonitruum, non dormit, sed mortuus est. Arbor infructuosa, ubi sunt **208** fructus tui? arbor digna secari et igne, digna succidi et succendi, qui sunt fructus tui? Utique spinæ pungentes et amara peccata; quæ utinam sic te pœnitendo pungerent ²⁰⁸ ut confringerentur ²⁰⁹: sic amarescerent ut evanescerent.

Forsan parvum quid putas aliquod peccatum: utinam districtus iudex parvum existimaret aliquod peccatum. Sed heu mei nonne omne peccatum per prævaricationem Deum exhonora? Quid ergo? peccatum ²¹⁰ peccator audebit dicere parvum? Deum enim exhonora, quando parvum est? O lignum B aridum, et inutile, æternis ignibus dignum, quid respondebis in illa die, cum exigetur a te usque ad ietum oculi, omne tempus vivendi tibi impensum, qualiter fuerit a te expensum? Tunc quippe condemnabitur quidquid fuerit inventum in te operis vel otii ²¹¹, sermonis et silentii, usque ad minimam cogitationem, etiam quod vixisti, si non fuerit ad Dei voluntatem directum. Væ! quot peccata ibi prouent ex improvise, quasi ex insidiis, quæ modo non vides? Certe plura, et fortassis terribilliora his quæ nunc vides. Quot, quæ non esse mala putas? quot, quæ nunc ²¹² esse bona credis, nudata facie apparebunt ibi nigerrima peccata? Ibi procul dubio recipies pro ut gessisti in corpore; tunc, cum jam non erit ²¹³ promptus misericordiae; tunc, cum pœnitentia non recipietur, cum emendatio non promittetur.

Hic ²¹⁴ cogita quid gessisti, quid oporteat te recipere. Si multa bona, pauca mala; multum gaude: si multa mala, pauca bona; multum luge. O inutilis peccator! an non sufficiunt tibi hæc ad immanem ²¹⁵ rugitum? an non sufficiunt ad ²¹⁶ eliciendum sanguinem et medullas in lacrymas ²¹⁷. Væ mirabilis duritia, ad quam confringendam leves sunt tam graves mallei! O insensibilis torpor ²¹⁸, ad quem excitandum sunt obtusi tam acuti aculei! Proh lethalis sopor ²¹⁹, ad quem excitandum raucum est tam terribilium tonitruum! Peccator inutilis, satis hæc tibi

debeant esse ad continuandum luctum: sufficere tibi possunt ad sorbendas juges lacrymas. Sed cur debeo ²²⁰ de gravedine, de magnitudine imminentis miserie quidquam dissimulando tacere, et oculis animæ meæ furari ²²¹: an ut improvise ²²² irruant repentini dolores, ut subito ²²³ ingruat intolerabilis ²²⁴ tempestas? Certe non sic expedit peccatori. Si autem dixerō, quidquid potero excogitare, nondum ad id quod res est, poterit comparari ²²⁵. Igitur deducant oculi mei lacrymas per diem et noctem, et non taceant. Auge ergo, peccator, auge superioribus ærumnis pondus; adde terrorem super terrorem, ululatum ²²⁶ super ululatum: nam ipse te ²²⁷ iudicabit, ad cuius contumeliam spectat quidquid inobediens Deo, aut prævaricator peccat qui mihi bonum pro malo reddidit, cui ego malum pro bono ²²⁸, qui nunc patientissimus ²²⁹, tunc districtissimus; clementissimus nunc, justissimus tunc.

Heu me, heu me! cui peceavi? Deum inhonoravi, Omnipotentem provocavi. Peccator, quid feci? cui feci? quam male feci? Væ, væ! ira Omnipotentis, ne irruas ²³⁰ super me. Ira Omnipotentis, ubi poteris capi in me? Non est quod te possit ²³¹ tolerare in toto me. O angustiae ²³²: hinc erunt accusantia peccata, inde terrens justitia; subitus patens horridum chaos inferni, desuper iratus iudex; intus urens conscientia, foris ardens mundus. Justus vix salvabitur; peccator sic deprehensus in quam partem se premet ²³³? Constrictus ubi latebo? quomodo parebo? Latere erit impossibile, apparere intolerabile. Illud desiderabo ²³⁴, et nusquam erit: istud execrabor, et ubique erit. Quid quid tunc? quid erit tunc ²³⁵? quis eruet me de manibus Dei? unde mihi consilium? unde salus? Quis est, qui dicitur magni consilii angelus, qui dicitur Salvator, ut nomen ejus vociferer? Jam ipse est, jam ipse est Jesus, ipse idem est iudex, inter cuius manus tremo.

Respira jam, o peccator, respira; ne desperes, spera in eo quem times. Affuge ad eum, a quo fugisti. Invoca importune, quem superbe provocasti. Jesu, Jesu, propter hoc nomen tuum, fac mihi secundum hoc nomen ²³⁶ tuum. Jesu, Jesu, obliviscere superbum provocantem, respice miserum invocantem

VARIE LECTIONES.

²⁰⁸ Pœnitendo pungerent *ms. Vict. 16. pungendo pungerent* ²⁰⁹ Ut consurgerent *ms. ut confringerentur* ²¹⁰ Quod ergo peccatum *ms. Vict. 16. Corb. 160. et Flor.* Quid ergo? peccatum ²¹¹ Velociosi *ms. Vict. et Val-luc.* vel otii ²¹² Quæ nunc non vides. Et quæ non esse mala putas, et quæ, nunc *ms. quæ nunc vides*; quot quæ non esse mala putas, quot quæ nunc *ms. Thu.* quæ tu videre: quot quæ non esse mala putas, quæ quot nunc *ms. Vict.* quæ nunc vides: quot quæ non esse mala putas, quæ quot nunc ²¹³ Cum tunc nullum erit *ms. tunc cum jam non erit* ²¹⁴ Cum pœna recipitur, et cum dilatio nulla datur. Hic *ms. tunc cum pœnitentia non recipietur, cum emendatio non promittetur.* Hic *ms. Corb. 160. tunc cum pœnitentia jam non recipietur, cum emendatio non promittetur.* Hic ²¹⁵ Ad inanem *ms. ad immanem* ²¹⁶ Sufficiunt ad *ms. sufficiunt tibi ad* ²¹⁷ In lacrymas? *ms. Vict. 3. in lacrymis?* ²¹⁸ Insensibilis torpor *ms. Flor. insuperabilis torpor* ²¹⁹ Prophetalis sopor *ms. pro lethalis sopor* ²²⁰ Sed quid debeo *ms. sed cur debeo* ²²¹ Meæ frui *ms. meæ furari* ²²² Improvise *ms. Flor. improvise* ²²³ Et subito *ms. ut subito* ²²⁴ Intolerabilis *ms. intolerabilis tempestas* ²²⁵ Poterit operari *ms. poterit comparari* ²²⁶ Terrorem, ululatum *ms. terrorem super terrorem, ululatum* ²²⁷ Ipse te *ms. nam ipse te* ²²⁸ Pro bono: *ms. Flor. pro bono reddidi*: ²²⁹ Patientissimus *ms. Flor. sapientissimus* ²³⁰ Ne irruat *ms. ne irruas* ²³¹ Qui te possit *ms. quod te possit.* ²³² Me angustiae *ms. me. O Angustiae* ²³³ Reprehensus in quam se premet *ms. deprehensus in quam partem se premet?* ²³⁴ Illud desidero *ms. Illud desiderabo* ²³⁵ Quidquid tunc, quidquid erit tunc *ms. Quid, quid tunc? quid erit tunc?* ²³⁶ Secundum nomen *ms. secundum hoc nomen*

nomen dulce, nomen delectabile ²⁵³, nomen confortans peccatorem, et beatæ spei. Quid est enim Jesus, nisi Salvator? Ergo Jesu, propter temetipsum esto mihi Jesus, qui me plasmasti, ne peream; qui me redemisti, ne condemnes ²⁵⁴; qui me creasti tua bonitate, ne percat opus ²⁵⁵ tuum mea iniquitate. Rogo, piissime, ne perdat mea iniquitas quod fecit tua omnipotens bonitas. Recognosce, benignissime, quod tuum est; et absterge quod alienum est. Jesu, Jesu, miserere, dum tempus est miserendi, ne damnes in tempore judicandi. Quæ namque tibi utilitas in sanguine meo, si descendero in æternam corruptionem? *Neque enim mortui laudabunt te, Domine, neque omnes qui descendunt in infernum (Psal. cxiii, 17).* Si me admisseris intra latissimum tuæ misericordiæ sinum, non erit angustior ²⁵⁶ propter me, Domine. **B** Admitte ergo, o desideratissime Jesu, admitte me intra numerum electorum tuorum, ut cum illis te laudem, te perfruar, et glorier in te inter omnes qui diligunt nomen tuum. Qui cum Patre et Spiritu sancto gloriaris per interminata sæcula. Amen.

MEDITATIO III ²⁵⁶.

Deploratio male amissæ virginitatis.

Anima mea, anima ærumnosa, anima, inquam, misera miseri homunculi, excute torporem tuum, et discute peccatum tuum, et concute mentem tuam; reduce ad cor enorme delictum, et produc de corde immanem rugitum. Intende, infelix, intende sceleris tui horrorem, et protende ²⁵⁷ horrificum terrorem ²⁵⁸, et terrificum dolorem. Tu, inquam, quæ quondam candidata ²⁵⁹ cœlesti lavacro, dotata Spiritu **C** sancto, in Christiana professione jurata, virgo fuisti ²⁶⁰ Christo desponsata. O unde memini ²⁶¹! O quem nominavi! utique non jam benignum ²⁶² sponsum virginitatis meæ, sed terribilem ²⁶³ judicem immunditiæ meæ. Heu memoria perditæ jucunditatis! Cur sic superaggravas pressuram possidentis infelicitatis? quam ²⁶⁴ misera sors flagitiosi hominis, cui ²⁶⁵ et bonum et malum pariter sunt in tormentum? Torquet enim me mala conscientia, et cruciatus ejus

A in quibus timeo me arsurum; torquet me bonæ conscientiæ, et præmiorum ejus, memoria, quæ scio me perdidisse, nec amplius recuperaturum. Væ miserum perdere! dolendum, id perdere ²⁶⁶ irrecuperabiliter, quod servari debet interminabiliter. Heu inconsolabile perdere, quod non solum est damnosum bonorum, sed insuper est lucrosus tormentorum!

O virginitas, jam non dilecta mea, sed perdita mea; jam non jucunda mea, sed desperata mea ²⁶⁷ quo devenisti? in quam fetido, in quam amaro cœno me dereliquisti ²⁶⁸? O fornicatio sordidatrix mentis meæ, perditrix animæ meæ; unde misero subrepsisti, de quam nitido, de quam jucundo statu me præcipitasti? Hinc uris me, o amare mœror, quia illud est amissum ²⁶⁹: hinc angis me, o gravis dolor, et timor gravioris, quia istud **209** est admissum ²⁷⁰. Hinc est damnum inconsolabile ²⁷¹, hinc tormentum intolerabile. Væ hinc, et væ illinc. Sic sic pariter ²⁷² bonum et malum, sic utique jam juste punitis adhuc viventem miserum malum. Digne, certe digne. Tu namque anima mea, perfida Deo, perjura Dei, adultera Christi, libenter de virginitatis sublimitate ²⁷³ miserabiliter es demersa in ²⁷⁴ barathrum fornicationis. Tu illa olim desponsata Rogi cœlorum, ardentem ²⁷⁵ facta es scortum tortoris tartarorum. Heu, abjecta a Deo, projecta diabolo, imo abiciens Deum, amplectens diabolum. Tu enim, tu misera anima mea, meretrix ²⁷⁶ obstinata, fornicatrix impudens, tu prior amatori et creatori tuo Deo repudium obtulisti, et ad insidiatorem et perditorem **C** tuum dæmonem te sponte contulisti. O miserrima ²⁷⁷ commutatio!

Heu! de quam sublimi cecidisti, in quam profundum corruisti! Væ! quam benignum contempsisti, quam maligno te junxisti! Quid fecisti, o mentis amentia, amens spurcitia, spurca nequitia, quid fecisti? In cœlo dereliquisti castum amorem tuum ²⁷⁸, et in infernum secuta es odiosum corruptorem tuum, et in barathro parasti non thalamum, sed prostibulum tuum. Horror mirabilis, quam

VARIÆ LECTIONES.

²⁵³ Provocantem. Nomen dilectum, nomen dilectabile *mss.* Provocantem. Respice miserum invocantem nomen dulce, nomen delectabile ²⁵³ Qui me creasti, non perimas, qui me redemisti, ne condemnes *mss. Vict. Bec. Thu. et Val-luc.* qui me plasmasti, ne peream: qui redemisti, ne condemnes *mss. Corb. et Vict. 16. et Flor.* qui me salvasti, ne peream; qui me redemisti, ne condemnes ²⁵⁴ Ne perimas opus *mss.* ne pereat opus ²⁵⁵ Non eris angustior *mss.* non erit angustior ²⁵⁶ *Collata est cum præsignatis ms. Vict. Thu. Bec. Corb. Val-luc. et Flor.* Deploratio amissæ virginitatis *mss. Vict. Thu. Bec.* Deploratio virginitatis male amissæ *mss. Corb. 160. et Val-luc.* De torpore, quomodo excites animam ad corrigenda peccata. *ms. Flor.* Lamentatio de amissa virginitate ²⁵⁷ Et prætende *mss. Vict. Val-luc. et Flor.* et protende ²⁵⁸ Horrorem *ms. Flor.* terrorem ²⁵⁹ Quondam candida *mss. Vict. et Val-luc. et Flor.* Quoniam candidata ²⁶⁰ Virgo servisti *mss.* virgo fuisti ²⁶¹ O ninium memini *mss.* O unde memini ²⁶² Non tam benignum *mss.* non jam benignum ²⁶³ Quam terribilem *mss.* sed terribilem ²⁶⁴ Possidentis? quam *mss. Vict. et Val-luc. et Flor.* Possidentis infelicitatis? Quam ²⁶⁵ Flagitiorum, cui *mss.* flagitiosi hominis, cui ²⁶⁶ Miserum perdere, id perdere *mss.* miserum perdere, dolendum perdere, id perdere ²⁶⁷ Sed desperatio mea *mss.* sed desperata mea ²⁶⁸ Cœno viæ dereliquisti *mss.* cœno viæ me dereliquisti *mss. Vict. 3. et Val-luc. et Flor.* cœno me dereliquisti ²⁶⁹ Illud est amissum *mss.* illud est amissum ²⁷⁰ Dolor et timor gravior quia istud est amissum *mss.* Dolor et timor gravior quia istud est admissum *mss. Vict. Flor.* dolor et timor gravis quia illud est admissum *ms. Corb. 160.* dolor quia istud est admissum ²⁷¹ Inconsolabile *ms. Flor.* incomparabile ²⁷² Sed si pariter *mss.* sic sic pariter *ms. Vict. 3.* si sic pariter ²⁷³ De virginitate sublimitate *mss. Thu.* de sublimi statu virginitatis ²⁷⁴ Demissa in *mss. Vict. 16. Val-luc. Flor.* demersa in ²⁷⁵ Audenter *mss.* ardentem ²⁷⁶ Tu miserrima mea meretrix *mss.* tu misera anima mea meretrix *mss. Vict. 3. et Val-luc.* tu miserrima mea, meretrix *mss. Vict. 16. et Flor.* tu misera mea meretrix ²⁷⁷ Miserrima et plusquam miserrima *ms. Flor.* O misera et plusquam misera ²⁷⁸ Amorem tul *mss.* amatorem tuum *mss. Vict. et Thu.* anorem tuum

perversa voluntas! Miraculum horribile, quam voluntaria perversitas! Unde mihi, Deus, tantæ pravilitatis correctio ³⁷⁰? unde tibi, Deus, tanti sceleris satisfactio? Præcipitare, miser homuncio, in tenebrorum profundum immoderatæ mœstitiæ, qui sponte præcipitatus es in barathrum horrendæ nequitiae. Obruere, infelix, more ³⁸⁰ terribilis doloris, qui corruisti libens in cœnum infernalis fetoris. Obvolvère, criminose, horridis ³⁸¹ tenebris inconsolabilis luctus, qui volens provolutus es in voraginem tam sordidi luxus. Volutare in gurgite amaritudinis, qui delectatus es in volutabro turpitudinis.

Terror horribilis, dolor terribilis, mœror inconsolabilis, aggregate vos super me, irruite, obruite, perturbate, obvolvite, possidete ³⁸². Justum est, justum est. Impudenti audacia contempsi vos, et putenti ³⁸³ delectatione provocavi vos; imo Deum, non vos, et nunc miserabili pœnitentia desidero vos. Torquete reum, vindicate Deum ³⁸⁴. Præsentiat fornicator inferni tormenta ³⁸⁵ quæ meruit, prægustet quod præparavit, assuescat quod est passurus. Extende et produc, immoderate peccator, luctuosam pœnitentiam, qui tam longe produxisti tui sceleris immunditiam. Revolvere, et revolvere in ³⁸⁶ eundem turbinem amaritudinum, qui toties revolutus es in eandem voraginem ³⁸⁷ libidinum. Consolatio, securitas, lætitia, nolo vos, renno vos, nisi peccati venia reduxerit vos. Procul este, procul este ³⁸⁸ ante mortem, si forte indulgentia revocet vos mihi vel ³⁸⁹ post mortem. Sit continua pœnitentia amara comes ætatis meæ, sit continuus ³⁹⁰ dolor insatiabilis tortor ³⁹¹ vitæ meæ, sint mœror et acerbus luctus infatigabiles tribulatores ³⁹² juventutis et senectutis meæ. Utinam, utinam ita sit opto, oro, desidero ut ita sit. Si enim ³⁹³ non sum dignus oculos ad cœlum orando levare ³⁹⁴, certe non sum indignus eos vel plorando sæcare. Si confunditur mens mea orare pudore conscientiae, æquum est ut confundatur turbine luctuosi doloris et tristitiæ. Si timet

A exhiberi ante conspectum Dei sui, justum est ut habeat ante conspectum suum tormenta sceleris sui.

Cogitet igitur et recogitet cor meum quid fecit, et quid meruit. Descendat, inquam, descendat ³⁹⁵ ad terram tenebrosam et opertam mortis caligine mens mea, et consideret quæ ibi expectent ³⁹⁶ scelerosam animam meam, intendat et contempletur, videat et conturbetur. Quid est, Deus, quid est quod animadverto in terra miseriae et tenebrarum? Horror, horror. Quid est quod intueor, ubi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat? (*Job* x, 22.) Heu, confusio ululatum, tumultus fletuum, stridor dentium, inordinata multitudo gemituum. Væ, væ ³⁹⁷; quot, quot et quot væ, væ. Ignis ³⁹⁸ sulphureus, B flamma tartarea, et caliginosa volumina, quam terrifico rugitu video vos rotari. Vermes ³⁹⁹ in igne viventes ⁴⁰⁰, quæ mira aviditas rodendi sic vos accendit ⁴⁰¹, quos ille ignis ignium non incendit? Dæmones coardentes, frementes ardore, frementes furore, cur sic crudeles estis his qui volutantur inter vos? O omnimoda tormenta ⁴⁰², justitia moderata, ad sustinendum immoderata, siccine ⁴⁰³ nullus modus, nullum remedium, nullus finis temperabit vos? Hæccine sunt, magne Deus, quæ parata sunt fornicatoribus, et contemptoribus tuis, quorum ego unus sum? Ego, ego utique unus horum ego sum.

Anima mea, expavesce; mens mea, defice; cor meum, scindere ⁴⁰⁴. Quo me rapitis, exactores sceleris mei? Quo me tradis ⁴⁰⁵, peccatum meum? quo me tradis, Deus meus? Si feci ut essem reus tuus, nunquid potui facere ut non essem creatus tuus? Si mihi castitatem meam ademi, nunquid tibi misericordiam tuam peremi? Domine, Domine, si ego admisi ⁴⁰⁶ unde me damnare potes, tunc amisti unde salvare soles? Noli, Domine, noli sic attendere malum meum; ut obliviscaris ⁴⁰⁷ bonum tuum. Ubi est, o verax Deus, ubi est, Vivo ⁴⁰⁸ ego, nolo mortem peccatoris, sed ut magis convertatur et

VARIAE LECTIONES.

³⁷⁰ Pravitatis corruptio? *ms. Vict. et Val-luc.* pravitatis correctio *ms. Flor.* pravitatis correptio ³⁸⁰ Obruere mole nequitiae *ms. Vict. Val-luc. et Flor. omittunt* ³⁸¹ ærumnosa horridis *ms. criminose horridis ms. Vict. 3. et Val-luc.* ærumnosa horridis ³⁸² Pessundate *ms. possidete* ³⁸³ Pudenti *ms. Flor.* putenti ³⁸⁴ Vindicare Deum *ms. vindicate Deum* ³⁸⁵ Infernalialia tormenta *ms. Vict. 3.* infernalis tormenta *ms. Vict. 16. et Flor.* inferni tormenta ³⁸⁶ Revolve te, et revolve te in *ms. revolvete, et revolvere in* ³⁸⁷ Voraginem *ms. Vict. et Val-luc.* vertiginem ³⁸⁸ Procul estote, procul estote *ms. Vict. 3. et Val-luc.* procul este, procul este ³⁸⁹ Nisi forte . . . revocaret . . . vero *ms. Vict. 3.* nisi forte . . . revocet . . . vel *ms. Val-luc. et Flor.* si forte . . . revocet . . . vel ³⁹⁰ Sit acutus *ms. Vict. 16. et Flor.* sit continuus ³⁹¹ Insatiabilis, tortor *ms. Vict. 3. et Val-luc. et Flor.* insanabilis tortor ³⁹² Tribulatores *ms. Flor.* tribulationes ³⁹³ Ut ita. Si enim *ms. ut ita sit.* Si enim ³⁹⁴ Levando orare *ms. orando levare* ³⁹⁵ Antequam descendat, *ms. inquam, descendat* ³⁹⁶ Consideret qui ibi expectent *ms. consideret quæ ibi expectent ms. Corb.* consideret ibi quæ expectant ³⁹⁷ Confessio ululantium, tumultus dentibus stridentium, inordinata multitudo gementium, væ, væ, *ms. Confessio ululatum, tumultus dentibus stridentium, inordinata multitudo gemituum, væ, væ, ms. Corb. Vict. 16. et Flor.* confusio ululatum, tumultus fletuum, stridor dentium, inordinata multitudo gemituum, væ, væ ³⁹⁸ Quot et quot væ? væ ignis *ms. Vict.* Quot quot quot væ, væ ignis *ms. Val-luc.* Quot et quot et quot væ væ ignis *ms. Flor.* Quot, quot, et quot, væ, væ. Ignis ³⁹⁹ Rotari vermes *ms. rotari?* vermes *ms. Val-luc.* rotari. Vermes ⁴⁰⁰ Viventes. Quæ *ms. viventes, quæ* ⁴⁰¹ Dira aviditas redeundi . . . accedit *ms. mira aviditas rodendi . . . accendit* ⁴⁰² O comoda tormenta *ms. O omnimoda tormenta* ⁴⁰³ Scindite *ms. Vict. et Val-luc.* Scindere ⁴⁰⁴ Quo me tradis *ms. Quo me tradis* ⁴⁰⁵ Ego amisi *ms. ego admisi* ⁴⁰⁶ Ut obliviscaris *manuscript. Vict. 16.* non obliviscaris ⁴⁰⁷ Ubi verax est o verax Deus? ubi est vivo *ms. ubi est, o verax Deus, ubi est, vivo ms. Valluc. omittit Deus*

riuat? (Ezech. xxxiii, 11.) Domine, qui non mentiris, Domine, quid est, *nolo mortem peccatoris*, si tu sepe in infernum ad te clamantem peccatorem? an detrudere peccatorem in gehennam, hoc est *nolo mortem peccatoris*? An hoc est, *nolo ut convertatur* ⁴⁰⁹ peccator et vivat? Peccator sum, Domine, peccator sum ego. Si ergo non vis mortem peccatoris, quid te cogit, quod non vis, ut me tradas ad mortem? Si vis ut convertatur peccator et vivat, quid te prohibet facere quod vis, ut me convertas, et vivam? An immanitas peccati mei cogit te quod non vis, et prohibet quod vis, cum sis omnipotens Deus? Absit, omnipotens Deus, absit! Domine Deus ⁴¹⁰: non praevaleat ⁴¹¹ nequitia peccatoris confitentis et dolentis sententiae Omnipotentis.

Memento, juste, sancte et benigne Deus, memento quia misericors es, et creator et recreator meus. Ne ergo memineris, bone Domine, justitiae tuae adversus peccatorem tuum, sed memor esto benignitatis tuae erga creaturam tuam; ne memineris irae adversus reum, sed memor esto miserationis erga miserum. Verum est quia conscientia mea mereatur damnationem, et poenitentia mea non sufficit ad satisfactionem, sed certum est quia misericordia tua superat omnem offensionem. Parce ergo, tu bone Domine, cujus ⁴¹² est salus, et qui non vis mortem peccatoris, parce peccatrici animae meae. Fugit enim exterrita a terrente justitia tua ad confortantem misericordiam tuam, ut quoniam praemium virginitatis est corruptae, o dolor, irrecuperabile ⁴¹³; saltem supplicium fornicationis poenitenti non sit inevitabile, quia non est impossibile omnipotentiae tuae, nec indecens justitiae tuae, nec insolitum misericordiae tuae, quoniam bonus ⁴¹⁴ es, et quoniam in aeternum misericordia tua, qui es benedictus in saecula. Amen.

MEDITATIO IV ⁴¹⁵.

Quomodo peccator excitet animam suam ad corrigenda peccata.

210 Anima mea, anima misera et foeda, diligenter recollige ad te intrinsecus omnes sensus corporis tui, diligentiusque intueri et vide quam graviter intus vulnerata atque prostrata sis. Dum enim adhuc immensa Creatoris tui bonitas tibi vitam praestat, dum ejus ineffabilis misericordia tuam ⁴¹⁶ correctionem, et satisfactionem congruam, patien-

ter et cum magna mansuetudine exspectat, non sis pigra et tarda ad curanda vulngra tua, ad corrigenda peccata tua, ad reconciliandum tibi Creatorem tuum quem offendisti, ad pacificandos ⁴¹⁷ tibi omnes sanctos ejus, quos in offendendo suum Creatorem et tuum, suum Dominum et tuum, tibi adversarios fecisti. Si recta et munda, sicuti te Creator tuus rectam et mundam creavit, semper stares, ejusque voluntati, sicuti bene posses, si voluisses, inefficiens adhæsisses, nunc laeta et felix, laetam et felicem vitam praesentem transcurreres; qua transcurra et finita, laeta et felix cum illius adjutorio qui te creavit, vitam et felicitatem, quae finem non habet, possideres. Nunc vero quia voluntatem Creatoris tui, infelix et misera, postposuisti ⁴¹⁷; et carnalibus tuis voluptatibus infeliciter et misere adhæsisti, si studiose ⁴¹⁸ et cum magna diligentia non te palpans, nec tibi parcens, quantis malis et iniquitatibus involuta sis inspicias, inspiciens et poenitens ad satisfactionem et emendationem redire disponis, hoc prius projice ab interioribus tuis, scilicet ⁴¹⁹ voluntatem peccandi, et ea amplectere et fac quae Creatori tuo per omnia placere intelligis.

Sed fortassis apud temetipsam dicis inspiciens enormitatem scelerum tuorum, et desperans de indulgentia et remissione, propter assiduam foeditatem iniquitatum tuarum: Quomodo me emendare jam amplius valeo, quae fere in omni vita mea contra Dei voluntatem facio, omni malitiae, omnibusque malis desideriis et malis operibus semper intenta existo, et quasi lapis, quem nec ferrum incidere, nec ignis emollire potest, sic indurata in peccatis jaceo? Dum itaque justitiam Creatoris mei diligentius inspicio, et mala opera quae semper ⁴²⁰ operata sum, non minori diligentia intueor, cum ipse iniquique redditurus sit secundum opera sua, tormenta et poenas, quas mala opera merentur, me recipere scio. Verum est quod asseris, quia Deus iudex justus, diligens aequitatem, malis operibus et peccatis tormenta irrogat; sed tamen secundum eandem justitiam, qua perseverantes in malitia puniunt, resipiscentes a malis, bonaque opera facientes, aeterna mercede remunerat ⁴²¹. Propter hoc superius te admonui, ut diligentius omnia interiora tua, et ea quae coram agis ⁴²², inspicias, et ad quem finem quaeque perventura sint ⁴²³, non minori dili-

VARIAE LECTIONES.

⁴⁰⁹ Volo convertatur *mss.* volo ut convertatur ⁴¹⁰ Absit, Deus meus. Absit, Domine Deus meus, *ms. Flor.* absit, omnipotens Deus: absit, Domine Deus ⁴¹¹ Meus, ut praevaleat *mss.* Non praevaleat *mss. Vict. et Val-luc.* meus. Ne praevaleat *ms. Flor.* ne praevaleat ⁴¹² Tu bone, cujus *mss.* tu, bone Domine, cujus ⁴¹³ Virginitatis corrupto, o dolor, irrecuperabile *mss.* virginitatis est corruptum, o dolor, irrecuperabile ⁴¹⁴ Et quoniam bonus *mss.* Quoniam bonus ⁴¹⁵ *Collata est cum Mss. Vict. KK. 16. et Corb. 160. et Flor. et Val-luc.* Excitatio animae peccatricis ad corrigendum et dimittendum peccata *mss. Vict. et Val-luc.* De peccatore, quomodo excitet animam suam ad corrigenda peccata sua. *ms. Corb.* De corpore, quando excitet animam suam ad corrigenda peccata sua ⁴¹⁶ *In textu.* Ad repacificandum *mss.* ad pacificandos *ms. Val-luc.* ad repacificandos ⁴¹⁷ Postposuisti, si studiose *mss.* postposuisti, et carnalibus tuis voluptatibus infeliciter et misere adhæsisti, si studioso ⁴¹⁸ Si studioso *mss. Vict.* sed studioso ⁴¹⁹ Projice et ab interioribus tuis expellere, scilicet *mss.* projice ab interioribus tuis scilicet ⁴²⁰ Mala quae semper *mss.* mala opera quae semper ⁴²¹ Remuneratur *mss.* remunerat ⁴²² Quae coram Deo agis *mss.* quae coram agis ⁴²³ Perventura sunt *mss.* perventura sint *ms. Flor.* perventura sit

gentia vileas. Et credo quia si hoc assidue facis, A horumque recordationibus quasi ferreis malleis duritiam pectoris tui assidue contundis, nisi insana sis, ea facies, unde felicitatem et gaudia recipias ⁴²⁶; ea vero dimittes, unde tormenta et tristitiam merebaris.

Propter hoc ⁴²⁸, iterum atque iterum admoceo ut sine intermissione recorderis quam dulcis et quam bonus sit erga te Creator tuus, quanta bonitas ejus fuerit, quod te cum non esses creavit; et quod te non pecus aut creaturam insensibilem, sed eam creaturam fecit, quæ eum posses ⁴²⁹ intelligere et amare, et cum eo suam æternitatem æterna et felix possidere, et quod in tantum te dilexit ut, cum te multa contra suam voluntatem acturam sciret, noluit te non facere, sed te voluit facere, et esse; et quod te cum tanta mansuetudine, ut pius ac B misericors adhuc patitur, expectans tuam emendationem. Expectat vero Creator tuus, expectat, sicut dixi, tuam correctionem, quia cui placuit te, cum non esses, facere, nullo modo aliquando te cupit perdere; sed ad suam piissimam misericordiam redire, et tibi per veram pœnitentiam purgatæ et emendatæ, æternæ vitæ felicitatem, quam per peccatum amiseras, reddere ⁴²⁷.

Cogita ergo, et recogita tantam erga te tui Creatoris benignitatem, et erige te, sicut rectum est, et omnes sensus tuos ad ejus ineffabilem dilectionem. Amor enim illius ⁴³⁰ nullam patitur vitiorum sœditatem, nullam consentit secum esse carnalium desideriorum voluptatem. Ubi amor ejus conversatur, ibi est summa pax, summa tranquillitas, et magna C facilitas ⁴³¹ omnia illa faciendi et cogitandi, quibus acquiratur æterna felicitas. In omnibus actionibus et in omnibus cogitationibus tuis scias ⁴³² pro certo duos ⁴³³ esse præsentes, unum amicum, et alterum inimicum tuum. Amicus tuus est Creator tuus, qui de tuis bonis operibus gaudet; inimicus autem tuus diabolus, qui de eisdem tuis bonis operibus luget. Econtrario diabolus tibi semper insidians, lætatur si te viderit mala opera facere, vanisque cogitationibus ⁴³⁴ et stultis operam dare, unde te valeat ⁴³⁵ ante supernum Judicem accusare, accusatam et damnatam secum ad perditionem trahere. Diabolus de perditione fidelium semper cupidus, non solum illos de malis operibus quæ faciunt accusat, sed et ipsorum benefacta, beneque cogitata, etiam in- D juste ⁴³⁶ accusando maculare tentat. Tu vero contra ejus subtiles fallacias, contraque ejus versutias multis deceptionibus plenas, esto cauta, esto sollicita, tuumque Creatorem et dulcissimum Dominum

invoca, ne ejus fallacis et deceptionibus te seduci permittat. Fuge sub umbra alarum ejus a facie impiorum qui te affigunt (*Psal.* xvi, 8), qui te afflictam et supplantatam ad mortem et ad interitum pertrahere satagunt. Creator tuus, et Dominus tuus plus est pius et misericors quam dici vel etiam excogitari possit: unde nullum nisi sua magna culpa suaque magna iniquitate perdit.

Pater et mater carnales solent magnam pietatem habere de illis quos genuerunt; et si illos aliquo ⁴³⁸ dolore, vel aliqua corporali tristitia affici conspiciunt, se suasque res, si ita ratio exigit, pro eorum recuperanda sospitate libenter impendant. Multa etiam animalia pro fetibus suis sæpius mortem ex- eipere non metunt, et ut ipsi fetus sui mortem evadant, mortem ipsa incurrunt. Unde vero illis, unde ⁴³⁹ est illa naturalis pietas, nisi ab illo qui fons est pietatis, qui non vult ullum perire, nec lætatur in perditione morientium? Creator igitur noster, fons pietatis, fons misericordiæ, super omnia dulcis et amabilis, cum nos conspiciat creaturam suam aliquo contagio peccati maculatos, vel etiam magnis multisque vulneribus criminum fere usque ad mortem læsos, multo magis, majoremque diligentiam adhibet circa nos curandi peccata nostra, sanandi infirmitatem nostram, mandandi lepram et sordes criminum nostrorum, vanitates et pulverem cogitationum nostrarum, quam pater carnalis, vel pecus, adhibeat circa curam filiorum vel setuum suorum. Nec sufficit ei tantummodo sanare infirmitatem nostram, et sic nos dimittere; sed sanatos fami- liarissimos sibi nos faciens, dulciter quasi charissimos filios suos postea amplectitur; amplectens et oculans de omni languore et lepra peccati, quam per stultitiam incurrimus, mitigat et consolatur; et omnium injuriarum quas ei fecimus, eum in suis præceptis spernentes, omnino obliviscitur. **211** Honorat nos in præsentis vita, coronat nos in futura, facit nos reges, facit animam nostram reginam; unde nos reges, jam factos, admonet in psalmo: *Et nunc reges intelligite, erudimini qui judicatis terram* (*Psal.* ii, 10). Tunc vere reges sumus, si nostros motus inordinatos regimus, eosque ad rationem et ad voluntatem nostri Creatoris revocamus. Erudimur vero, cum terram judicamus, id est, cum cor nostrum si terrena desiderare ⁴³⁷ conspicimus, terrena contemnere et celestia amare compellimus. Fit anima ⁴³⁸ nostra regina, quia variis ⁴³⁹ vestibus induta, id est variis virtutum donis decorata, Christo sponso suo qui in cœlis est, perenni mente actu et habitu

VARIÆ LECTIONES.

⁴²⁶ Gaudia recipies *ms.* gaudia recipias ⁴²⁷ Præter hoc *ms.* præter hæc *ms.* Val-luc. propter hæc ⁴²⁸ Quod non posses *ms.* Vict. 5. quæ eum posset ⁴²⁹ Amiseras, reddet *ms.* amiseras, reddere ⁴³⁰ Amor vero illius *ms.* amor enim illius ⁴³¹ Magna felicitas *ms.* magna facilitas ⁴³² Actionibus tuis scias *ms.* actionibus tuis, in omnibus cogitationibus tuis, scias ⁴³³ Pro certo semper duos *ms.* omitunt semper ⁴³⁴ Vanis cogitationibus *ms.* vanisque cogitationibus ⁴³⁵ Unde valeat *ms.* unde te valeat ⁴³⁶ Cogitata injuste *ms.* cogitata etiam injuste ⁴³⁷ At si aliquos illorum aliquo *ms.* et si illos aliquo ⁴³⁸ Unde vero unde *ms.* unde vero illis, unde ⁴³⁹ Si terram desiderare *ms.* Vict. et Val-luc. si terrena desiderare ⁴⁴⁰ Si anima *ms.* Vict. et Val-luc. fit autem anima ⁴⁴¹ Quæ variis *ms.* Vict. 3 et Val-luc. quia variis

interim, dum in terris conversatur, est copulata. Non satis fuit Creatori nostro nos creare, creatos gubernare, et angelos suos, quoties nobis opus erat, ad defensionem nostram mittere; sed ipse per semetipsum, assumpta forma nostra, assumpta natura nostra, habens pietatem de creatura sua, ad nos descendit, vulnera nostra et mortem diligenter inspicit, inspiciens palpavit, tetigit; pietate motus super miseriam quam nos habere vidit, condolendo ingemuit. Et post hæc, de ipsa carne sua quam pro nobis assumpserat, quasi emplastrum faciens, nostrisque doloribus apponens, totam ex integro infirmitatem nostram sanavit. Et ut in hoc ostenderet quantum nos diligeret, ipsam carnem, quam pro nobis susceperat, nobis ad manducandum dedit; et adhuc in sacrificio sui altaris ministrare non desinit.

Tu vero, anima mea, horum omnium dulci recordatione animata et consolata, ora Dominum tuum, ora Creatorem tuum, invoca omnes sanctos ejus, ut tibi sint in auxilium, quatenus per eorum intercessionem adjuta et consolata, sic tibi in præsentis conversatione qui te fecit concedat vivere, tuas iniquitates per veram poenitentiam et confessionem mundare, ut finito temporali cursu, ad æterna gaudia merearis ascendere, præstante eo qui vivit et regnat Deus per æterna sæcula. Amen.

MEDITATIO V ⁴⁴⁰.

Unde vivat anima, et unde vivat caro : et de gloria bonæ animæ, et de infelicitate malæ animæ, quando exeunt de corpore.

Dum anima manet ⁴⁴¹ in corpore, vivit homo secundum carnem : qua carnem deserente, moritur ⁴⁴² secundum eandem carnem. Sed, sicut anima vitam carni tribuit, dum ipsa manet in carne, sic ipsa caro vitam tribuit animæ, dum ipsa caro facit opera justitiæ. Ergo hoc modo sibi invicem videntur tribuere, et anima carni, et caro animæ; et sic anima cum carne operante, acquirunt sibi invicem vitam perpetuæ vitæ. Sed illam vitam mox percipit anima exuta carne, quam caro cum anima perceptura est in resurrectione in novissimo die. Ergo, anima mea, et caro, exultate in ⁴⁴³ Deum vivum (*Psal. lxxxiii, 3*), accedite ad Deum Creatorem vestrum, accedite et illuminamini (*Psal. xxxiii, 6*), et jam amplius non faciatis unde erubescatis; sed semper agere studete, unde in perpetuum ⁴⁴⁴ gaudeatis. Hortor vos, moneo vos, ne in vacuum gratiam Dei modo recipiatis (*I*

Cor. vi, 1), qui etsi modo multa patitur fieri a vobis quæ multum displiceant illi; non semper eum ita pati putetis ⁴⁴⁵. Est enim sine dubio patiens redditor, et diligens cordis et renum scrutator. Patitur modo multa, exspectans nostram correctionem, velut ⁴⁴⁶ mansuetissimus : sed si modo nos non corrigimus, damnabit nos, sicut justissimus : et qui modo tam dulcis est nobis, ut nos suos fratres vocet et amicos, tunc in extrema discussione ignoratos ⁴⁴⁷, et non sibi per bona operæ notos, veluti inimicos suos reputabit nos.

Anima mea et caro mea, jam tandem evigiletis, semper et ubique cogitantes de novissimis vestris. Forsitan si hoc facitis, non facile peccabitis. Si modo, sicut moneo, facitis, securæ sitis; quia cum ⁴⁴⁸ multi dolebunt, qui modo misere ridet et gaudent, vos lætitia inenarrabili exsultabitis et gaudebitis. In ipsis operibus vestris ⁴⁴⁹ diligenter intendite ⁴⁵⁰. Si recta sunt et Deo placita, gaudete; si prava et Deo non accepta, citius corrigite. Non dormitent oculi vestri, non dormiant palpebræ vestræ. Aperta est fovea perditionis : facile illuc labitur, qui modo caute se non custodit. Peccatum et iniquitas, stultum et vanum, facile modo illuc impellunt; in quo semel immersi jam non resurgunt in perpetuum. Sicut pravis et mala ⁴⁵¹ semper facientibus, apertus est æternus interitus; sic bonis, et in bonis operibus perseverantibus, apertus est paradisi introitus, in quo quis semel susceptus semper et in perpetuum manebit gaudens et lætus. Hoc modo ⁴⁵² et bona opera bonum elevant sursum in excelsum ⁴⁵³ : et mala opera malum demergunt in profundum deorsum.

Sed jam nunc diligenter videamus, si possumus, quo ordine bona opera animam illius qui bene vixit ducant in cælum, et mala opera animam peccatoris trahant in infernum. Anima pura, mox ut discedit a corpore, videt omnia opera sua; et quia omnia bona videt, gaudet inenarrabili lætitia. Mox accipit eam angelus, et qui oculos ejus tenuit ne videret vanitatem ⁴⁵⁴; amplectitur eam, qui obturavit aures ejus ne audiret ⁴⁵⁵ iniquitatem; protegit eam, qui custodivit os ejus, ne loqueretur mendacium; aggauget ei, qui eam protexit ne peccaret in sensu olfaciendi sive tangendi; et sic eam ex omni parte lætus et hilaris circumdat, et ante thronum claritatis divinæ, ubi sine fine gaudeat, locat. Occurrunt ei alii angeli, et alii sancti, qui ibi assistunt ante conspectum divinæ majestatis; et quam sociam sibi per bona

VARIE LECTIONES.

⁴⁴⁰ Collata est cum *Mss. Vict. KK. 16. Corb. 160. Val-luc. et Floriacens. In aliis Mss. non reperitur. Unde vivat anima. exeunt de corpore mss. unde vivat anima. exeunt a corpore. ms. Val-luc. Oratio. Unde vivat anima, et unde vivat caro, et de gloria bonæ animæ, et infelicitate malæ animæ; quando exeunt de corpore* ⁴⁴¹ Anima hominis manet *mss. omittunt hominis* ⁴⁴² Quæ carne deserente moritur *ms. Vict. quæ carne deserente moritur* ⁴⁴³ Exultantes in *mss. exultate in* ⁴⁴⁴ In perpetuum *mss. in æternum* ⁴⁴⁵ Ita pati putetis *mss. omittunt pati* ⁴⁴⁶ Correctionem velut *mss. correctionem nostram* ⁴⁴⁷ Ignoratos *mss. Vict. Val-luc. et Flor. ignorans* ⁴⁴⁸ Vestris nunc *mss. omittunt nunc* ⁴⁴⁹ Attendite *mss. intendite* ⁴⁵⁰ Prava et mala *mss. pravis et mala* ⁴⁵¹ Hoc modo *ms. Flor. omittit* ⁴⁵² Sursum in excelsum *ms. Vict 3 omittit in excelsum* ⁴⁵³ Ne viderent vanitatem *mss. ne videret vanitatem* ⁴⁵⁴ Ne audiret *mss.*

opera et amicam noscunt, in brachiis sincerissimæ A
charitatis gaudenter excipiunt; taliterque affantes,
quasi singula gaudia omnium ibi cohabitantium ei
ostendunt. Ecce, amica nostra, ecce, socia nostra,
quia fideliter Deo servisti, ejusque præcepta faciendo
viriliter laborasti, jam tandem a labore quiesce, et
æternis gaudiis amolo et usque in sempiternum no-
liscum fruire.

At, contra, anima peccatoris cum cogitur de cor-
pore exire, mox excipiunt eam angeli Satanæ, quam
igneis catenis fortiter constringentes, fortiusque ex
omni parte propellentes ad tormenta inferni rapiunt,
ubi ipse Satanæ mersus in profundum jacet deor-
sum. Ibi est fletus, et stridor dentium (*Matth. VIII,*
42); ibi ignis, laqueus, spiritus procellarum pars
calicis (*Psal. x, 7*) peccatorum. Tunc ipse Satanæ
rapiens eam ad se, exspuensque in eam ignem ple-
num ⁴⁴⁶ putore, jubet a suis ministris eam ex omni
parte arctari, et sic arctatam in ipsis tormentis pro-
jecti, ubi sine fine cum illis tormentetur, et sine fine
in ipsis doloribus indeficiens moriatur. Tunc infelix
anima in ipsis pœnis tormentata, ipsis furiis inferna-
libus undique coangustata, tandem ad se reducta,
cernens omnia mala quæ fecit, infeliciter proclamat:
Heu misera, misera! cur unquam in vitam veni,
misera ⁴⁴⁶, quæ tantis tormentorum generibus undi-
que excrucior misera? Vermes, vermes, qui tam
crudeliter me corroditis, parcite, quæso; parcite
mibi miseræ, tot et tam immania alia tormenta pa-
tient. Heu misera, misera! et **212** mori ⁴⁴⁷ cupio,
et tamen moriens mori nequeo. Nunc misera recipio
quidquid peccavi per visum, per gustum, per audi-
tum, per odoratum, per tactum. Non tamen valet
infelici animæ tam misere dolenti, tam sero pœni-
tenti, tam infeliciter proclamanti, quod tunc tanta
tristitia se afficit. Sed quod, dum in vita fuit, prome-
ruit, nunc in ipsis doloribus ⁴⁴⁸ inferni, misera et
peccatrix recipit.

Ecce anima mea et caro mea, diligenter intendite;
intendentes autem verum judicium judicate; et quid
sit melius, quid utilius sequendum discernite. Bene
facere et bona recipere? an mala agere, et mala per-
cipere? Nisi insanum sapiatis, nihil aliud respondebi-
tis, nisi, bene facere et bonum habere ⁴⁴⁹. Ergo fa-
cite bonum, ut illud possitis habere bonum, a quo est
omne bonum, scilicet omnis boni bonum, quod non
potest esse nisi bonum. Multa bona Creator noster
dedit nobis, multa in potestate nostra tradidit; sed
nullum bonum est tam pretiosum, tam ab omni sa-

piente expetendum, quam illud bonum, ad quod
non potest accedere ullum malum. Hoc bonum
est ipse Creator noster, qui nunquam nisi bonus
est. Quod bonum si, ejus gratia largiente, ha-
bere poteritis, omnia alia bona in illo habebitis.
Si vero alia bona habentes, illum solum non ha-
betis; in vanum laboratis, ventumque stultissime
sequentes, in extremis non veritatem, sed vanitatem
invenietis.

Est autem, sicut videtis, si recte consideratis, præ-
sens gloria, quasi vesica vento plena; quæ dum sic
plena tenetur in manibus, conspicitur speciosa et
clara; cui si fortuito punctus permodicus imprima-
tur, non claritas, sed inanitas, et ventus remanet in
manibus. Animadvertite ergo; et, sicut in principio
hujus meditationis vos monui, de novissimis vestris
semper cogitetis; quia sic cogitantes, semperque de
vultu vestro metuentes non facile peccabitis ⁴⁵⁰, et
sic usque in extremum viventes, finita temporali læ-
titia, quæ dum sic timebatis, circa oculos vestros
quasi ventus volabat, non vanitatem, sed veritatem,
quæ Christus est, invenietis, ad quam vos perducatur
qui vos creavit. Amen.

MEDITATIO VI ⁴⁵¹.

*Ad roborandum spiritum ne desperemus; quia si ve-
ram pœnitentiam agimus, veram misericordiam
sine dubio de omnibus peccatis nostris inveni-
emus.*

Cum ad peccata quæ feci ⁴⁵² respicio, et pœnas et
tormenta intelligo, quæ pro iis pati debeo, non par-
vum timorem habeo. Itaque multum anxius et mul-
tūm timidus de perditione mea, si forte alicubi ali-
quam consolationem inveniam ⁴⁵³ requiro. Sed heu
⁴⁵⁴ miser! nullam invenio; quia non solum Creatorem
meum, sed et illum, et omnem creaturam ejus a me
offensam esse certus ⁴⁵⁵ existo. Creator itaque meus
cum omni creatura sua, peccatis meis graviter offen-
sus, me damnat; mea conscientia certa de suis ma-
lis operibus, ex omni parte me accusat. Et ita nul-
lam consolationem invenio, nec ab ullo ⁴⁵⁶ facile me
puto habere. Quid ergo faciam? quo me convertam
sic desolatus, sic peccatorum meorum malitiis invo-
lutus? Si ad illum ⁴⁵⁷, qui me rectum fecit, redire
volo, ejusque ineffabilem pietatem, ut de me miseri-
cordiam habeat, deprecor; non parum timeo ne pro
tanta temeritate magis eum moveam ad iracundiam
adversum me, et pro hoc gravius se vindicet de ace-
leribus meis, quibus non timui ejus mansuetudinem
exasperare. Quid ergo? Remanebo quasi desperatus

VARIE LECTIONES.

⁴⁴⁶ In eam plenam *ms.* in eam ignem. Plenum ⁴⁴⁶ Veni misera, venies *ms.* veni misera, quæ tantis
tormentorum generibus undique excrucior misera, vermes ⁴⁴⁷ Misera misera misera et mori *ms.* misera,
misera, et mori ⁴⁴⁸ Nunc ipsa in doloribus *ms.* nunc in ipsis doloribus ⁴⁴⁹ Bene facere et bonum habere
ms. Vict. bonum facere et bonum habere *ms.* Corb. bona facere et bona habere ⁴⁵⁰ Facile non peccabi-
tis *ms.* non facile peccabitis ⁴⁵¹ Collata cum *Ms.* Vict. KK. 16 Corb. 160. et Val-luc. Ad roborandum
spiritum etc. *ms.* Vict. et Val-luc. Oratio ne desperemus, quia si veram etc., in editis *ms.* Corb. Considera-
tio peccatorum unde timor oritur; et de fonte misericordiæ nunquam deficiente ⁴⁵² Quo feci *ms.* Vict.
qui feci *ms.* Corb. et Val-luc. quæ feci ⁴⁵³ Inveniam *ms.* Vict. et Val-luc. invenirem *ms.* Corb. invenire
⁴⁵⁴ Sed heu *ms.* et heu ⁴⁵⁵ Offensam certus *ms.* offensam esse certus ⁴⁵⁶ Nec ab alio *ms.* nec ab ullo
⁴⁵⁷ Si ad illum *ms.* Vict. sed ad illum

sine consilio, sine adiutorio? Adhuc Creator meus me patitur vivere: adhuc non dimittit mihi ea, quæ sunt necessaria ad sustentationem hujus vitæ, ministrare. Et, sicut rebus ipsis experior, peccata mea non possunt ⁴⁶⁸ ejus bonitatem vincere, ut adhuc velit, sicut jam promerui, confundere, et ex toto destruere. Certissimum est ergo illum esse pium erga me, qui tanta bona mihi largitur, nec adhuc de meis iniquitatibus se querit vindicare.

Audivi, et sicut ipsi attestantur qui experti sunt, verum est quod audivi, quia ipse fons misericordiæ, qui ab initio mundi currere cœpit, adhuc currit. Fuit autem multum (ut aiunt) misericors et pius erga primum parentem nostrum Adam, quando illud peccatum de fructu vetito commisit, quod non statim eum, sicut promeruerat, æterna perditione damnavit; sed emendationem ejus patienter expectavit, et ut ad gratiam ejus quem offenderat relire posset, misericorditer adjuvit. Misit vero ad hoc opus illi, et omnibus illis qui ex illo exorti sunt, sæpius suos angelos, monens ut redirent, et pœnitentiam pro suis iniquitatibus agerent; quia ipse eos adhuc libenter reciperet, si de peccatis suis ex toto corde pœniterent. Sed ipsi adhuc in peccatis suis perdurantes, ejusque monita spernentes, addiderunt peccata peccatis, et quasi insani et abominabiles in suis iniquitatibus facti, cum in honore facti essent propter similitudinem Dei, cœperunt mores bestiarum contra naturam imitari.

Misit præterea patriarchas, misit prophetas; sed nec sic illi voluerunt relinquere vias suas tortas et perversas: sed quosdam illorum, qui eis monita salutis dabant, interficiebant; alios variis et inauditis tormentis cruciabant. Castigabat tamen eos aliquando, ut misericors pater, non ut irritatus malis operibus illorum se de contumeliis, quas ei faciebant, vindicaret; sed ut correcti ad illius misericordiam redirent, qui nullo modo vult illorum, quos bonitate sua creavit, perditionem. Sed cum nec admonitione, nec correctione sæpius ab eo visitati reverterentur, non se potuit fons pietatis ultra retinere; sed de sinu Patris descendens, assumpta vera humanitate, assumpta peccatorum similitudine, cœpit eos dulciter monere, ut salutarem tunc de peccatis suis pœnitentiam agerent, et ipsum esse Filium Dei cognoscerent. Pro illorum enim salute venerat, et propter hoc, non desperarent: sed certissime adhuc de omnibus peccatis suis veniam habere se crederent, si tantum ⁴⁶⁹ illa dimitterent, et pœnitentiam agerent. Nullum est enim tam grave peccatum, quod non possit per pœnitentiam aboleri; ita ut nec jam amplius vel ipse diabolus de eo valeat reminisci. Cernentes ergo peccatores tantam dulcedinem Crea-

toris sui, cœperunt et ipsi certatim ad fontem currere misericordiæ, ad fontem pietatis, et peccata sua in eo lavare. Cœpit autem et ipse fons pietatis cum peccatoribus convalesci, cœpit eis aperire sacramenta confessionis sanctæ, per quam alleviatur omne onus peccati; quia in vera confessione mundatur omnis macula delicti.

Post hæc appropinquante tempore, quo pati deberet pro redemptione peccatorum, Judæi, ex quorum stirpe secundum carnem ortus est, ducti invidia, illum, pro eo quia erat pius et misericors, crucifixerunt. Qui tamen et in ipsa morte non immemor pietatis suæ, pro interfecto suis Patrem suum rogabat, ut dimitteret illis hoc peccatum: *Non enim sciunt, inquit, quid faciunt* (Luc. xxiii, 34). Excusat illos dulcissima Domini pietas, qui non vult mortem peccatoris, sed ut convertatur, et vivat (Ezech. xxxiii, 11). Cujus ergo cor tam durum, tamque lapideum non emollire possit tanta mansuetudo Creatoris nostri? Quem cum in multis creatura sua, quam ad imaginem et similitudinem suam ⁴⁷⁰ de nihilo creavit, debonestaret, non se vindicavit, sed debonestatus, et multis malis operibus illorum irritatus, patienter tulit, et ut ad illum sine hæsitatione redirent, dulciter admonuit. Pius ergo et dulcis Dominus noster Jesus Christus, sicut per prophetam dicitur, non vult mortem peccatoris, sed ut relinquat vias suas malas (Ezech. xviii, 25), et sic pœnitentiam agens de iniquitatibus suis, revertitur ad gratiam sui Creatoris. Quam misericors etiam sit erga peccatricem animam, dicit per alium prophetam, exhortans eam ut etiam post peccatum revertatur ad eum, et inveniat ⁴⁷¹ misericordiam. *Tu autem, inquit, fornicata es cum amatoribus multis* (Jer. xxxi, 4), id est, tu quæ in baptismo mihi fidem promiseras, tuam castitatem cum amatoribus multis commaculans ⁴⁷² violasti, tamen pœnitentiam age, et revertere ad me, et suscipiam te. Nullus ergo peccator desperet, quando fornicata ⁴⁷³ cum multis amatoribus Jesus Christus nullius iniquitatibus exhauritur, nullius sceleribus ⁴⁷⁴ polluitur, sed semper purus, et abundans gratia dulcedinis, omnes ad se revertentes infirmos et peccatores recipit, et quibuscunque peccatis sint maculati, abluit. Et ut certi sint omnes peccatores et iniqui se veniam peccatorum suorum accipere, si ipsa peccata sua curant dimittere, et pœnitentiam agere, ipse fons pietatis, pro amore quem erga eos ⁴⁷⁵ habebat, eandem carnem quam pro eis sumpsit, sicut superius exposui, pertulit crucifigi, ut qui erant peccatis mortui, nec aliter ad vitam redire poterant, nisi pretio sanguinis ejus redempti, nullo modo desperent ⁴⁷⁶, cernentes

VARÆ LECTIONES.

⁴⁶⁸ Peccatis meis non possum mss. peccata mea non possunt ⁴⁶⁹ Sed tantum mss. si tantum ⁴⁷⁰ Ad suam similitudinem mss. Imaginem et similitudinem suam ⁴⁷¹ Et inveniat mss. et inveniet ⁴⁷² Multis commaculans ms. *Vict. 3* omittit commaculans ⁴⁷³ Quando fornicata mss. *Corb. et Val-luc.* quando fornicata ⁴⁷⁴ Nullis iniquitatibus... nullis sceleribus mss. nullius iniquitatibus., nullius sceleribus ⁴⁷⁵ Ergo nos mss. erga eos ⁴⁷⁶ Desperarent mss. desperent

pretium quod est ⁴⁷⁷ datum pro peccatis suis.

Cum itaque videam tantam pietatem Domini mei Jesu Christi, totque peccatores et iniquos currere ad fontem pietatis, nullum excludi omnesque recipi, debeo ego solus desperare quod ipse fons pietatis, qui alios abluit, mea peccata non possit abluere? Scio, certo scio, et vere credo quia qui alios abluit, me quoque potest abluere, et mihi, si vult, quia potentissimus est, omnia peccata mea dimittere. Sed inter peccatorem et peccatorem est magna differentia, id est inter illum qui plus peccat, et eum qui minus peccat. Unde ego considerans quantum peccavi, quantisque iniquitatibus infelix anima mea polluta sit, intelligo me non solum æqualem cum aliis peccatoribus, sed plus quam ullum ⁴⁷⁸ peccatorem, et ultra omnes peccatores, esse peccatorem. Plures enim peccaverunt, et tunc cessaverunt; quidam, etsi sæpius peccaverint, tamen aliquando suis malitiis flammam imposuerunt. Item alii et si ⁴⁷⁹ multa mala fecerunt, multa etiam bona facere non omiserunt, quibus vel ut ex toto ipsa mala dimitterentur ⁴⁸⁰, promeruerunt, vel ut tolerabiliorem ipsam penam gehennæ haberent sibi acquisierunt. Ego autem miser, et super omnes miseros et peccatores peccator et miser, intelligens et sciens ad quantam perditionem me traheret peccatum, et peccati delectatio, a peccatis et malefactis nunquam cessare curavi, sed semper auxi peccata peccatis, et ita totum libens et volens in perditionem peccati me infelix immerui, et nisi immensa Domini bonitas me adhuc pateretur, jam diu est quod ab ipsa gehenna debuisssem esse devoratus. Qui ergo ⁴⁸¹ taliter vixi, qui tanta mala commisi, qui tantis iniquitatibus me involvi, quomodo audebo cum aliis peccatoribus qui tanta mala non fecerunt, currere ad fontem misericordiæ; ne propter fetorem, scelorum moorum me nolit ⁴⁸², sicut alios peccatores, quorum fetor tolerabilior est, abluere? Adjuva ergo, Domine Jesu Christe, adjuva creaturam tuam, et si magnitudine peccatorum obrutam; a te tamen videns creatam, adjuva ne desperet, quia, sicut credimus, nulla enormitas scelerum te vincere potest, si tantum peccator de tua misericordia non desperet.

Patere ergo me, Domine Jesu Christe, patere tuam ineffabilem pietatem inspicere, et quam dulcis et bonus sis erga peccatores et miseros, enarrare. ^D Hoc idem superius dixi, sed multum me delectat, quoties occasio apta se offert, reminisci quanta sit erga peccatores gratia tuæ dulcedinis. Pro amore carni et redemptione peccatorum, non solum illorum qui minus vel plus peccant, sed etiam illorum qui ultra modum peccant, si tantum modo peniteant, de sinu Patris descendisti, Virginis uterum

^A intrasti, carnem ex ea veram assumpsisti, in mundo conversans omnes peccatores ad penitentiam vocasti, ad ultimum, crucis patibulum pro illis pertulisti, et sic mortuus secundum carnem, vitam quam iuste pro suis peccatis perdiderant, illis reddidisti. Itaque cum ⁴⁸³ respicio ad mala opera quæ operatus sum, si me iudicare vis secundum quod merui, certus sum de perditione mea, cum vero respicio ad mortem tuam, quam pro redemptione peccatorum passus es, non despero de misericordia tua. Latro vero ille, qui pro suis sceleribus tecum crucifixus est, usque ad ipsius animæ exitum ⁴⁸⁴ sæpè in peccatis fuit, sed tamen in ipsa hora suæ expirationis, quia sua mala confessus est, et culpam clamavit, misericordiam invenit, et tecum ipso die ^B in paradiso fuit (*Luc. xxiii, 43*). Cernens ergo te pro redemptione peccatorum esse mortuum, manus tuas et pedes clavis confixos, latus tuum lancea militis apertum, undam sanguinis et aquæ de eodem tuo latere currentem, desperare debeo? Unum tantum modo est quod vis, sine quo nullus peccator potest salvari, scilicet, ut de malis nostris poeniteamus, et, in quantum possumus, emendare curemus. Hoc si fecerimus, securi sumus ⁴⁸⁵ quia, si nos sic facientes invenerit dies ultimus (quandoquidem et exemplum latronis, qui sic in ultima hora meruit salvari, habemus), confidentes de ineffabili pietate Domini nostri Jesu Christi, accusationem inimici aut param, aut nihil omnino timere possumus. Habentes ergo ante oculos nostros pretium nostræ redemptionis, ^C mortem videlicet et sanguinem Redemptoris nostri, qui in remissionem effusus est ⁴⁸⁶ pro peccatis nostris, habentes etiam exemplum latronis, et multorum qui in multis et magnis peccatis erant involuti, quos ipse fons pietatis Jesus Christus misericorditer absolvit, non desperemus, sed curramus securi de remissione peccatorum ad ipsum fontem pietatis, in quo jam tot, et tam magnos peccatores ablutos ⁴⁸⁷ et videmus, et agnoscimus, et certi simus nos similiter abluendos ab eodem fonte misericordiæ; si abstineamus a malitiis et a peccatis nostris, et, in quantum possumus, curemus deinceps bona operari. Ut vero a malis abstineamus, et bona faciamus, hoc nostra virtute sine illius adiutorio facere non possumus. Illius ergo ineffabilem misericordiam deprecemur, cui cura fuit nos facere, cum non essemus, ut nobis sic concedat in hac vita, antequam hinc exeamus, nostra peccata emendare, et sic assiduis compunctionibus mundare, quatenus ista finita, recto cursu, nullo impediante, ad eum valeamus pervenire, ut cum illo simus in perpetua claritate juncti angelicis choris, et omnibus sanctis, qui jam illa fruuntur gaudentes sine fine.

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁷⁷ Quod esse *ms. Vict. 3. et Val-luc.* quod esse *ms. Corb.* quod est ⁴⁷⁸ Plusquam ullum *ms.* plusquam alium ⁴⁷⁹ Alii qui *ms.* alii et si ⁴⁸⁰ Dimitterent *ms. Vict. 3.* dimitterentur ⁴⁸¹ Qui ergo *ms. Vict. 3.* quid ergo ⁴⁸² Meorum, nolit *ms.* meorum, me nolit ⁴⁸³ Itaque cum *ms.* itaque et cum ⁴⁸⁴ Animæ singul-tum *ms. Vict. 3.* animæ exitum ⁴⁸⁵ Hoc si fecerimus, securi sumus *ms. Val-luc.* hoc si facimus, securi sumus ⁴⁸⁶ Effectus est *ms.* effusus est ⁴⁸⁷ Peccatores ablutos *ms.* peccatores absolutos

MEDITATIO VII ⁴⁰⁰.

I. *Quod nihil stabile est in mundo.* — **214** Nihil certius morte, nihil hora mortis incertius ⁴⁰⁰. Cogitemus ergo ⁴⁰⁰ quam brevis sit vita nostra, quam lubrica via, quam certa mors, et hora mortis incerta. Cogitemus ⁴⁰¹ quantis amaritudinibus admistum sit, si quid dulce aut jucundum in via hujus vitæ, occursum suo nobis alludit. Quam fallax ac suspectum, quam instabile et transitorium est quicquid amor hujus mundi parturit ⁴⁰²; quidquid species aut pulchritudo temporalis promittit, quidquid delectatio carnis protendit. Consideremus etiam quæ sit patriæ cælestis suavitas aut dulcedo, serenitas et amœnitas: et perpendamus unde cecidimus, et ubi jacemus; quid perdidimus ⁴⁰³, et quid invenimus, ut ex utroque intelligamus quantum nobis in hoc ⁴⁰⁴ exsilio lugendum sit. Hinc Salomon ait: *Qui apponit scientiam, apponit et dolorem* (Eccli. 1, 18), quia quanto magis homo ⁴⁰⁵ intelligit mala animæ suæ ⁴⁰⁶, tanto magis suspirat et gemit. Meditatio siquidem parit scientiam, scientia compunctionem, compunctio devotionem, devotio orationem commendat. Meditatione assidua homo ad sui cognitionem illuminatur. In compunctione ex consideratione ⁴⁰⁷ malorum suorum cor intimo ⁴⁰⁸ dolore tangitur.

II. *De multiplicibus beneficiis Dei* ⁴⁰⁹. — Miser ego ⁴¹⁰, quantum deberem diligere Dominum meum ⁴¹¹, qui me fecit cum non eram, redemit cum perieram. Non eram, et de nihilo me fecit. Inter cæteras alias creaturas ratione carentes non fecit me, id est, non arborem, non avem, non aliquod de animalibus, sed hominem voluit me esse. Dedit mihi vivere ⁴¹², sentire, et discurrere ⁴¹³; perieram, et ad mortalem descendit; immortalis mortalitatem suscepit ⁴¹⁴, passionem sustinuit, mortem vicit, et sic me ⁴¹⁵ restauravit: sic sic gratia ⁴¹⁶ ejus et misericordia ejus semper prævenierunt ⁴¹⁷ me; de multis etiam ⁴¹⁸ periculis liberavit me liberator meus ⁴¹⁹. Quando er-

A rham, reduxit ⁴²⁰ me; quando ignorabam, docuit me; quando peccabam, corripuit me; quando contristabar ⁴²¹, consolatus est me; quando desperabam, confortavit me; quando cecidi, erexit me; quando stelli, tenuit me; quando ivi, duxit me: quando ad eum veni, suscepit me. Hæc et alia multa fecit mihi Dominus meus Jesus Christus ⁴²², de quibus erit mihi dulce semper gratias ⁴²³ agere ut ⁴²⁴ pro omnibus beneficiis suis possim eum amare, et semper laudare. Pro his enim omnibus quid ⁴²⁵ illi rependam non habeo, nisi tantum ut diligam eum ex toto corde meo. Non enim melius, nec decentius quam per dilectionem datum est ⁴²⁶.

III. *Hic reprehendit se peccator de ingratitude divinorum beneficiorum.* — Ah, ah, ah, Domine Deus, B Pater misericordiarum, audeone venire, et apparere in conspectu sanctorum tuorum infelicissimus et miserrimus, tot et tantorum beneficiorum tam ingratus, donorum tuorum tam impudens et tam execrabilis abuser? Qui toties ac tandiu ipsis beneficiis tuis te impugnare non veritus sum; qui stipendiis tuis diabolo contra te militare toties et tandiu non erubui, qui ipsa dona tua in arma diabolica convertere non timui, qui me ipso tam abominabiliter abuti præsumpsi, ac me ipsum servum ausus sum exhibere diabolo, et membra mea ejusdem facere, quibus te Creatorem, auctorem et membrorum meorum largitorem impugnavi.

Nunquid non ego sum, Domine Deus meus, qui me ipsum toties exhibui gladium acutum ingrato diabolo ad devorandas animas? Quoties armavi me contra te in alienam mortem? Linguam meam in arcum mendacii toties exhibui, quoties sagittas detractionis ac adulationis in alios misi. Non sufficio, misericordissime ac dulcissime Pater, enumerare membrorum meorum nefarias abusiones, quibus et diabolum armavi, et te benignissimum ac clementissimum impugnavi.

VARIÆ LECTIONES.

⁴⁰⁰ Collata est cum ms. S. Martini Tornacensis, et cum Libro de Contritione cordis in Append. S. August. t. IX. Quo nihil stabile est in mundo. ms. De periculis hujus vitæ ⁴⁰⁰ Nihil certius morte, nihil hora mortis incertius ms. hæc omittit. (Erat haud dubio Meditationis titulus.) ⁴⁰¹ Cogitemus ergo ms. omittit. ergo ⁴⁰² Nostræ quam mors certa, quam hora mortis incerta; quam via lubrica et periculosa circumdata insidiis inimicorum. Cogitemus ms. et Editio S. August. nostra, quam lubrica via, quam certa mors, et hora mortis incerta. Cogitemus. ⁴⁰³ Vitæ paravit ms. mundi parturit Edit. S. Aug. vitæ perturbat ⁴⁰⁴ Quidquid species. promittit, fallax est et tota vanitas, consideremus etiam quæ sit patriæ cælestis suavitas, aut dulcedo, serenitas, et amœnitas: et attendamus unde cecidimus, et ubi jacemus, quid perdidimus ms. quicquid spes promittit, quicquid delectatio carnis protendit. Consideremus et perpendamus unde cecidimus, et ubi jacemus, quid perdidimus Edit. S. August. quicquid species... promittit: Consideremus etiam quæ sit cælestis patriæ suavitas, aut dulcedo, et attendamus et perpendamus etc. ⁴⁰⁵ Quantum in hoc ms. et Edit. S. August. quantum nobis in hoc ⁴⁰⁶ Magis quis ms. magis homo ⁴⁰⁷ Mala animæ suæ ms. et Edit. S. Aug. mala sua ⁴⁰⁸ In compunctione ex consideratione ms. et consideratione ⁴⁰⁹ Cor interno ms. cor intimo Edit. S. August. cor intenso ⁴¹⁰ § II. In ms. ut in Editis. ⁴¹¹ Miser ergo ms. o miser ergo ⁴¹² Meum Jesum Christum, qui ms. et Edit. S. Aug. meum, qui ⁴¹³ Mihi posse vivere ms. et Edit. S. Aug. mihi vivere ⁴¹⁴ Et discernere ms. et discurrere ⁴¹⁵ Mortalitem suscepit ms. perieram et ad mortalem descendit, immortalis mortalitatem suscepit ⁴¹⁶ Me ad vitam ms. et Edit. S. August. omittit, ad vitam ⁴¹⁷ Sic gratia ms. sit sic gratia ⁴¹⁸ Ejus prævenierunt ms. et Edit. S. Aug. ejus semper prævenierunt ⁴¹⁹ Multis namque ms. et Edit. S. August. multum etiam ⁴²⁰ Et Dominus meus Jesus Christus ms. et Edit. S. August. omittit ⁴²¹ Reduxit S. Aug. corripuit me ⁴²² Tristes eram ms. et Edit. S. Aug. contristabar ⁴²³ Mihi Dominus meus Jesus Christus ms. mihi Deus meus ⁴²⁴ Est mihi semper dulce semper gratias ms. dulce erit mihi semper loqui, semper cogitare, semper gratias ⁴²⁵ Agere sibi sine intermissione ut ms. et Edit. S. Aug. agere, ut ⁴²⁶ His omnibus quid ms. his enim omnibus quid ⁴²⁷ Hactenus, ms. Tornacense: cætera in Appendice S. Augustini restitimus

IV. *Recognitio peccati.*—Ego sum ille homo dementissimus, quem de nihilo creasti, et de massa peccati et perditionis in filium gratiæ tuæ elegisti, et in colere dem charissimo unigenito Filio tuo Deo et Domino nostro Jesu Christo adoptaveras, et ad honorem et gloriam regni tui, et tanta tam indebitæ gratiæ tuæ largitate me implevisti, qui et abundantiam hujus tantæ suavitatis tuæ oblitus sum, et tanta bona mihi tradita a te prospiciens, spreto honore regni cœlestis, et gloria tua, me in spurium filium et degenerem converti, et diabolo distrahendo per sterquiliniam luxuriæ et spineta avaritiæ, et ad illidendum in scandalis fluctibus et procellis superbiæ me tradidi. Ego sum cæcus mercator qui pretiosissimis talentorum tuorum divitiis tantam, miserabilis, inopiam et nuditatem et æterna suspiria mercatus sum; sterquilinio luxuriæ et divitiarum sentibus, jucundissimam ac suavissimam pacem; securissimum portum, procella superbiæ; æternam lucem, æternitatis tenebris; æterna gaudia, æternis doloribus; et æternam gloriam, æterno opprobrio; et regnum tuum, diabolica servitute commutavi.

Ego sum infirmissimus ille, qui velut signum ad sagittam jaculis peccatorum confodiendum, et vulneribus lacerandum me exposui. Ego sum ille homo qui, velut cadaver canibus infernalibus et omnibus volucris immundis dissecandum et laniandum, projectus a civitate tua sancta, quæ est sanctorum amicorum tuorum, sancta quæ jucundissima societate sanctorum spirituum supernorum, vitiorum vermibus comedendum me tradidi. Quam abominabilis appaereo coram oculis sanctis tuis, cœno fetidissimo teterrimoque luxuriæ immundus ac sordidatus, igne iracundiæ et avaritiæ semiustus, atque vermibus odii, et invidiæ obsessis membris meis, vento superbiæ tumidus, monstruosus totus, ulcerosus, atque confossus, tot tantorumque peccatorum meorum diabolicæ turpitudinis sigillatus characteribus. Scio, miserator Domine, quod merito et justissime negare me potes, et non me recognoscere non solum filium tuum, sed et creaturam tuam in eo quod talis sum. Nec enim horrenda illa omnigenum turpitudinum monstruosa facies, est creationis aut recreationis tuæ, non est abominatio ista imago tui et similitudo æqua. Alteram me creasti. Vere similitudo ista diabolicæ turpitudinis me ostendit **215** diaboli hactenus fuisse filium, et tormentorum infidelium hæredem. Hæc est mercatio et commutatio, quia cæcus et dementissimus ego tuæ similitudinis gloriam et honorem abominabilissima ac vilissima feditate mutavi.

Non ideo, sancte Pater, pretiosa illa talenta tua tradideras mihi, ut pro usuris horrendam istam abominationem faceres me tibi reportare. Non ideo mihi tot ac tantis beneficiis tuis debitis seminasti, ut fetorem et spinas et tribulos peccatorum de me colligeres. Non ideo tot et tantis beneficiis me implevisti et ditasti, ut in oppugnationem tuam ea converterem. Non erat intentio benignitatis tuæ armare me contra te, nec armare diabolicam au-

toritatem donis tuis. Ecce tot hic vulneribus plangatus sum, nec ullo sensu doloris torqueor. Tot et tantis vulneribus confossus non doleo. Video me cæcum, qui tot et tantas turpitudines meas et nuditatem non erubesco.

Vere insensibilis sum et stupidus corde, qui tot et tanta damna mea non doleo, et qui mortem meam lugere non valeo. Vere corde lapideo induratus sum, qui nec imminetia mihi æterna supplicia saltem non timeo. Vere corde congelatissimo, quem beneficiorum incendia admota amore Patris clementissimi calefacere non sufficiunt. Vere largiter me reprehendo, quem nec tuba prædicationis, nec comminationum tuarum tonitrua sufficiunt excitare.

B Ubi est dolor penetrabilis, dolor compunctionis, quo totam illam duritiam diabolicam conterere et diruere deberem, et totum lapidem duritiæ et obstinationis illius comminuerem? Ubi est, Deus meus, ille pudor, quo ante oculos tuos et totius curiæ cœlestis confundi deberem? Ubi est timor ille tuæ vindictæ, quo totus ante conspectum tuum contremiscere deberem? Ubi est amor ille, et desiderium pacis, amoris, et gratiæ tuæ recuperandæ quo inardescere deberem? Ubi est torrens ille lacrymarum, quo sputicidas meas ante te delere deberem? Ubi est devotio orationis, qua te mihi placatum et propitium reddere deberem? Quo me vertam, misericors et miserator Pater, qui nihil dignum respectu misericordiæ tuæ offero majestati tuæ? Quo fugiam, C piissime Pater, qui sum vacuus omni bono, et etiam plenus omni malo appaereo ante conspectum sanctorum tuorum, et sanctarum militiarum exercituum cœlestium?

Scio, Domine Deus, dominator vitæ meæ, quod *omne datum optimum, et omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre et fonte luminum* (Jas. 1, 17): scio me nihil posse acceptam offerre coram te et gratum nisi de fonte bonitatis tuæ illud præhauserim; et hoc utique te illuminante, docente. Scio hanc arrham misericordiæ tuæ me prævenire. Scio, dulcissime Pater, quod bona tua sicut fraude nulla tibi arripere aut auferre possum, sic nec ullis meritis obtinere me omnia posse quibus ad te revertar, et complaceam. Quid enim meritis meis deberi potest, nisi mortis æternæ supplicium? Scio quod in beneplacito tuo sancto est me disperdere secundum multitudinem flagitiorum, facinorum, et negligentiarum et omissionum mearum; vel reformare me, vel facere me tibi acceptabilem secundum divitias inestimabiles misericordiæ tuæ, qui solus es reformator creaturæ quam solus formasti.

Nunc, misericors Pater, ad te confugio, sciens quod non est mihi fuga a te nisi ad te. Quis me potest liberare de manibus tuis, nisi tu solus? Liberare me potest misericordia tua, quam tot et tantis iniquitatibus meis non solum demerui, sed etiam impugnavi, ab ira justissima tua, quam infelicissimi-

mus et gratissimus irritavi. Igitur suscipere me dignare, Domine, revertentem ad te. Averte, obsecro te, oculos sanctos ab ingratitude meis atque spurcitiis. Ad te ipsum, obsecro, respice, cui nunquam sine veniæ spe supplicatur. In temetipso invenies unde et propter quod miserearis secundum abundantiam suavitatis tuæ, et immensitatem misericordiæ tuæ. Noli, obsecro, ad me respicere, quia nihil in me invenies, nisi unde irasci debeas, vel nisi morte æterna dignissimum. Averte, obsecro te, Domine; oculos tuos sanctos a conspectu turpitudinum et abominationum mearum, quas si ego perlucide et plene conspicerem et viderem, horrore nimio non sustinerem, sed me ipsum horrerem et fugerem. Averte, obsecro, nares tuas a fetoribus meis; et ad temetipsum converte. Scio, Domine misericordiæ, quod mundi sunt oculi tui sancti, et horrorem deformitatis meæ, nisi tu dederis mihi bona, quibus placeam tibi, non possunt aspicere. Scio quod tota tua curia cœlestis avertit oculos suos, et aures obturat, abominationes meas ferre non sustinens. Sed tu, misericors Pater, ad fontem illum misericordiæ convertere, cujus misericordiæ non est numerus nec finis, et pio ac sereno vultu respice me creaturam tuam. Creatura tua ego sum, Domine, et opus manuum tuarum.

Reforma igitur, obsecro, quod in me fecisti, et destrue quod ego contra mandata tua in me feci. Hoc igitur destrue quod odisti in me, et quod tu utique non fecisti, sed ego miser. Hoc reforma et refice quod tu ipse fecisti et formasti. Hoc enim est tuum, Domine Deus meus, hoc est odisse, quod non posse. *Nihil odisti eorum quæ fecisti* (Sap. xi, 25). Hoc destrue in me quod meum est, quod utique tu non fecisti, hoc est, turpitudinem abominationum mearum. Ne me destruas. Hanc destrue, misericors et miserator Domine; hanc enim odisti, et hanc ut odisse incipiam mihi largitus es.

MEDITATIO VIII.

Elevatio pœnitentis ad Patrem.

Respice, obsecro, sancte Pater omnipotens æterne Deus, ad illam misericordiæ tuæ exundantissimam abyssum, qua velut diluvium ablutionis charissimi Filii tui unigeniti pretiosissimum vivificumque, in mundi emundatione exundavit, cujus et morte placuit bonitati tuæ etiam nos vivificare, et ejus sanguine lavare. Qui etiam Filium tuum charissimum mundo scuto bonæ voluntatis tuæ (Psal. v, 13) largitus es, quo se ab ira tua protegerent, et mortem quam metuunt, ipse illam scuto justitiæ tuæ et justissimæ iræ tuæ objecto exciperet. Ubi, quantum per te nobis boni velles, ostendere dignatus es, dum charissimum Filium tuum, velut scutum, iræ tuæ opponere dignatus es. Et ipsum placuit misericordiæ tuæ et iram tuam et mortem nostram excipere, iram quam merueramus, et mortem. Ipse vero Unigenitus tuus mortem nostram solus portavit.

Reminiscere miserationum tuarum, Domine, et

PATROL. CLVIII.

miseri cordiarum tuarum, quæ a sæculo sunt (Psal. xxiv, 6); et conanti creaturæ tuæ ad te porrigere dexteram. Adjva infirmitatem conantis ad te. Trahe ipsum, qui scis ipsum non posse ad te venire, nisi tu Pater traxeris eum tuo amore et desiderio (Joan. vi, 44). Fac me servum tibi acceptabilem et placitum, qui scis me non posse aliter tibi placere. Da, obsecro, dona illa sancta, quibus solis tibi placeam; qui das bona grata petentibus te; fac, quæso, ut tu solus sis amor meus et desiderium meum, tu solus sis amor meus et timor meus. Vindica me totum tibi qui me totum quod sum, et totum quod in me, imo totum quod sapio, totum quod moveor, debere tibi soli scio. Totum me converte in laudem et gloriam tuam, qui totum me debeo laudi tuæ. Ne tradas, obsecro te, Domine, hostibus tuis creaturam tuam, retine eam tibi, cujus est solius plenissime, et singillatim consumma in me quod cœpisti, et confirma quod operatus es.

Exaudi, obsecro, orationem meam, cujus tu largitor et inspirator es, antequam invocarem te. Respice supplicentem tibi, qui me, dum orarem, respicere sic dignatus es. Non in vacuum, miserator Domine, orationem istam inspirare dignatus es, non frustra eam largitus es mihi. Ad hoc utique mihi eam largiri dignatus es, ut exaudias me. Ad hoc dedisti mihi, ut supplicarem tibi ut miserearis mihi peccatori et cui jam arrham misericordiæ tuæ tribuisti, largire residuum. Recupera me, Domine Deus meus, et erue de manibus inimicorum meorum, quia et ipsi tui sunt, et omnipotentæ tuæ subjiciuntur; qui etiam nihil oderunt in me, nisi quod dedisti mihi in omnibus bonis actibus. Nihil oderunt in me, nisi quod diligo te. Hoc omnibus studiis et viribus suis et tota fraude moliantur ne diligam te, ne glorificem te, nec omnino quæram te.

Ne ergo prævaleant adversum me hostes gloriæ tuæ, sed magis confundantur multitudine misericordiæ tuæ, videntes me conversum in laudem et gloriam tuam totum quærerere pacem et gloriam tuam contra insidiantes, et cujus immutationem intendunt. Ne expleri patiaris, obsecro te, Domine, tam iniquam, tam execrabilem voluntatem eorum de me, et contra me. Magnifica ergo, Deus meus, animam meam ad annuntiandum laudem tuam, et gloriæ tuæ præconia, ut totus de cætero secundum magnitudinem gloriæ tuæ vivam, totaque vita mea te glorificet. Exemplo meo ad glorificandum te, invita et provoca multos prædestinatos. Abstrahat, quæso, vilissimos et immundissimos abominabilesque spiritus tenebrarum a me, præsentis luminositatis et suavitatis gloriæ tuæ, quam sustinere non possunt. Dirumpe vincula mea, et educ me de conclusionibus, et de carcere horrido et tenebroso tetrico, et de lacu miseris, et de luto facis, et de profundo mortis et tenebrarum in libertatem et lucem tuam admirabilem.

Illumina me fide saluberrima tua, lætifica me et confirma spe jucundissima et certissima tua. Vivifica me dilectione fortissima et justissima tua. Depri-
me me et humilia atque custodi me timore fortissimo, securissimo et invictissimo tuo. Confunde salubriter me pudore pulcherrimo et gloriosissimo tuo. Quoties ante oculos tuos aliquid quod eos offendat assero, torque me, afflige me dolore muliebri, et suavissimo modo compunctionis medicinæ efficacissimæ tuæ, ne recedam a facie misericordiæ tuæ vacuus et confusus, sed obtineam quidquid, te jubente, te largiente et inspirante, petam, et quidquid te petentibus promisisti. Sentiam, misericors et miserator Domine, quod non in vanum ad misericordiæ tuam confugitur, et præsto es te quærentibus ad inveniendum te, et quod non deficiam apud te fontem misericordiæ tuæ, qui de profundo me eripuisti, et quæ, et quanta, et quot intelligis, contulisti. Eadem quippe facultate omnipotentæ, sapientiæ et bonitatis tuæ, qua dixisti et facta sunt omnia, ea facilitate misericordiæ tuæ dicere potes, et informabuntur in me omnia deformata.

Ecce, omnipotens et misericors Pater, tot et tanta beneficia tua quæ recepi, enumeravi, tot et tanta mala, quæ bonitati tuæ reddidi, recitavi; infelix ego sum et ingratus, qui post tot et tanta mala, quæ manent me, et imminent mihi, adhuc gelido, duro et impudenti et mortuo et stupido corde sum coram te, et non erubescio. In tot et tantis latrociniiis deprehensus, et solum expectans infernale patibulum, nec timore concutior, nec dolore torqueor, nec pudore confundor, nec amore tam placidæ, tam durabilis bonitatis tuæ accendor. An expectas, dulcissime Pater, et differs respicere in me, et misereri mei, quousque secundum misericordiam tuam dignus ante te appaream, et dignum aliquid rogatu et exauditione tua ante te offeram? Ecce cadaver mortuum, et vermibus scatens, et triduanum fetens ad te veniens in te vitæ Largitorum, attuli. Ecce cæcum ad illuminandum offero omnipotenti misericordiæ tuæ, et languidum ad sanandum, et tot et tantis debitis obligatum, ad solvendum, nudissimum et pauperrimum, ad ditandum, in cujus oculis facile est subito honestare pauperem.

Non aliquid aliud possum, clementissime Deus, offerre tibi, nisi memetipsum qualis sum, et ostendere mortem et vulnera mea, nuditatem et paupertatem meam, et debita mea, secundum quæ carcerem mortis æternæ timeo. Ostende itaque oculos tuæ misericordiæ, si quomodo convertaris et ignoscas, et infundas gratiam beatitudinis tuæ super me. Nec enim convertere me possum ad te tot et

A tantis vulneribus et ægritudinibus et morte ipsa depressus, et impotens effectus. Sed tu, misericors Pater, converte me, et convertar ad te. Converte me, Domine, ad te, et contere et contribula cor meum, et sensus vivifici doloris immitte. Non enim est fons honorum præter te. Non est a quo accipiam amorem et timorem et dolorem et pudorem, quibus coram te misericordia dignus inveniari, nisi de prælargæ misericordia tua super me indignissimum gratiam effuderis. Domine, si istam mihi concesseris, beatus ero. Si in me flagitia et facinora mea vindicare secundum judicium et justitiam tuam dignatus fueris, felix sum; non autem si secundum iram tuam, quæ rebelles et contumaces misericordiæ tuæ comprehendit in fine.

B. Et hæc est justitia tua, et judicium tuum, misericors Pater, quod timore, et amore, et pudore, et dolore agitur in cordibus veraciter pœnitentium et redeuntium ad bonitatem tuam, ut misericordiam consequantur. Confige ergo latronem istum timore tuo sancto, et adure apostatam istum igne amoris et charitatis tuæ. Confige, Domine, malefactorem istum dolore vivifico ac saluberrimo tuo; confunde impudentem prævaricatorem istum glorioso tuo, pudore. Afflige sceleratum istum cruci pœnalis laboris, et acceptabilis misericordiæ tuæ, fac me toto corde esurire et sitire te totis visceribus, totoque desiderio amplecti te. Fac me totis visceribus servire tibi soli, toto studio quærere quæ beneplacita sunt coram te; cui cum Unigenito tuo et Domino nostro Jesu Christo, et Spiritu sancto paraclæto dono sanctissimo tuo omnis honor et gloria in sæcula sæculorum. Amen.

217 MEDITATIO IX ⁵¹⁷.

De humanitate Christi.

Jesum Nazarenum a Judæis innocenter condemnatum, a gentibus cruci affixum, nos Christiani ⁵¹⁸ divinis honoremus obsequiis. Salvatoris ⁵¹⁹ infirma nos, qui Christi sumus, reverenter venerari, amanter amplecti, fortiter imitari dignum est et salubre et honorificum. Hæc enim sunt instrumenta fortissima; quibus omnipotens virtus, et investigabilis sapientia Dei restaurationem mundi potenter ac mirifice operata est, et usque modo operatur. Christus Dominus minoratus est paulominus ab ⁵²⁰ angelis, ut nos æquaret angelis, et quis propter Christum se non humiliet? Christus Dominus pro peccatis nostris crucifixus est, et crucis amara suis amatoribus dulcoravit; mortuus est, et mortem enecavit, ut viveremus per illum; et quis non amet Christum Dominum? quis non patiar pro Christo ⁵²¹? Christus per crucis ignominiam ad supernæ claritatis gloriam transivit, et data est ei pro sua reve-

VARIÆ LECTIONES.

⁵¹⁷ Collata est cum Ms. Oratorii Parisiensis: et cum Editione Gothica. Item de humanitate: *Alias maceritur, Stimulus amoris, vel Speculum Evangelici sermonis. ms. Passio Domini nostri Jesu Christi mundi Salvatoris secundum beatum Anselmum Archiepiscopum. In Editione Gothica Liber est distributus per 19. Capita* ⁵¹⁸ Nos Christiani *ms. omittit*, nos ⁵¹⁹ Salvatoris nostri *manuscriptum omittit* nostri ⁵²⁰ Est ab *ms.* est paulo minus ab ⁵²¹ Pro ipso *ms.* pro Christo?

rentia a Deo Patre omnis potestas in coelo, et in terra (*Matth.* xviii, 18): ut adorent eum omnes angeli Dei, et in nomine ejus ⁵²⁸ omne genu flectatur, caelestium, terrestrium, et infernorum (*Phil.* ii, 10).

Ubi est ergo gloriatio tua, o Christiane ⁵²⁹, nisi in nomine crucifixi Domini tui ⁵³⁰ Jesu Christi; in nomine quod est super omne nomen, in quo qui benedictus est super terram, benedicetur in caelis? Gloriamini in nomine sancto ejus, filii redemptionis; date honorem Salvatori vestro, qui magna fecit in vobis, et magnificate nomen ejus mecum, dicentes: Adoramus te, Christe ⁵³¹, Rex Israel, princeps regum terrarum, lux gentium, Domine sabaoth, virtus Dei omnipotentis fortissima. Adoramus te, pretiosum redemptionis nostri pretium, hostia pacifica, quæ sola odoris tui mirabili ⁵³² suavitate Patrem, qui in caelis ⁵³³ habitat, ad respiciendum humilia inclinasti, et solus ipse ipsum ⁵³⁴ placabilem reddidisti ⁵³⁵. Tuas, Christe, miserationes prædicamus; tuæ suavitatis memoriam cum ⁵³⁶ abundantia eructamus; tibi, Christe, sacrificium laudis immolamus pro multitudine bonitatis tuæ, quam ostendisti nobis, semini nequam, filiis sceleratis ⁵³⁷.

Cum enim adhuc essemus inimici tui, Domine, et mors antiqua in omnem carnem exerceret ⁵³⁸ dominium, cui omne semen Adam lege primordialis culpæ obnoxium erat, recordatus es uberrimæ misericordiæ tuæ, et prospexisti de sublimi habitatione tua in hanc vallem plorationis et miseræ ⁵³⁹. Vidisti, Domine, afflictionem populi tui, et tactus dulcore charitatis intrinsecus, apposuisti cogitare super nos cogitationes pacis et redemptionis. Et quidem cum esses Filius Dei, verus Deus, Deo Patri sanctoque Spiritui coæternus et consubstantialis, lucem habitans inaccessibilem (*I Tim.* vi, 16), portansque omnia verbo virtutis tuæ (*Hebr.* i, 3), non despexisti in hoc nostræ mortalitatis ergastulum altitudinem tuam inclinare, ubi nostram et gustares et absorberes miseriam, nosque reparares ad gloriam. Parum ⁵⁴⁰ fuit charitati tuæ, ad consummandum opus nostræ salutis, cherubim, aut seraphim, aut unum ex angelis destinare: ipse ad nos venire dignatus es ⁵⁴¹ per mandatum Patris, cujus nimiam charitatem experti sumus in te. Venisti, inquam, non locum mutando, sed præsentiam tuam nobis per carnem ⁵⁴² exhibendo. Descendisti a regali solio sublimis gloriæ tuæ in humilem et abjectam in oculis suis puellam, primo virginalis continentiae voto sigillatam. In cujus sacro utero ⁵⁴³ Spiritus ⁵⁴⁴ sancti in-

A enarrabilis virtus et te concipi fecit, et nasci in vera humanitatis natura, ita ut nec majestatem divinitatis in te, nec integritatem virginitatis in Matre, violaret nativitatibus occasio.

O amanda, o admiranda dignatio! Deus immensæ gloriæ, vermis contemptibilis fieri non despexisti; Dominus omnium, conservus servorum apparere voluisti. Parum tibi visum est Patrem te nostrum ⁵⁴⁵ esse; etiam, Domine, frater noster esse dignatus es. Et tu, Domine universorum, qui nullam habes ⁵⁴⁶ indigentiam, inter ipsa nativitatibus tuæ initia non horruisti abjectissimæ paupertatis degustare incommoda. Ut enim ait Scriptura, tibi, cum nascereris, non erat locus in diversorio (*Luc.* ii, 7), neque cunabula, quæ teneritudinem tuam exciperent habuisti; sed tu in vili præsepio sordentis stabuli, tu qui terram palmo concludis, involutus panniculis reclinatus es (*ibid.*); et hospitium, scilicet præsepium a ⁵⁴⁷ brutis animalibus mater tua mutuo accepit. Consolamini, consolamini, qui in sordibus paupertatis enutrimini, quia vobiscum est ⁵⁴⁸ Deus in paupertate, non cubat in deliciis splendidi cubilis, nec enim invenitur in terra suaviter viventium. Quid ultra gloriaris, o dives, lutea res ⁵⁴⁹, in volutabro lecti picti et delicati, cum Rex regum suo recubitu stramenta pauperum honestare maluerit? Quid dura strata detestaris, cum tener infantulus, in cujus manu sunt omnia, tuis sericis, tuis plumis duras jumentorum stipulas præelegerit? Sed et tenella hæc tua, Christe, infantia a persecutorum gladiis ⁵⁵⁰ tuta non fuit. Adhuc enim inter dulcia matris ubera sugens dependebas, quando apparuit angelus in somnis Joseph, dicens: Surge, et accipe puerum, et matrem ejus, et fuge in Ægyptum; et esto ibi usque dum dicam tibi; futurum est enim ut Herodes querat puerum ad perdendum eum (*Matth.* ii, 13). Jam ex tunc, bone Jesu, pati cœpisti. Non solum autem illam infantiae tuæ vexationem in te ipso pertulisti, sed et mortem in pusillis tuis, quorum multa millia inter mamillas matrum pro te Herodis trucidavit immanitas.

Infantia vero teneriori decursa, descendæ humiliter ⁵⁵¹ veritatis nobis exemplum præbuisti. Non enim sedisti cum consilio vanitatis (*Psal.* xxv, 4), sed in medio doctorum, interrogans et audiens illos, cum tamen Dominus scientiarum tu esses (*I Reg.* ii, 3), atque ipsa Dei Patris sapientia. Sed et obedientiæ nobis formam præstitisti, dum parentum imperio tu, imperator mundi, humiliter subditus exististi. At ubi robustioris ætatis plenitudo adve-

VARÆ LECTIONES.

⁵²⁸ Nominē Jesu *ms.* nominē ejus ⁵²⁹ Christiane *ms.* o Christiane ⁵³⁰ Domini tui *ms.* Domini nostri ⁵³¹ Te Jesu *ms.* *omittit* Jesu ⁵³² Inestimabili *ms.* mirabili ⁵³³ In aliis *ms.* in caelis ⁵³⁴ Et filiis iræ *ms.* et solus ipse ipsum ⁵³⁵ Reddidisti *ms.* dedisti ⁵³⁶ Memoriam cum *ms.* misericordiam cum ⁵³⁷ Et perditis *ms.* *omittit* ⁵³⁸ Iniquum exerceret *ms.* *omittit* iniquum ⁵³⁹ Plorationis miseræ *ms.* miseræ et plorationis ⁵⁴⁰ Parum enim *ms.* *omittit* enim ⁵⁴¹ Dignatus est *ms.* dignatus es ⁵⁴² Per carnem *ms.* per caritatem ⁵⁴³ Sacrosancto *ms.* sacro ⁵⁴⁴ Sola spiritus *ms.* *omittit* sola ⁵⁴⁵ Patrem te nobis *manuscriptum* patrem te nostrum ⁵⁴⁶ Nullam habens *ms.* nullam habes ⁵⁴⁷ Et hoc ipsum a *ms.* et hospitium, scilicet præsepium a ⁵⁴⁸ Vobiscum est *ms.* *omittit*, est ⁵⁴⁹ In re lutea *ms.* lutea res ⁵⁵⁰ Humilitatis *ms.* humiliter veritatis

nit, missurus manum ad fortia, egressus es in salutem populi tui, ut gigas fortis ad currendum viam totius miseræ nostræ (*Psal.* xviii, 7). Et primum quidem, ut per omnia te fratribus assimilares, servum tuum baptizantem peccatores in pœnitentiam, tanquam peccator adiisti; baptizare quoque te postulasti, innocens Agne Dei, quem nulla peccati stilla ⁵⁴⁵ unquam maculavit. Baptizatus es, non te in aquis, sed aquas in te sanctificans; ut per eas sanctificares nos. De baptismo in desertum in Spiritu fortitudinis egressus es, ut et vitæ solitariæ in te non deesset exemplum. Solitudinem ac jejunium quadraginta dierum, famis acerbissimam, tentamenta illusoris spiritus æquanimitate tolerasti, ut omnia hæc nobis tolerabilia efficeret. Demum venisti ad oves quæ perierant domus Israel (*Math.* x, 6), divini verbi lampadem palam extollens ad illuminationem orbis terræ, et regnum Dei cunctis annuntians, factus es causa salutis æternæ omnibus obtemperantibus (*Heb.* v, 9), sermonem ⁵⁴⁶ sequentibus **218** signis confirmasti, virtutem divinitatis tuæ ostendisti in cunctis male habentibus, omnia omnibus gratis exhibens quæ salutem earum congruerent, ut omnes lucrificares. Sed *obscuratum est insipiens cor eorum* (*Rom.* i, 21), Domine, et proiecero sermones tuos retrorsum (*Psal.* xlix, 17); neque attenderunt ad omnia mirabilia, quæ operatus es in eis, exceptis perpauca nobilioribus ⁵⁴⁷ athleticis, quos inter infima et abjecta mundi elegisti, ut per ipsos alta et fortia magnifice expugnares (*I Cor.* i, 27). Nec solum ingrati gratuitis tuis beneficiis existerunt, sed et contumeliis affecerunt te, Dominum dominantium, et fecerunt in te quæcunque voverunt (*Math.* xvii, 12). Te enim faciente opera ⁵⁴⁸ Dei, quæ nemo alius fecit, quid dixerunt? ⁵⁴⁹ *Non est hic homo a Deo* (*Joan.* ix, 16); *in principe dæmoniorum ejicit dæmonia* (*Math.* xi, 18, 19). *Dæmonium habet; seducit turbas; vorax est et potator vini; amicus publicanorum et peccatorum* (*Luc.* x, 15).

Quid fles? quid suspiras, o homo Dei, dum sustines verborum injurias? Non audis quanta propter te in Dominum Deum ⁵⁵⁰ tuum ceciderunt opprobria? *Si patrem familias Beelzebub vocaverunt, quanto magis domesticos ejus?* (*Math.* x, 5.) Et hæc quidem et similia blasphemantes, et aliquoties lapidibus te impetentes, Jesu bone, patienter sustinuit, et factus es coram eis quasi homo non au-

diens, et non habens in ore suo reargutiones (*Psal.* xxxvii, 15). Novissime autem et justum sanguinem tuum ⁵⁵¹, a discipulo tuo, filio perditionis, triginta argenteis appretiati sunt (*Math.* xxvii, 9), ut præcipitent animam tuam in mortem sine causa. Et te perditissimi proditoris ⁵⁵² tui perfidia non latebat, quando in cœna ablutionis causa etiam coram ⁵⁵³ ipso, genu flexo procumbens, maledictos pedes ejus veloces ad effundendum sanguinem tuum sanctissimis manibus tuis attritare, lavare et extergere dignatus es (*Joan.* xiii, 5). Et adhuc extento ⁵⁵⁴ collo ambulans, o terra et cinis, adhuc superbia te supra te elevat, adhuc impatentia te exagitat! Intuere humilitatis et mansuetudinis magistrum ⁵⁵⁵, Dominum Jesum Christum, universæ creaturæ factorem, tremendum ⁵⁵⁶ judicem vivorum atque mortuorum, ante pedes hominis et traditoris ⁵⁵⁷ sui genua incurvantem. Disce quia mitis est et humilis corde (*Math.* xi, 29), et confundere in superbia tua, erubescere impatientiam tuam ⁵⁵⁸. Hoc quoque erat mansuetudinis tuæ, Domine Jesu, quod perfidum illum in cœtu fratrum palam delegere et confundere noluit, sed leniter admonitum accelerare jussisti quod parabatur ⁵⁵⁹. In omnibus his non est aversus furor ejus a te, sed egressus foras satagebat circa frequens maleficium. *Quomodo cecidisti de cœlo Lucifer, qui mane oriebaris* (*Isai.* xiv, 12) in deliciis paradisi? ⁵⁶⁰ Gloriosus apparuisti, civium cœli socius, et Verbi divini conviva. Qui nutrebaris in croceis, amplexatus ⁵⁶¹ es stercora? (*Thren.* iv, 5.) Tunc clarificata est familia tua, Christe, in modum societatis angelicæ, tunc demum divinissimi verbi ⁵⁶² uberrima inundatione felix ille ⁵⁶³ conventus ex ore tuo potatus est. Si quidem corruptus ille ⁵⁶⁴ uter foras missus fuerat, quem hujus limpidissimi liquoris infusione sciebas indignum.

Dato autem charitatis et patientiæ Salvatoris ⁵⁶⁵ mandato, et disposito fratribus regno Patris tui ad locum traditori tuo notum cum illis divertisti, sciens omnia quæ ventura erant super te. Ibi animæ tuæ tristitiam, quam ex imminente passione sponte assumpsisti; sicut et cætera quæ passus es in auribus fratrum profiteri non erubuisti, dicens: *Tristis est anima mea usque ad mortem* (*Math.* xxvi, 38). ⁵⁶⁶ Positis quoque genibus ⁵⁶⁷ procidisti in faciem tuam, orans in agonia, et dicens: *Abba Pater, Pater mi* ⁵⁶⁸, *si possibile est, transeat a me calix iste* (*ibid.*, 39).

VARIE LECTIONES.

⁵⁴⁵ Vel contagio *ms. omittit* ⁵⁴⁶ Dei annuncians cunctis obtemperantibus verbo tuo sermonem *ms. Dei cunctis annuncians factus es causa salutis æternæ omnibus obtemperantibus, sermonem* ⁵⁴⁷ Nobilibus *ms. nobilioribus* ⁵⁴⁸ In eis opera *ms. omittit* in eis ⁵⁴⁹ Dixerunt *ms. quid dixerunt?* ⁵⁵⁰ In Dominum Jesum *ms. in Dominum Deum tuum* ⁵⁵¹ Tuum bone Jesu in *ms. tuum a* ⁵⁵² Te quidem perditissimi traditoris *ms. te perditissimi proditoris* ⁵⁵³ Ablutionis etiam coram *ms. Ablutionis causa etiam coram* ⁵⁵⁴ Et intento *ms. et adhuc extento* ⁵⁵⁵ Speculum *ms. magistrum* ⁵⁵⁶ Dominum Jesum Christum, universæ terræ factorem tremendum *ms. omittit hæc* ⁵⁵⁷ Hominis traditoris *ms. hominis et traditoris* ⁵⁵⁸ In impatientia tua *ms. impatientiam tuam* ⁵⁵⁹ Quod parabat *ms. quod parabatur* ⁵⁶⁰ Quomodo ergo reputatus es inter filios tenebrarum *ms. omittit* ⁵⁶¹ Quomodo amplexatus *ms. omittit* quomodo ⁵⁶² Eloquii *ms. verbi* ⁵⁶³ Ille sacro *ms. omittit* sacro ⁵⁶⁴ Ille vere *ms. ille* uter ⁵⁶⁵ Salutari *ms. salutaris* ⁵⁶⁶ Positis itaque genibus *ms. positis quoque in terra genibus* ⁵⁶⁷ Pater mi Pater, si *ms. Pater mi, si*

Et angustias cordis tui tristissimi ⁶⁶⁶ indicabat sudor A ille sanguineus, qui orationis tempore de sanctissima carne tua guttatim decurrebat in terram. Dominator Domine Jesu Christe, unde animæ tuæ hæc tam vehemens tristitia? unde tanti sudoris ⁶⁶⁷ anxietas, et tam anxia supplicatio? Nonne voluntarium omnino Patri sacrificium obtulisti, et nihil invitatus pertulisti? Utique, Domine. Arbitramur autem quod et hoc quoque ad consolationem infirmorum membrorum tuorum assumpsisti, ne forte desperet quis, si caro infirma remurmuret, cum tamen ad ⁶⁷⁰ passionem promptus est spiritus. Nimirum et ut majores ⁶⁷¹ erga te amoris et gratitudinis stimulos haberemus, naturalem carnis infirmitatem, hujusmodi iudiciis in te expressisti, quibus doceremur quia vere ⁶⁷² languores nostros ipse portasti; et non absque sensu doloris, passionum sentes percurrestis. Vox enim illa, vox carnis fuisse videtur, non spiritus, ex eo quo subjunxisti, *Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma* (*Matth. xxvi, 41*). Quam promptus enim fuerit spiritus tuus, bone Jesu, ad passionem, evidenter ostendisti, quando venientibus una cum proditore tuo viris sanguinum, quærentibus animam tuam cum laternis, facibus, et armis per noctem, ultro occurristi, et signo quod ⁶⁷³ a duce flagitii acceperant teipsum manifestasti (*Joan. xviii, 3, 4*). Nam accedentem ad osculum oris ⁶⁷⁴ tui cruentam bestiam aversatus non es, sed os, in quo dolus inventus non est (*Isai. LIII, 9*), ori quod abundavit malitia, dulciter applicuisti (*Matth. xxvi, 49*).

O innocens Agne Dei, quid tibi et lupo illi? *Quæ conventio Christi ad Belial?* (*II Cor. vi, 15*.) Sed et hoc benignitatis tuæ erat, Domine Jesu, ut ⁶⁷⁵ omnia illi exhiberes, quæ pravi cordis pertinaciam emollire potuissent. Nam et veteris amicitia: illum commonuisti, dicens: *Amice, ad quid venisti?* (*Matth. xxvi, 50*.) Et horrore sceleris sui cor impii ferire voluisti, cum ei dicebas ⁶⁷⁶ (*Luc. xxvi, 48*): *Juda, osculo Filium hominis tradis. Et ecce Philistinum super te, Samson* (*Jud. xvi, 14, 16*). Non illos a te absterruit ⁶⁷⁷, quod in hora comprehensionis tuæ omnipotenti brachio tuo terræ ⁶⁷⁸ eos allisisti, non quidem defensionis causa, sed ut cognosceret humana præsumptio nihil se posse adversum te, nisi quantum permitteretur a te. Et quis audiat sine gemitu qualiter in illa hora homicidas manus tibi iniecerunt, et innocentes manus tuas, bone Jesu, vinculis constringentes, te Agnum ⁶⁷⁹ mansuetissi-

mum nihil obloquentem ⁶⁸⁰, ad instar latronis, contumeliose pertraxerunt ad victimam? Sed nec tunc misericordiam tuam super inimicos tuos distillare favus dulcedinis tuæ, Christe, cessavit. Nam et mutilam ab discipulo ⁶⁸¹ tuo aurem inimici sanasti ⁶⁸²; et defensoris tui zelum a læsione trahentium te compelescisti. Maledictus furor eorum, quia pertinax, quem nec majestas miraculi, nec pietas beneficii confringere potuit.

Concilio malignantium adversus te pontificum præsentatus es, et ⁶⁸³ veritatem, prout oportuit ⁶⁸⁴, confessus, quasi de blasphemia adjudicatus es morti. Amantissime Domine Jesu, quanta illic indigna a propria ⁶⁸⁵ gente pertulisti? Vultum tuum honorabilem, in quem desiderant angeli prospicere, qui omnes cælos adimplet lætitia, quem deprecantur omnes divites plebis (*Psal. xlv, 13*), polluti labii sui sputis inquinaverunt, sacrilegis manibus ceciderunt, velo operuerunt in derisionem, et te Dominum universæ creaturæ, tanquam servum contemptibilem, colaphizaverunt. Adhuc autem et animam tuam incircumciso cani deglutendam tradiderunt. Vincitum siquidem ante faciem Pilati præsidis te ⁶⁸⁶ perduxerunt, postulantes supplicio crucis perimi te qui peccatum non noveras; et virum homicidam donari sibi (*Act. iii, 13, 14*), lupum Agno, auro lutum præponentes ⁶⁸⁷. O indignum et infelix concambium! Et quidem non ignorabat impius ille per invidiam hoc fieri in te, nec tamen abstinuit a te temerarias manus, sed replevit amaritudine animam tuam sine causa. Illudendum Herodi te misit, illum recepit, nudum in conspectu irrisorum astare te fecit ⁶⁸⁸: nec pepercit amarissimis verbis virgineam carnem tuam divellere, plagis, livores livoribus crudeliter infligens.

Electe puer Domini mei ⁶⁸⁹, quid tanta amaritudine, quid tanta confusione ⁶⁹⁰ dignum commiseras? prorsus nihil: ego homo ⁶⁹¹ perditus, totius contritionis, totius confusionis tibi ⁶⁹² causa extitisti. Ego uvam acerbam comedi, **219** et dentes tui obstupuerunt, quia quæ non rapuisti tunc exsolvebas (*Psal. lxxviii, 5*). In omnibus his non est perfidorum ⁶⁹³ Judæorum satiata ⁶⁹⁴ impietas. Novissime autem in manus incircumcisorum militum devolutus es, morte turpissima consumendus. Parum erat sacrilegis istis crucifigere te, nisi prius et ipsi replevisset illusionibus animam tuam (*Psal. xxxvii, 8*). Quid enim de illis ait Scriptura? *Et congregaverunt ad eum universam*

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶⁶ Certissime *ms.* tristissimi ⁶⁶⁷ Tanta sudoris *ms.* tanti sudoris ⁶⁷⁰ Ubi ad *ms.* cum tamen ad ⁶⁷¹ Ut et majoris *ms.* et ut majores ⁶⁷² Quia vero *ms.* quia vere ⁶⁷³ Signo dato quod *ms.* signo, quod ⁶⁷⁴ Osculum sanctissimi oris *ms.* osculum oris ⁶⁷⁵ Domine, ut *ms.* Domine Jesu, ut ⁶⁷⁶ Cum dicebas *ms.* Dum ei dicebas ⁶⁷⁷ Abs re terruit *ms.* a te absterruit ⁶⁷⁸ Brachio terræ *ms.* brachio terræ ⁶⁷⁹ Agnum *ms.* te agnum ⁶⁸⁰ Loquentem *ms.* obloquentem ⁶⁸¹ Ab ipso *ms.* omittit, ipso ⁶⁸² Auriculam inimici tangens sanasti *ms.* aurem inimici sanasti ⁶⁸³ Præsentatus, et *ms.* presentatus es, et ⁶⁸⁴ Prout docuisti *ms.* prout oportuit ⁶⁸⁵ Opprobria *ms.* omittit ⁶⁸⁶ Pilati te *ms.* Pilati Præsidis te ⁶⁸⁷ Agnum lupo, aurum luto postponentes *ms.* lupum agno, lutum auro præponentes ⁶⁸⁸ Te jussit *ms.* te fecit ⁶⁸⁹ Dilecte puer Domini Dei mei *ms.* electe puer Domini mei ⁶⁹⁰ Quid tanta confusione *ms.* omittit ⁶⁹¹ Ego homo *ms.* ego ego homo ⁶⁹² Tuæ tibi *ms.* omittit, tuæ ⁶⁹³ Est perfidorum *ms.* est satiata perfidorum ⁶⁹⁴ Sanata *ms.* omittit

cohortem in prætorium; et exuentes sum vestimentis suis, induerunt eum tunica purpurea, et chlamydem coccineam circumdederunt ei; et plectentes coronam de spitis, imposuerunt capiti ejus, et arundinem in dextera ejus, et genu flexo illudebant ei, dicentes: Ave, rex Judæorum; et dabant ei alapas, et expuentes in eum accipiebant arundinem, et percutiebant caput ejus. Et postquam illuserunt ei, induerunt eum vestimentis suis; et duxerunt, ut crucifigeretur, bajulantem sibi crucem. Et perduxerunt eum in Golgotha, et dabant ei vinum myrrhatum cum felle mistum bibere; et cum gustasset, noluit bibere (Matth. xxv, 27-34). Tunc crucifixerunt eum, et duos latrones cum eo, hinc et hinc, medium autem Jesum. Jesus autem dicebat: Pater, dimitte illis, quia nesciunt quid faciunt (Luc. xxiii, 33, 34). Postea sciens Jesus quia iam omnia ⁵⁹⁵ consummata erant, ut Scriptura impleteretur, dixit: Sitio. Et currens unus ex eis acceptam spongiam implevit aceto, et imposuit arundini, et dabat ei bibere. Cum autem accepit ⁵⁹⁶ acetum, dixit: Consummatum est (Joan. xix, 28-30). Et exclamans voce magna dixit: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum (Luc. xxiii, 46); et inclinato capite tradidit spiritum (Joan. xix, 30). Tunc unus militum lancea latus ejus aperuit, et continuo exivit sanguis et aqua (ibid., 34).

Expurgare nunc, anima mea, excutere ⁵⁹⁷ de pulvere, et contemplare attentius virum hunc memorabilem quem in ⁵⁹⁸ speculo evangelici sermonis quasi præsentem intueris. Attende, anima mea, qui est iste qui ingreditur habens imaginem quasi Regis et nihilominus servi despectissimi confusione repletus est ⁵⁹⁹. Coronatus incedit, sed ipsa ejus corona cruciatus est illi, et mille puncturis speciosum ejus verticem divulgavit. Regali purpura induitur, sed potius in ea despicitur quam honoratur. Sceptrum in manu gestat ⁶⁰⁰; sed eo ipso caput ejus reverendum feritur. Adorant coram ipso positus in terram ⁶⁰¹ genibus, regem conclamant, et continuo ad conspuendum amabiles genas ejus insiliunt ⁶⁰², maxillas palmis concutiunt, et honorabile collum inhonorant ⁶⁰³. Vide alia ⁶⁰⁴, quomodo per omnia vir iste coarctatur et conspuitur et spernitur ⁶⁰⁵. Sub crucis opere dorsum incurvare jubetur, et suam ipsius portare ignominiam. Ad locum deductus supplicii myrrha potatur et felle. In cruce ⁶⁰⁶ sublevatur, et dicit: Pater, dimitte illis, quia nesciunt quid faciunt (Luc. xxiii, 34). Qualis est hic, qui in omnibus pressuris suis nec semel os suum aperuit, ut aut querelæ, aut excusationis, aut comminationis, aut maledictionis verbum adversus maledictos canes

A istos proferret et novissime verbum benedictionis, quale a sæculo non est auditum, super inimicos suos effudit? Quid hoc viro mansuetius? quid benignius, anima mea, vidisti? Adhuc autem attentius ⁶⁰⁷ illum intuere, quia et grandi admiratione et tenerrima compassione dignus apparet. Vide nudum et verberibus laceratum, in medio latronum cruci ignominiose ferreis clavis affixum, aceto in cruce potatum, et post mortem lancea in latere vulneratum, et copiosos sanguinis rivos ex quinque vulneribus manuum, pedum et lateris effluentem. Fletum deducite, oculi mei ⁶⁰⁸; liquesce, anima mea, igne compassionis super contritionem amabilis viri illius, quem in tanta mansuetudine tantis vides afflictum doloribus.

B Et jam quidem infirma ejus, anima mea, vidisti, et miserata ⁶⁰⁹ es? nunc ⁶¹⁰ majestatem ejus attende, et ⁶¹¹ miraberis. Quid enim ait Scriptura? A sexta autem hora tenebræ factæ sunt in universa terra ⁶¹², usque in horam nonam, et obscuratus est sol (Luo. xxiii, 44, 45); et velum templi scissum est a summis ⁶¹³ usque deorsum; et terra mota est, et petra scissæ sunt; et monumenta aperta sunt; et multa corpora sanctorum, qui dormierant, surrexerunt (Matth. xxvii, 51, 52). Qualis est hic, quia cælum et terra compatiuntur ei, cujus mors mortuos vivificat? Cognosce, anima mea, cognosce; hic est Dominus Jesus Christus Salvator tuus, unigenitus Dei Filius, verus Deus, verus homo, qui solus sub sole sine macula inventus est. Et ecce quomodo cum sceleratis reputatus est (Isai. liii, 12), et quasi vir leprosus, et novissimus virorum æstimatus est (Ibid. 3, 4). Et tanquam abortivum, quod projicitur a vulva, sic projectus est ab utero matris suæ infelicis Synagogæ (Job. xxxi, 16). Iste formosus præ filiis hominum, quam deformis præ filiis hominum factus est! Siquidem vulneratus est propter iniquitates nostras, et attritus est propter scelera nostra (Isai. liii, 5). Et factus est holocaustum suavissimi odoris in conspectu tuo, Pater æternæ gloriæ, ut averteret indignationem tam a nobis, et consedere sibi nos faceret in cælestibus.

C Respice, Domine sancte Pater, de sanctuario tuo, et de excelso cælorum habitaculo, et intuere hæc sacrosanctam hostiam, quam tibi offert magnus Pontifex noster, sanctus puer tuus Jesus ⁶¹⁴ pro peccatis fratrum suorum; et esto placabilis super multitudinem malitiæ nostræ. Ecce vox sanguinis fratris nostri Jesu clamat ad te de cruce. Quid enim est, Domine, quod pendet in ea? Pendet, inquam, quia ⁶¹⁵ præterita quasi præsentia coram te sunt. Cognosce, Pater; tunica filii tui Joseph hæc est ⁶¹⁶; fera pes-

VARIÆ LECTIONES.

⁵⁹⁵ Quia omnia *ms.* quia jam omnia ⁵⁹⁶ Cum ergo accepisset *ms.* cum autem accepit ⁵⁹⁷ Mea, et excutere *ms.* omittit, et ⁵⁹⁸ Ecce in *ms.* omittit, et ⁵⁹⁹ Repletus, *ms.* repletus est ⁶⁰⁰ In manu gestat *ms.* manu gestatur ⁶⁰¹ In terra *ms.* in terram ⁶⁰² Subsiliunt *ms.* insiliunt ⁶⁰³ Exhonorant *ms.* inhonorant ⁶⁰⁴ Vide anima mea *ms.* vide alia ⁶⁰⁵ Et spernitur *ms.* et conspuitur et spernitur ⁶⁰⁶ In cruce *ms.* in cruce ⁶⁰⁷ Intentius *ms.* attentius ⁶⁰⁸ Mei, et *ms.* omittit, et ⁶⁰⁹ Et misera *ms.* et miserata ⁶¹⁰ Nunc et *ms.* omittit, et ⁶¹¹ Et amplius *ms.* omittit, amplius ⁶¹² Super universam terram *ms.* in universa terra ⁶¹³ A summo *ms.* a summis ⁶¹⁴ Tuus Dominus Jesus Christus pro *ms.* tuus Jesus pro ⁶¹⁵ Inquam, quia *ms.* inquam, in ea quia ⁶¹⁶ Tui veri Joseph hæc est *ms.* tui Joseph hæc est

sima devoravit eum, et conculcavit in furore suo vestimentum ejus, et omnem decorem illius reliqui corporis ⁶¹⁷ iniquavit, et ecce quinque scissuras lamentabiles in eo dereliquit. Hoc est vestimentum quod in manu Ægyptiæ meretricis, innocens puer tuus Jesus pro peccatis fratrum suorum dereliquit ⁶¹⁸, meliorem æstimans jacturam pallii quam pudicitiae ⁶¹⁹; magisque eligens spoliatus a carnis pallio in carcerem mortis descendere quam pro mundi gloria adulterinæ voci acquiescere; illi, inquam, voci, qua dictum est: *Hæc omnia tibi dabo, si cadens* ⁶²⁰ *adoraveris me* (*Matth.* iv, 9); quod utique esset dormire cum adultera. Et ⁶²¹ nunc, Domine Pater, scimus quia *vixit Filius tuus, et dominatur in tota terra Ægypti* (*Gen.* xlv, 26), imo in omni loco dominationis tuæ. Eductus enim ad imperium tuum de carcere mortis et inferorum, et attonsus mortalitatis comam, mutata veste carnis ⁶²², in immortalitatis decore refloruit, et cum gloria suscepisti eum. Subnervavit diri Pharaonis ⁶²³ imperium, et cum triumpho nobili virtute propria cœlos penetravit. Et ecce gloria et honore coronatus in dextera majestatis tuæ assistit vultui tuo pro nobis. *Frater enim et caro nostra est* (*Gen.* xxxvii, 27).

Respice, Domine, in faciem Christi tui (*Psal.* lxxxiii, 40), qui tibi usque ad mortem obediens factus est (*Phil.* ii, 8), nec recedant ab oculis tuis cicatrices vulnerum ejus in perpetuum, ut memineras quantam satisfactionem pro peccatis nostris ab eo susceperis. Utinam, Domine, appendas in statera peccata quibus ⁶²⁴ iram meruimus, et calamitatem, quam passus est pro nobis innocens Filius tuus. Certe, Domine, hæc gravior apparebit, et magis digna, ut ipsam ⁶²⁵ effundas misericordiam super ⁶²⁶ nos quam sint illi, aut in ipsis ⁶²⁷ contineas in ira misericordias tuas. Gratias tibi, Domine sancte Pater ⁶²⁸, referat omnis lingua super abundantia ⁶²⁹ pietatis tuæ, qui unico Filio cordis tui non pepercisti, sed pro nobis illum tradidisti in mortem, ut tantum, tamque fidelem advocatum haberemus in cœlis coram te.

Et tibi, Domine Jesu, fortissime zelotes, quid gratiarum, quid retributionis digne retribuam ego homo, pulvis, et cinis, et vile figmentum? Quid enim pro salute mea facere debuisti, et non fecisti? Ah imopedis usque ad summum verticis totum in aquis ⁶³⁰ passionum te demersisti, ut me totum de illis extraheres; et *intraverunt aquæ usque ad animam tuam* (*Psal.* lxxviii, 2). Nam et animam tuam in mortem

A perdidisti, ut animam meam perditam mihi redderes. Et ecce duplici debito me **220** obligasti, nam et pro eo quod dedisti, et pro eo quod mei causa perdidisti, debitor tibi sum. Et pro mea quidem vita bis a te mihi data, semel in creatione, semel in redemptione, quid magis juste tibi reddam quam ipsam, non habeo; pro tua autem pretiosa anima ita contribulata, quid ab homine digne rependi possit, non invenio. Nam si cœlum et terram et omnem ornatum eorum pro ea rependere possem, certe nec sic usque ad mensuram debiti ullatenus attingerem. Ut autem et idipsum quod habeo ⁶³¹ et possum ⁶³², tibi, Domine, retribuam, tui muneris est. Diligendus ergo es ⁶³³ toto corde, tota anima, tota mente, tota virtute, et tua modo ⁶³⁴ sequenda vestigia qui mori dignatus es pro me. Et quomodo fiet istud in me, nisi per te? Adhæreat anima mea post te (*Psal.* lxxii, 9), quia tota virtus ejus pendet ex te.

Et nunc, Domine, Jesu Redemptor meus, te ut verum Deum adoro, in te credo, in te spero, et quibus possum desideris ad te suspiro. Adjuva imperfectionem meam, ad tuæ passionis gloriosa insignia, in quibus salutem meam operatus es, totum me inclino. Tuæ victoriosæ crucis regale vexillum in nomine tuo, Christe, adoro; tuum spineum diadema, tuo rubentes sanguine clavos, tuo sancto lateri immersam ⁶³⁵ lanceam, tua vulnera, tuum sanguinem, tuam mortem, tuam sepulturam, tuam victoriosam resurrectionem et glorificationem, Christe, supplex adoro et glorifico. Odor enim vitæ mihi spirat in omnibus his. Horum vivifico odore spiritum meum, Domine, a peccati morte resuscita. Horum virtute ab astutiis Satanæ me custodi, meque conforta, ut et jugum mandatorum tuorum suave mihi fiat, et onus crucis, quod post te bajulare me jubes, humeris animæ meæ leve sit atque portabile (*Matth.* xi, 30). Quæ est enim fortitudo mea, ut juxta præceptum tuum mundi pressuras tam multiplices animo invicto sustineam? Nunquid pedes mei tanquam cervorum (*Psal.* xvii, 34), ut te velociter currentem ⁶³⁶ per spinas et confraga passionum consequi valeam? Sed audi, quæso, vocem meam, et inclina super servum ⁶³⁷ tuum suavem illam crucem, quæ lignum vitæ est his qui apprehenderint eam, et ut et spero ⁶³⁸, curram alacriter. Portabo infatigabiliter eam quæ ab inimicis est crucem post te. Illam, inquam, divinissimam crucem humeris meis impone, cujus latitudo est charitas, super omnem creaturam

VARIÆ LECTIONES.

⁶¹⁷ Reliquiis cruoris *ms.* reliqui corporis ⁶¹⁸ Vide Domine pallium quod in manu adulteræ generationis, id est Ægyptiæ meretricis, pudicus ille adolescens reliquit *ms.* Hoc est vestimentum quod in manu Ægyptiæ meretricis innocens puer tuus Jesus pro peccatis fratrum suorum dereliquit ⁶¹⁹ Vestimenti quam innocentiae sanctæ *ms.* pallii quam pudicitiae ⁶²⁰ Si procidens *ms.* si cadens ⁶²¹ Et ipse *ms.* omittit ipse ⁶²² Veste carnis *ms.* carne vestis ⁶²³ Diripha rationis *ms.* diri pharaonis ⁶²⁴ Nostra quibus *ms.* omittit, nostra ⁶²⁵ Ut per ipsam *ms.* ut ipsam ⁶²⁶ Tuam super *ms.* omittit tuam ⁶²⁷ Pro peccatis nostris *ms.* in ipsis ⁶²⁸ Domine Pater *ms.* Domine, sancte Pater ⁶²⁹ De superabundantia *ms.* super abundantia ⁶³⁰ In aquas *ms.* in aquis ⁶³¹ Idipsum, et quod debeo *ms.* et idipsum quod habeo ⁶³² Et mihi possibile est *ms.* et possum ⁶³³ Diligendus mihi es *ms.* diligendus es ergo ⁶³⁴ Tua mihi *ms.* tua modo ⁶³⁵ Impressam immensam *ms.* immersam ⁶³⁶ Velociter currentem *ms.* velocem cursorem ⁶³⁷ Super me: famulum *ms.* super servum ⁶³⁸ Ut et spiritu *ms.* et ut spero

ne extendens; cujus longitudo, æternitas, cujus sublimitas, omnipotentia; cujus profunditas, inscrutabilis sapientia est. Confige illi manus meas, et pedes meos, et totam formam passionis tuæ servo tuo⁶⁵⁹ indue. Da mihi, obsecro, continere ab operibus carnis, quæ odisti; et facere justitiam, quam dilexisti; et in utroque tuam quærere⁶⁶⁰ gloriam, et sinistram quidem meam clavo temperantiæ, dexteram vero clavo justitiæ in illa sublimi cruce confixam arbitrabor. Da menti meæ jugiter meditari in lege tua, et omnem cogitatum jugiter jactare⁶⁶¹ in te; et dexterum pedem meum eidem ligno vitæ prudentiæ clavo affige. Da ut ministram⁶⁶² spiritus mei sensualitatem nec enervet labentis vitæ⁶⁶³ infelix felicitas, nec conturbet perennis vitæ præmia felix infelicitas, et sinister quoque pes meus fortitudinis clavo in cruce tenebitur. Ut autem et spinarum capitis tui aliqua in me similitudo appareat, detur, obsecro, menti meæ et salubris pœnitentiæ compunctio, et alienæ miseræ compassio, et stimulus zeli æmulantis quod rectum est coram te, et ad te convertar in ærumma mea, dum triplex mihi configitur spina (Psal. xxxi, 4). Libet ut et spongiam per arundinem ori meo porrigas, et acetum amaritudinem gustui meo adhibeas. Libet ut per Scripturas tuas rationi meæ conferas gustare et videre quomodo florens hic mundus tanquam spongia inanis est, et omnia concupiscentia ejus aceto amarior. Ita, Pater, in me fiat, ut calix iste Babylonis aureus inebrians⁶⁶⁴ omnem terram (Jer. li, 7), nec inasti me splendore seducat, nec falsa dulcedine inebriet, quemadmodum eos qui tenebras lucem, et lucem tenebras, amarum dulce, et dulce amarum arbitrantur (Isai. v, 20). Vinum myrrhatum⁶⁶⁵ suspectum est mihi pro eo quod tu ex eo bibere noluisti, forte qui niniam acerbiter⁶⁶⁶, crucifixorum tuorum indicabat. Tuæ quoque vivificæ morti servum tuum⁶⁶⁷ configura, faciens in me ut moriar quidem peccato secundum carnem, vivam autem justitiæ secundum spiritum. Ut autem integram crucifixi imaginem portare me glorier; illud quoque quæso, quod⁶⁶⁸ post mortem tuam insatiabilis malitia impiorum⁶⁶⁹ in te exercuit, hanc in me similitudinem exprime. Vulneret cor meum vivus et efficax sermo tuus penetrabilior⁶⁷⁰ omni lancea acutissima, et pertingens usque ad interiora animæ meæ (Hebr. iv, 12) producat ex

A ea, tanquam a dextro latere meo, vice sanguinis et aquæ, amorem tuum⁶⁷¹, et fratrum meorum. Postremo et munda sindone prinæ stolæ spiritum meum involve, in qua requiescam ingrediens ad te in locum tabernaculi admirabilis (Psal. xli, 5), et abscondas me, donec pertranseat furor tuus (Isai. xvi, 20).

Die autem tertio, post diem laboris, post diem simplicis gloriæ, mane⁶⁷² prima Sabbati perpetui inter filios tuos me indignum resuscita, ut in carne mea videam claritatem tuam, et adimplear lætitia vultus tui (Psal. xv, 11). O Salvator meus, et Deus meus, veniat, veniat, oro, tempus, ut quod nunc credo, relevatis tandem oculis aspiciam, quod nunc spero et a longe saluto, apprehendam, quod nunc pro viribus meis desidero, ulnis animæ meæ amplectar ac deosculer, et amoris⁶⁷³ tui abyssu totus absorbear. O Salvator meus, et Deus meus! Sed nunc interim benedic, anima mea, Salvatorem tuum; et magna nomen ejus, quod est sanctum, et sanctissimis deliciis plenum.

O quam bonus et suavis es, Domine Jesu, animæ quærenti te, Jesu redemptor captivorum⁶⁷⁴, Salvator perditorum⁶⁷⁵, spes exsulum, laborantium fortitudo, anxiatum⁶⁷⁶ spiritus latitudo, animæ lacrymosæ et post te in sudore currentis dulce solatium et suave refrigerium, corona triumphantium, unica merces et lætitia supernorum civium⁶⁷⁷, uberrimus fons⁶⁷⁸ omnium gratiarum, inclyta proles summi Dei. Summe Deus, te benedicant omnia quæ in cœlo sunt sursum, et quæ sunt in⁶⁷⁹ terra deorsum; quia magnus es tu, et magnum nomen tuum. O immarcescibilis decor Dei excelsi, et purissima claritas lucis æternæ, vita omnem vitam vivificans, lux omne lumen illuminans et conservans in perpetuo splendore mille millena millia⁶⁸⁰ luminum fulgentia ante⁶⁸¹ thronum divinæ⁶⁸² majestatis tuæ a primævo diluculo. O æternum et incessabile, clarum et dulce profluvium fontis absconditi ab oculis⁶⁸³ mortalium, cujus unda sine ortu, profundum sine fundo, cujus altum sine termino, cujus latitudo incircumscripibilis, cujus puritas imperturbabilis. Eructat te⁶⁸⁴ cor Dei altissimi de suæ profunditatis impenetrabili abyssu, vita vitam, lux lucem, Deus Deum, æternus æternum, immensus immensum ac per omnia sibi cœqualem, et de plenitudine tua omnes accepimus (Joan. i, 16). Te enim, largissime fons omnis boni,

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁵⁹ Me famulum tuum *ms.* servo tuo ⁶⁶⁰ Tuam quærens *ms.* tuum quærere ⁶⁶¹ Meum jactare *ms.* jugiter jactare
⁶⁶² Ministrum *ms.* ministerium ⁶⁶³ Præsentis vitæ *ms.* labentis vitæ ⁶⁶⁴ Aureus inebrians *ms.* omittit aureus
⁶⁶⁵ Cum felle mixtum *ms.* omittit ⁶⁶⁶ Invidiæ et nequitie *ms.* omittit ⁶⁶⁷ Morti famulum tuum *ms.* morti servum
⁶⁶⁸ Quoque quod *ms.* quoque, quæso, quod ⁶⁶⁹ Judæorum impiorum *ms.* omittit Judæorum ⁶⁷⁰ Tuus et penetrabilior *ms.* omittit et ⁶⁷¹ Tuum Domine et *ms.* omittit Domine ⁶⁷² Et mane *ms.* omittit et ⁶⁷³ Et in amoris *ms.* et amoris ⁶⁷⁴ Captivorum *ms.* perditorum ⁶⁷⁵ Perditorum *ms.* redemptorum ⁶⁷⁶ Angustiati *ms.* anxiatum ⁶⁷⁷ Lætitia omnium *ms.* omittit omnium ⁶⁷⁸ Uherrime fons *ms.* uberrimus fons ⁶⁷⁹ Et quæ in *ms.* et quæ sunt in ⁶⁸⁰ Millena millia *ms.* omittit millia ⁶⁸¹ Luminum fulgentia ante *ms.* lumina ante
⁶⁸² Divinitatis *ms.* divinæ majestatis ⁶⁸³ Oculis nostris *ms.* oculis mortalium ⁶⁸⁴ Qui solus ortum nescit, fundo caret, circumscriptionis terminum non habet, nihil perturbationis admittit. Eructavit te *ms.* cujus unda sine ortu, profundum sine fundo, cujus altum sine termino, cujus latitudo incircumscripibilis, cujus puritas imperturbabilis. Eructat te

septemplex gratiæ pretiosum lumen, te, inquam ⁶⁶⁶, A quæd tibi nunc offero, quoniam, etsi sine specie et piissime spiritus, deprecor ut si qua pro fragilitate mea in veritate majestatis tuæ minus intellexi, et in præceptis Dominicis intellecta per lasciviam carnis neglexi, tua me visitatione illustrare digneris; quibus ea me decenter et mihi necessarie corrigam, meique erroris per te misericordiam consequar, ut per te, quem in periculoso hujus vitæ pelago in auxilium advocavi, sine naufragio ad portum perennis requiei perducar. Te itaque, Pater clementissime, peto, ut qui me primitus creasti, per passionem Unigeniti tui **221** recreasti, qui quidquid ad laudem tuam pertinet, me cogitare facias et amare. Sed quia fragilis sum, nec possum perficere, sedula tamen confessione concedas me studere, ut redemptionis ac salvationis tuæ gratiam consequar. Et B quidquid deinceps operis agam, ex tua, et per tuam, et in tua gratia ad laudem tuam totum pervenire facias, meque deinceps tuere a peccatis, et in bonis operibus validiorem esse præcipias, et ut quandiu in hoc corpore vivam, aliquid servitii tibi semper exhibeam. Post exitum vero animæ meæ a corpore veniam omnium peccatorum consequi et vitam æternam me percipere concedas. Per eum, qui tecum vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.

MEDITATIO X.

De passione Christi (2)

Dulcis Jesus in inclinatione capitis et morte, dulcis in extensione brachiorum, dulcis in apertione lateris, dulcis in confixione pedum clavo uno. Dulcis in inclinatione capitis: inclinans enim caput in cruce, quasi dilectæ suæ dicere videtur: O dilecta mea, quoties desiderasti frui osculo oris mei, nuntians mihi per sodales meos, *osculetur me osculo oris sui?* (Cant. 1, 4.) Ego paratus sum, caput inclino, os porrigo, osculare quantumlibet: nec dicas in corde tuo, Illud osculum non quæro, quod est sine specie et decore; sed illud gloriosum, quo semper frui desiderant angelici cives. Noli sic errare, quia, nisi primo osculatum fueris illud os, ad illud omnino pervenire non poteris. Igitur osculare istud os,

quæd tibi nunc offero, quoniam, etsi sine specie et decore est, tamen non sine gratia. Dulcis in extensione brachiorum: extendens enim brachia nobis insinuat quod amplexus nostros ipse desiderat, et quasi dicere videtur: *O vos qui laboratis et onerati estis, venite, et reficimini* (Matth. xi, 28) inter brachia mea, inter amplexus meos: videte quia paratus sum intra brachia mea congregare vos, venite ergo omnes: nullus timeat repelli, *quia nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur, et vivat* (Ezech. xxxiii, 11). *Deliciæ enim meæ sunt esse cum filiis hominum* (Prov. viii, 31). Dulcis in apertione lateris; apertio siquidem illa revelavit nobis divitiarum bonitatis suæ, charitatem scilicet cordis sui erga nos. Dulcis in confixione pedum clavo uno; quia per hoc nobis quasi ita loquitur, ecce si putatis quia fugere debeam, et ideo ad me accedere tardatis, scientes quia sum nimis velox, et sicut hinnulus; videte quia pedes mei clavo uno confixi sunt ita ut omnino non possim fugere vos, quia misericordia me omnino ligatum tenet; nec fugiam vos ut meruerunt peccata vestra, quia manus meæ clavis confixæ sunt. Benigne Jesu, humilis Domine, pie Domine, dulcis in ore, dulcis in corde, dulcis in aure, inscrutabiliter et inenarrabiliter amœnus, pius et misericors, potens, sapiens, benignus, largus sed non prodigus, valde dulcis et suavis. Solus es summum bonum, *speciosus forma præ filiis hominum* (Psal. xlii, 3), pulcher, et decorus, et electus ex millibus (Cant. v, 10), et totus desiderabilis (ibid., 16). Pulchrum pulchra decent. O mi Domine, nunc tota anima mea desiderat in amplexu tuos, et oscula. Nihil quæro nisi te ipsum, quamvis nulla merces repromitteretur; licet infernus, et paradisi non essent, tamen propter dulcem bonitatem tuam, propter te ipsum adhærere vellem tibi. Tu continua meditatio mea, verbum meum, opus meum. Amen.

MEDITATIO XI⁶⁶⁶.

De redemptione humana.

Anima Christiana, anima de gravi morte resus-

VARIE LECTIONES.

⁶⁶⁶ Lumen: Te, inquam, etc. *ms.* Flumen de Thesauris emittis, cujus dulcore suam hujus nostri maris quo jactamur amaram salsuginem nostræ infirmitatis mitigare digneris, flumen olei lætitiæ, flumen vini meracissimi. Torrens ignei vigoris, Spiritus Paraclytus a te et Patre par utriusque in orbe transfunditur, omnia replens, omnia continens. Spiritus ex te, Spiritus ex Patre, unus ex ambobus, unicus ambos, ut pote amborum individua connexio, vivificum glutinum, amplexus indissolubilis, et pax omnem sensum exuperans. Hinc est torrens voluptatis tuæ, Domine, quo delicatam illam et gloriosam civitatem Jerusalem quæ sursum est jugiter potas et lætabunda ebrietate æstuarum facis, ut tibi jubilent hymnum incessabilem lucida illa et flammea organa in voce exultationis et confessionis et sono epulantis. Ejus desiderabilibus guttis refocillare siccæ fauces populi tui, Domine, et te jugiter expectant. Sinito, precor, et catelli bibant de stillis quæ cadunt de mensa dominorum suorum. Rorate cæli desuper, et imbres pluant justum, illud, Domine, quo æstuarum fecisti inelytas primitias populi tui in insigni solemnitate nostræ; illo nos, quæso, Domine, igneo stillicidio purga, illumina, inflamma, exilara, confirma et uni corda credentium tibi ut sint unum, unum sapiant, unum unanimiter quærant, et apprehendant, et videant, et possideant, et benedicant te Deum Deorum in Sion. Et tibi inelyte Jesu, summe et optime Jesu, cum Deo Patre et Spiritu sancto, sanctæ et individue Trinitati gloria, gratiarum actio, honor et imperium in sæcula sæculorum. Amen ⁶⁶⁶ Collata est cum *ms.* *Vict. Thuan. Bec. Corb. uno S. Martini Tornacensis: uno S. Medardi Suesionensis: unoq. Val-luc. uno Floriac. et uno Cisterciensi: cum Editione Sommalii, et cum Editione Gothica.* De Redemptione humana *ms.* *Vict. 16. et Corb. 160.* Meditatio deprecativa ex recorda-

NOTÆ.

(2) Ex bibliotheca Vaticana.

citata, anima de misera servitute sanguine Dei ⁶⁶⁷ redempta et liberata, excita mentem tuam, memento resurrectionis tuæ ⁶⁶⁸: recogita redemptionem et liberationem tuam. Retracta ubi et quæ sit virtus salvationis tuæ, versare in meditatione ejus, delectare in contemplatione ejus, excute fastidium tuum, fac vim cordi tuo, intende in hoc mentem tuam; gusta bonitatem Redemptoris tui; accendere in amore Salvatoris tui. Mande favum verborum, suge plusquam mellitum saporem, glutu salubrem dulcorem. Mande cogitando, suge intelligendo, glutu amando et gaudento. Lætare mandendo, gratulare sugendo, jucundare glutendo. Ubi ergo, et quæ est virtus et fortitudo salvationis tuæ ⁶⁶⁹? Certe Christus te resuscitavit ⁶⁷⁰. Ille bonus Samaritanus te sanavit ⁶⁷¹; ille bonus amicus anima sua te redemit et liberavit ⁶⁷²: Christus, inquam. Ergo virtus salvationis tuæ, virtus est ⁶⁷³ Christi. Ubi est hæc virtus ⁶⁷⁴ Christi? Utiq̄e *cornua in manibus ejus : ibi abscondita est fortitudo ejus* (*Habac. III, 4*). Cornua quidem in manibus ejus ⁶⁷⁵; quia brachiis crucis confixæ sunt manus ejus. Quæ autem fortitudo in tanta infirmitate? Quæ altitudo in tanta humilitate? Quid venerabile in tanto contemptu? Sed certe ideo absconditum ⁶⁷⁶, quia in infirmitate; ideo celatum ⁶⁷⁷, quia in humilitate; et ideo occultum ⁶⁷⁸, quia in contemptu. O fortitudo abscondita! hominem in cruce pendentem, suspendere mortem æternam genus humanum prementem, hominem ligno confixum ⁶⁷⁹, desfigere mundum perpetuæ morti affixum. O celata potestas! hominem damnatum eum latronibus salvare homines damnatos cum demonibus! Hominem in patibulo extensum omnia trahere ad seipsum! O virtus occulta! unam animam emissam in tormento, innumerabiles extrahere de inferno, hominem mortem corporis suscipere, et mortem animarum perimere.

Cur, bone Domine, pie Redemptor, potens Salvator, cur tantam virtutem operuisti tanta humilitate? An ut falleres diabolum, qui fallendo hominem dejecit de paradiso? Sed utique veritas nullum fallit. Qui ignorat, qui non credit veritatem, ipse se fallit: qui videt veritatem, et odit vel contemnit, ipse se fallit. Veritas itaque nullum fallit. An ideo, ut ipse

A diabolus se falleret? Sed utique sicut veritas nullum fallit, ita non intendit ut aliquis se fallat, quamvis hoc dicatur facere, cum permittit. Non enim assumpsisti hominem ut te notum operires, sed ut ignotum aperires. Verum Deum, verum hominem te dixisti, et **222** operibus ostendisti. Res per se occulta fuit, non studio occultata ⁶⁸⁰; non sic est facta ut absconderetur, sed ut suo ordine perliceretur; nec ut aliquem ⁶⁸¹ deciperet, sed ut quemadmodum oportebat fieret. Et si dicitur occulta ⁶⁸²; non est aliud quam non est omnibus ⁶⁸³ revelata. Nam, etsi veritas non omnibus se manifestat, nulli tamen se negat. Ergo, Domine, nec ut falleres, nec ut aliquis se falleret, sic fecisti; sed ut faceres quod et quomodo faciendum erat, per omnia in veritate perstitisti ⁶⁸⁴. Qui ergo se sefellit in tua veritate; non de te, sed de propria queratur falsitate.

An diabolus habebat juste aliquid adversus Deum, vel adversus hominem, propter quod Deus prius deberet ⁶⁸⁵ adversus eum pro homine hoc modo agere, quam aperta fortitudine: ut dum ille justum hominem ⁶⁸⁶ injuste occideret, juste potestatem, quam super injustos habebat, perderet? Sed certe diabolo nec Deus debebat aliquid, nisi pœnam; nec homo, nisi vicem: ut ⁶⁸⁷ quemadmodum ab illo se facile permisit vinci peccando, ita illum vinceret usque ad difficultatem mortis, justitiam integram servando. Sed et hoc non nisi Deo debebat homo. Nam non peccavit adversus diabolum, sed adversus Deum; nec homo diaboli erat, sed et homo et diabolus Dei erant. Sed et quod diabolus vexabat hominem, non hoc faciebat zelo justitiæ, sed nequitia; nec jubente Deo, sed permittente: non diaboli, sed Dei justitia exigente. Nihil ergo erat in diabolo cur Deus adversus eum ad salvandum hominem fortitudinem suam celare aut differre deberet.

An aliqua necessitas coegit ut Altissimus sic se humiliaret, et Omnipotens ad faciendum aliquid tantum laboraret? Sed omnis necessitas et impossibilitas ejus subjacet voluntati. Quippe quod vult necesse est esse; et quod non vult, impossibile est esse. Sola ergo voluntate: et quoniam voluntas ejus ⁶⁸⁸ semper bona est, sola fecit hoc bonitate ⁶⁸⁹. Non enim Deus agebat ut hoc modo hominem salvum faceret;

VARIÆ LECTIONES.

tione Dominicæ Passionis *ms. Thu.* Contemplatio Redemptionis Humanæ. *ms. Bec. O.* Meditatio Anselmi de humana Redemptione *ms. Cister.* Meditatio humanæ Redemptionis, edita ab Anselmo archiepiscopo *ms. Val-luc.* Meditatio Redemptionis nostræ *Edit. Goth.* de Redemptione generis humani ⁶⁶⁷ Christi Sanguine *ms. Bec. Val-luc S. Med. Flor.* Dei Sanguine ⁶⁶⁸ Resurrectionis tuæ *ms. Vict. 16.* resurrectionis tuæ *ms. Torn.* suscitationis tuæ ⁶⁶⁹ Salvatoris tui? *ms.* Salvationis tuæ? ⁶⁷⁰ Te suscitavit *ms.* te resuscitavit ⁶⁷¹ Te sanavit *ms. Torn.* te salvavit ⁶⁷² Te liberavit *ms.* te redemit et liberavit ⁶⁷³ Salvationis tuæ est, *ms. Torn.* Salvatoris tui ⁶⁷⁴ Ubi est virtus *ms.* ubi est hæc virtus *ms. Torn.* ubi est ergo virtus ⁶⁷⁵ In manibus, ibi *ms.* in manibus ejus: ibi ⁶⁷⁶ Ideo absconditum *ms. Tornac.* omnino absconditum ⁶⁷⁷ Et ideo celatum *ms. Vict. 16. Val-luc. Cister.* ideo celatum *ms. Tornacens.* omnino celatum ⁶⁷⁸ Ideo occultum *ms. Vict. 16.* et ideo occultum *ms. Torn.* omnino occultum ⁶⁷⁹ In ligno confixum *ms. Bec. O. et Thu.* ligno crucis confixum *alia ms.* ligno confixum ⁶⁸⁰ Studio occulta *ms.* studio occultata ⁶⁸¹ Nec aliquem *ms. et Edit. Goth.* nec ut aliquem *Som.* ne aliquem ⁶⁸² Dicitur occultata *ms. Corb.* dicitur occulta ⁶⁸³ Non est omnibus *ms. Torn.* non est nobis ⁶⁸⁴ Per omnia in veritate perstitisti *ms. Flor.* in veritate omnia præstitisti ⁶⁸⁵ Prius deberet *ms. Flor.* potius deberet ⁶⁸⁶ Dum illectum illum hominem *ms.* dum ille justum hominem ⁶⁸⁷ Nisi vincere ita ut *ms.* nisi vicem, ut ⁶⁸⁸ Quoniam omnis ejus voluntas *ms. Corb. Val-luc. Flor.* quoniam voluntas ejus ⁶⁸⁹ Fecit hoc voluntate *ms.* fecit hoc bonitate *ms. Torn.* hæc fecit bonitate

sed humana natura indigebat ut hoc modo Deo satisfaceret ⁶⁹⁰. Non egebat Deus ut tam laboriosa pateretur; sed indigebat homo ut sic Deo reconciliaretur ⁶⁹¹; nec egebat Deus ut sic humiliaretur, sed indigebat homo ut sic de profundo inferni erueretur. Divina natura humiliari aut laborare non eguit, nec potuit. Hæc omnia humanam naturam, ut ad hoc restitueretur propter quod facta erat, necesse erat facere; sed nec illa, nec quidquid Deus non est, poterat ad hoc sufficere. Nam homo ad hoc quod institutus est, non restituitur: si non ad similitudinem angelorum, in quibus nullum est peccatum, provehitur ⁶⁹², quod est impossibile fieri, nisi omnium percepta ⁶⁹³ peccatorum remissione, quæ non sit, nisi præcedente integra satisfactione: quam satisfactionem talem oportet esse ⁶⁹⁴, ut peccator, aut aliquis pro illo det aliquid Deo de suo, quod debitum non sit, quod superet omne quod Deus non est. Si enim peccare est Deum exhonorare; et hoc homo facere non debet ⁶⁹⁵, etiamsi necesse esset quidquid est, quod Deus non est, perire: utique veritas immutabilis, et aperta ratio exigit, ut qui peccat reddat aliquid Deo pro honore ablato majus, quam sit hoc, pro quo illum exhonorare non debuit. Quod quoniam humana natura sola non habebat, nec sine debita satisfactione reconciliari poterat. Ne justitia Dei ⁶⁹⁶ in regno suo peccatum inordinatum relinqueret, subvenit bonitas Dei, et eam in suam personam assumpsit Filius Dei ut in ea persona ⁶⁹⁷ esset homo Deus, qui haberet quod superaret non solum omnem essentiam, quæ Deus non est; sed etiam omne debitum, quod peccatores solvere debent: et hoc, cum nihil pro se deberet, solveret pro aliis, qui quod debebant reddere non habebant. Pretiosior namque est vita hominis illius, quam omne quod Deus non est; et superat omne debitum, quod debent peccatores pro satisfactione. Si enim interfectio ⁶⁹⁸ illius superat omnem multitudinem et magnitudinem peccatorum, quæ cogitari possunt extra personam Dei; palam est quia vita ejus magis est bona quam omnia peccata sint mala, quæ extra personam Dei sunt. Hanc vitam homo iste, cum ex debito mori non deberet ⁶⁹⁹, quoniam peccator non erat, sponte dedit de suo ad honorem Patris: cum eam sibi auferri propter justitiam permisit, ut exemplum omnibus aliis daret ⁷⁰⁰, justitiam Dei ab illis non esse deserendam propter mortem, quam ex necessitate ali-

A quando solvere debent: cum iste, qui eam non debebat, et servata justitia vitare posset, eam sibi illatam propter justitiam sponte sustineret. Dedit itaque humana natura Deo in illo homine sponte et non ex debito quod suum erat, ut redimeret se in aliis, in quibus quod ex debito exigebatur, reddere non habebat. In omnibus his divina natura non est humiliata, sed humana est exaltata: nec est illa imminuta, sed ista est misericorditer adjuta.

Nec humana natura in isto homine passa est aliquid ulla necessitate, sed sola libera voluntate. Nec alicui violentiæ succubuit, sed spontanea bonitate ⁷⁰¹ ad honorem Dei et utilitatem aliorum hominum, quæ illi mala voluntate sunt illata, laudabiliter et misericorditer sustinuit; nec ulla cogente obedientia, sed potenti disponente sapientia. Non enim illi homini Pater ut moreretur cogendo præcepit; sed ille quod Patri placitum et hominibus profuturum intellexit, hoc sponte fecit. Non enim ad hoc eum cogere potuit Pater, quod ab eo exigere non debuit; nec Patri tantus honor potuit non placere, quem tam bona voluntate Filius sponte obtulit. Sic itaque Patri liberam obedientiam exhibuit, cum hoc, quod Patri placitum scivit, sponte facere voluit. Denique quoniam Pater illi hanc bonam voluntatem dedit, quamvis liberam, non immerito dicitur, qui eam ille velut ⁷⁰² præceptum Patris accepit. Hoc itaque modo obediens fuit Patri usque ad mortem. Et sicut mandatum dedit illi Pater, sic fecit. Et calicem ⁷⁰³, quem dedit illi Pater, bibit. Hæc est enim perfecta et liberrima humanæ naturæ obedientia, cum voluntatem suam liberam sponte voluntati Dei subdit, et cum acceptam bonam voluntatem sine omni exactione ⁷⁰⁴, spontanea libertate opere perficit. Sic homo ille redimit omnes alios, cum hoc, quod sponte dedit Deo, computat pro debito quod illi debebant. Quo pretio non semel tantum a culpis homo redimitur, sed etiam quoties cum digna ⁷⁰⁵ pœnitentia redierit, recipitur: quæ tamen pœnitentia peccanti ⁷⁰⁶ non promittitur. Quod quoniam in cruce factum est, per crucem noster Christus nos redemit. Qui ergo ad hanc gratiam volunt cum digno affectu accedere, salvantur; qui vero illam contemnunt, quia debitum quod debent non reddunt, juste damnantur ⁷⁰⁷.

D Ecce, anima Christiana, hæc est virtus ⁷⁰⁸ salvationis tuæ, hæc est causa libertatis ⁷⁰⁹ tuæ, hoc est pretium ⁷¹⁰ redemptionis tuæ. Captiva eras; sed

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁹⁰ Domino Deo satisfaceret *ms. Vict. 16. Val-luc. Flor. Cister.* Deo satisfaceret *ms. Corb.* satisfaceret ⁶⁹¹ Deo reconciliantur *ms. Cister.* omittit Deo ⁶⁹² Peccatum, provehitur *ms. Vict. 16. et Flor.* Vitium, vere provehitur ⁶⁹³ Omnia præcepta *ms. Gem. Bec. Vict. 16. Val-luc et Flor.* omnium percepta ⁶⁹⁴ Oportet esse *ms. Flor.* oportet facere ⁶⁹⁵ Homo facere non deberet *ms. Vict. 16. et Flor.* homo facere non debet *ms. Torn.* facere Deo homo non debet ⁶⁹⁶ Poterat: sic nec illa, nec quicquid Deus non est ad hoc sufficeret; ne ergo justitia Dei *ms.* poterat: ne justitia Dei ⁶⁹⁷ Ut in ea persona *ms. Vict. 16.* ut ea persona ⁶⁹⁸ Si enim filii interfectio *ms.* si enim ejus interfectio ⁶⁹⁹ Mori non debebat *ms.* mori non deberet ⁷⁰⁰ Hominibus aliis daret *ms.* omnibus aliis daret *ms. S. Med.* omnibus daret ⁷⁰¹ Spontanea voluntate *ms.* spontanea bonitate ⁷⁰² Eam velut *ms.* eam ille velut *ms. Cister.* ea ille velut ⁷⁰³ Et calicem *ms. Thu.* quia calicem ⁷⁰⁴ Omni exactione *ms. Thu.* omni coactione ⁷⁰⁵ Cum digna *ms. Flor.* condigna ⁷⁰⁶ Pœnitentia peccati *ms.* pœnitentia peccanti ⁷⁰⁷ Justo damnantur *ms. Corb.* juste damnantur ⁷⁰⁸ Hæc est virtus *ms.* hæc est virtus ⁷⁰⁹ Causa libertatis *ms. Thu.* causa liberationis et libertatis ⁷¹⁰ Hoc est pretium *ms. Flor.* hæc est pretium

hoc modo es redempta. Ancilla eras, et sic es liberata ⁷¹¹. Sic es exsul, reducta; perdita, restituta, et mortua, resuscitata. Hoc mandat, o homo ⁷¹², hoc ruminet, hoc sugat, hoc glutiat cor tuum cum ejusdem Redemptoris tui carnem et sanguinem accipit os ⁷¹³ tuum. Hoc fac in hac vita quotidianum panem et victum, et viaticum tuum; quia per hoc, et non nisi per hoc, et tu manebis in Christo, et Christus in te: et in futura ⁷¹⁴ vita erit plenum gaudium tuum. Sed, o Domine, tu qui ut ego viverem, mortem suscepisti ⁷¹⁵ quomodo lætabor de libertate mea, quæ non est nisi de vinculis tuis? Qualiter gratulabor de salute mea, cum non sit nisi de doloribus tuis? Quomodo gaudebo de vita mea, quæ non est nisi de morte tua? An gaudebo de his quæ passus es, et de crudelitate illorum, quia ea tibi fecerunt? Quoniam nisi illi ea fecissent ⁷¹⁶, tu passus non esses: et si tu passus non esses, hæc omnia bona ⁷¹⁷ non essent. Aut si de illis dolebo, quomodo **223** de istis, propter quæ illa fuerunt, et quæ non essent, nisi illa fuissent, gaudebo? Sed certe illorum nequitia nihil facere potuit, nisi quia tu sponte permisisti, nec tu passus es, nisi quia pie voluisti. Illorum itaque debeo crudelitatem execrari, mortem et labores tuos compatentem imitari, piam voluntatem tuam gratias agendo amare, ac sic secure de bonis mihi collatis exultare.

Ergo, homuncio, illorum crudelitatem dimitte Dei ⁷¹⁸ judicio, et tracta de his quæ debes Salvatori tuo. Considera quid tibi erat, et quid tibi factum sit, et pensa qui hoc tibi fecit, quo amore dignus sit. Intuere necessitatem tuam, et bonitatem ⁷¹⁹ ejus, et vide ⁷²⁰ quas gratias reddas, et quantum debeas amori ejus. In tenebris, in lubrico, in descensu super irremediabile ⁷²¹ chaos inferni eras; immensum, et quasi plumbeum pondus pendens a collo tuo te deorsum trahebat, onus importabile desuper te premebat, hostes invisibiles te toto conatu impellebant. Sic eras sine omni auxilio ⁷²²; et nesciebas, quia sic conceptus et natus eras. O quid tibi tunc erat! et quo te ista rapiebant; expavesce memorando, contremisce cogitando. O bone, o Domine ⁷²³ Jesu Christe, sic posito nec petenti, nec opinanti, ut sol mihi illuxisti, et mihi quomodo ⁷²⁴ eram ostendisti. Abjecisti plumbum, quod deorsum me trahebat; removisti onus quod desuper me premebat; impellentes me

A repulisti, ac illis te pro me opposuisti ⁷²⁵. Vocasti me nomine novo, quod mihi de tuo nomine dedisti, et incurvatum ad aspectum tuum erexisti, dicens: Confide, ego te redenii, animam meam pro te dedi. Si adhæres mihi, et mala, in quibus eras, evades et in profundum, quo properabas, non cades, sed perducam te ad regnum meum, et faciam te hæredem Dei et cohæredem meum. Exinde accepisti me in tuitionem tuam, ut nihil noceret animæ meæ contra voluntatem suam ⁷²⁶. Et ecce, cum nondum ⁷²⁷ adhæserim tibi, sicut consuisti, nondum tamen in infernum me cadere permisisti, sed adhuc expectas, ut adhæream, et facias quod ⁷²⁸ promisisti. Certe, Domine, sic eram, et hæc fecisti ⁷²⁹ mihi. In tenebris eram, quia nihil nec meipsum sciebam; in lubrico, quia imbecillis et fragilis ad lapsum peccati eram; in ⁷³⁰ descensu super chaos inferni, quia in primis parentibus descenderam de justitia ad injustitiam, per quam descenditur ad infernum, et de beatitudinis ad temporalem miseriam, de qua caditur in æternam ⁷³¹. Ponderis originalis peccati deorsum me trahebat, et onus importabile judicii Dei me premebat, et inimici mei demones, ut me aliis peccatis damnabiliorem facerent, quantum in ipsis erat, vehementer insistebant. Sic destitudo omni auxilio illuxisti mihi, et quomodo eram ostendisti. Quia et cum ego nondum hoc nosse ⁷³² poteram, alios, qui pro me essent ⁷³³, et postea meipsum, antequam postularem, hæc omnia docuisti ⁷³⁴. Plumbum trahens, et onus gravans et hostes impellentes rejecisti, quia peccatum, in quo natus et conceptus eram, et damnationem ejus amovisti, et malignos spiritus, ne vim animæ meæ facerent, prohibuisti. Christianum me fecisti vocari de nomine tuo, per quod et ego confiteor, et tu cognoscis me inter redemptos tuos, et erexisti et levasti me ad notitiam et amorem tuum; fecisti me confidere de salute animæ meæ, pro qua dedisti animam tuam, et mihi, si te sequerer, promisisti gloriam tuam. Et ecce, cum nondum sequar te, sicut consuisti, sed insuper multa peccata fecerim quæ tu prohibuisti, adhuc expectas ut te sequar, et dones quod promisisti.

Considera, anima mea ⁷³⁵, intendite, omnia intima mea, quantum illi debeat ⁷³⁶ substantia mea tota. Certe, Domine, quia me fecisti, debeo amori tuo

VARIÆ LECTIONES.

⁷¹¹ Et sic es liberata *ms. Thu.* et sicut libera facta es ⁷¹² Mandat homo *mss.* mandat, o homo, *ms. Cister.* mandit, o homo ⁷¹³ Accipit os *mss.* accipit os ⁷¹⁴ Ei in futura *mss.* et futura ⁷¹⁵ Mortem suscepisti *ms. Thu.* mortuum te fecisti ⁷¹⁶ Illi fecissent *ms. Thu.* illi ea fecissent ⁷¹⁷ Hæc mea bona *mss.* hæc omnia bona *ms. Thu.* hæc bona ⁷¹⁸ Dimitte Dei *mss.* relinque Dei ⁷¹⁹ Et benignitatem *mss.* et bonitatem ⁷²⁰ Et vide *ms. Vict. 16.* omittit ⁷²¹ Subter irremediabile.. immersus, et quasi *mss. Torn. Bec. Gem. S. Med.* super irremediabile.. immensum et quasi ⁷²² Omni auxilio *mss. aliqua* omni consilio ⁷²³ O bone Domine *mss. Torn. Gem. Bec. S. Med. Cister.* O bone, o Domine *ms. Val-luc.* O Domine, o bone Jesu Christe ⁷²⁴ Et quomodo *mss.* et mihi quomodo ⁷²⁵ Opposuisti *ms. Flor.* obtulisti ⁷²⁶ Voluntatem suam *ms. Thu.* voluntatem tuam ⁷²⁷ Licet adhuc non *mss.* cum nondum ⁷²⁸ Et facias quod *ms. Thu.* et faciam ⁷²⁹ Et hoc fecisti *mss.* et hæc fecisti *ms. Torn.* et sic fecisti ⁷³⁰ Peccati: eram in *mss. Vict. 16. Val-luc. Flor. et Som.* peccati erani, in ⁷³¹ Æternam miseriam *mss. Vict. 16. Gem. Bec. Torn. Val-luc. Flor. omitt.* miseriam ⁷³² Hoc noscere *mss.* hoc nosse ⁷³³ Pro me essent *Som.* pro me nosset ⁷³⁴ Hæc me omnia docuisti *mss.* hæc omnia docuisti ⁷³⁵ Considera anima mea *etc. In ms. Flor. præfigitur hic titulus:* Ad sanctam Crucem ⁷³⁶ Illi debeat *mss. et Sommat.* illi debeat

meipsum totum; quia me redemisti, debeo meipsum totum; quia tantum promittis, debeo meipsum totum ⁷²⁷, imo tantum debeo amori tuo plusquam meipsum, quantum tu es major me, pro quo dediisti teipsum, et cui promittis teipsum. Fac, precor, Domine, me gustare per amorem quod gusto per cognitionem; sentiam per affectum quod sentio per intellectum; plus debeo quam meipsum totum; sed nec plus habeo ⁷²⁸, nec hoc ipsum possum per me reddere totum. Trahe me, Domine, in amorem tuum, vel hoc ipsum totum. Totum, quod sum ⁷²⁹, tuum est conditione; fac totum tuum dilectione. Ecce, Domine, coram te est cor meum; conatur, sed per se non potest; fac tu quod ipsum non potest. Admitte me intra cubiculum amoris tui, peto, quaero, pulso. Qui me facis petere, fac et accipere. Das ^B quaerere, da invenire. Doces pulsare, aperi pulsanti. Cui das, si negas petenti? Quis invenit, si quaerens frustratur? Cui aperis, si pulsanti claudis? Quid das non oranti, si amorem tuum negas oranti? A te habeo desiderare, a te habeam impetrare. Adhaere illi, adhaere importune, anima mea. Bone, bone Domine ⁷³⁰, ne rejicias eam; fame amoris tui languet, refocilla eam, satiet eam dilectio tua, impinguet eam affectus tuus, impleat eam amor tuus, occupet me totum, et possideat totum, quia tu ⁷³¹ es, cum Patre et Spiritu sancto, Deus solus benedictus in saecula saeculorum. Amen.

MEDITATIO XII.

De humanitate Christi.

Jucunditate, pietate, utilitate redundat plene sanctissima nativitas et infantia nostri Salvatoris. Jucunditate quantum ad exultationem, pietate quantum ad passionem, utilitate quantum ad significationem. Quid enim magis jucundum quam ipsum videre hominem quem esse constat hominis conditorem? Quid iterum eidem homini magis debet videri pium, quam claro videre oculo quod in hoc mediatore Dei et hominum Domino nostro Jesu Christo miro quodam et ineffabili modo aeternitas incipit, sublimitas humiliatur? Concipitur in utero Matris, qui sempiternus est in sinu Patris. Natus ab aeterno de Patre sine matre, nascitur in tempore de matre sine Patre. Pannis est involutus, qui stirpibus et arboribus terram vestivit, luminaribus caelum ornavit, mare piscibus implevit. Quem caeli caelorum capere non possunt, praesepis angustia continetur, lacte materno nutritur. Proficit sapientia, cujus sapientia non incipit nec desinit, qui et Dei Patris

A sapientia existit aetate, cujus aeternitas sicut non proficit in majus, sic nec deficit in minus; gratia, totius ipse gratiae auctor, et conservator et remunerator. Parentibus subditur, quem adorat omnis creatura, cui et omne genu curvatur. Addamus, si placet quia baptizatur, et quidem Dominus a servo, Deus ab homine, et a milite Rex. Tentatur a diabolo, cui ministrant angeli. Esurit cibus, sitit fons, lassatur via, deprimitur altitudo, virtus infirmatur, debilitatur fortitudo, injuriatur gloria, moeret laetitia, gaudium dolet, et humiliatur majestas, et moritur vita.

Jesu bone, quam dulcis es in corde cogitantis de te et diligentis te! Et certe nescio, quia nec plene comprehendere valeo, unde hoc est quod longe dulcior es in corde diligentis te, in eo quod caro es, quam **224** in eo quod Verbum; dulcior in eo quod humilis, quam in eo quod sublimis. Siquidem longe dulcius est memoriae diligentis te videre te ex matre Virgine in tempore natum quam in splendoribus ante luciferum a Patre genitum, temetipsum exinanivisse, servique formam accepisse quam in forma Dei aequalem te Deo esse, dulcius te videre coram Judaeis mori in ligno quam dominari super angelos in caelo, intueri te inter omnia subjectum quam super omnia praelatum, hominem humana pertulisse quam divina Deum gessisse, redemptorem esse pereuntium quam conditorem esse non existentium. O quam dulce est, bone Jesu, in secreto cordis ad memoriam revocare te pro nobis in Virgine absque pollutione conceptum, absque laesione virginitatis ejus natum, pannis involutum, in praesepio reclinatum, sustentem convicia, tacentem ad opprobria, pedes discipulorum lavantem, linteo tergentem, de nocte prolixius orantem, sudorem sanguinis emittentem, triginta argenteis venditum, osculo traditum, cum gladiis et fustibus captum, ligatum, judicatum, flagello damnatum, ad occisionem, ut agnum innocentem, ductum, os tuum, cum male tractareris, non aperientem, cum accusereris in multis, non respondentem, colaphizatum, alapas patientem, flagellis caesum, plagis lividum, sputis illitum, chlamyde coccinea indutum, spinis coronatum, in derisum adoratum, arundine capite percussum, in veste alba illusum, ad mortem condemnatum, crucem tuam bajulantem, et in ea affixum, pro crucifixoribus orantem, aceto potatum, felle cibatum, a latrone convitatum, sanguinem tuum per quinque vulnera corporis tui effluentem, caput inclinatum, spiritum emittentem, dilectam

VARIÆ LECTIONES.

⁷²⁷ Quia tantum promittis, debeo meipsum totum : *ms.* quia tanta promittis, debeo meipsum totum *ms. Torn.* quia tanta pro me sustinuit, debeo meipsum totum *Som. hæc omit.* ⁷²⁸ Nec plus habeo *ms. Vict. 16.* nec plus nec hoc ⁷²⁹ Reddere totum : trahe me Domine in amorem tuum, et hoc ipsum totum. Totum quod sum *ms. Bac. O. Vict. 16. Gem. S. Med. Cister. et Val. luc.* reddere totum. Trahe tu, Domine, in amorem tuum vel hoc ipsum totum. Totum quod sum *ms. Thu.* reddere totum. Totum quod sum *ms. Torn.* reddere totum. Trahe me, Domine, in amorem tuum, vel hoc ipsum totum. Totum quod sum ⁷³⁰ Bone, Domine, pie Domine *ne ms.* bone, bone Domine, *ne ms. S. Med.* bone Domine, *non ms. Torn.* bone, bone Jesu Domine, *ne* ⁷³¹ Possideat me totum : quia tu *etc. ms. Thu. Rec. et 160. et Val. luc. et Cister.* possideat totum *ms. Torn.* possideat me totum. Amen. Deus meus. Amen.

animam tuam in manus Patris commendantem, et hæc omnia pro nobis sustentem. Hæc omnia formant et adaugent magis ac magis exultationem, fiduciam et consolationem, amorem et desiderium.

Quis enim non lætetur et exsulet? quis non supra modum jucundetur et gratuletur, videns conditorem suum non solum pro se hominem esse, sed tam dura tamque indigna sustinuisse? Quid in mente suavius ruminatur? quid dulcius gustatur? quid lætius cogitatur? Quis mihi aufert locum in regno, ubi is omnipotens est, qui frater et caro mea est? Quis mihi eventus aliquam ingeret desolationem, cui spes tanta tantam confert certitudinem? Quomodo aliquem in eo potest habere locum aliqua tristitia, in quo indesinenter versatur cogitatio ista? Nec minorem in eo fiduciam parit, cum ipsa in Conditorem suum diligenter accenditur. Secura certe per omnem modum, et in nullo temeraria præsumptio, quam formavit in mente consideratio humanitatis in Christo. Quomodo non sperem me ad electorum pertinere sortem, cum pro me videam mortuum ipsum universorum Conditorem? Effudit pro me de latere suo sanguinem: quomodo non præsumam me redemptum, cum datum pro me non ignorem tantum taleque pretium? Effudit et pro me aquam, quomodo non me confidam ab omnibus inquinamentis meis mundatum, quem constat aqua quæ de visceribus Christi confluit mundatum? Effusus est, inquam, ille, effusa est illa; ille ad redemptionem, ista ad redempti ablutionem; ille ut me redimeret captivum, ista ut ablueret imundum. Traditus est pro me servo Filius, ut morte sua mihi emeret hæreditatem: quomodo me non credam hæredem, et quidem hæredem Dei, cohæredem autem Christi? (*Rom. viii, 17.*) Cum inimicus essem, reconciliatus sum Deo per mortem Filii sui: quomodo justificatus nunc in sanguine ejus, non salvus ero ab ira per ipsum? Proprio Filio suo non pepercit pius Pater, sed pro me tradidit illum: quomodo etiam non omnia mihi donavit cum illo? (*Rom. viii, 32.*) Quis accusabit adversum me, cum charitas ejus operiat multitudinem peccatorum? (*I Petr. iv 8.*) Clamat sanguis ejus de terra melius quam Abel, et non movebit cor Patris tanti talisque sonus clamoris?

Absit, semel et iterum absit, ut compassionis visceribus caream, intueus te, o bone Jesu, mori pro me! Ante oculos meos crucifigeris, et nulla tanget motio cor meum; apparet mihi gladius tuus, et non pertransibit animam meam! Dulcis Jesu, quid mihi ut compariar tibi? Sed non minus utile. Quomodo minus utile, cum constet, si verum cernit ille et sentit, in quo tu loquebaris, quia si compatimur, et conregnabimus? (*Rom. viii, 17.*) Et alibi, si commortui sumus, et convivemus (*II Tim. ii, 12.*) Ut autem hæc, de qua loquimur, compassio in mente vigeat, necesse est ut ardens in ea fuerit dilectio, quia quem amore ferventi complectimur, ejus nimi-

rum et adversitati compatimur, et prosperitati congratulamur. Jesu, nec mens mea capere, nec lingua sufficit exprimere quam sis dignus amari a me, qui tantum dignatus es amare me. Dilexisti me, et lavasti me a peccatis meis in sanguine tuo (*Apoc. i, 5*). Nam si diligo multum te, tu certe et ante dilexisti me, et plus. *In hoc enim charitas Dei apparet*, ait Apostolus, *non quasi dilexerimus Deum, sed quia prior dilexit nos* (*I Joan. iv, 10*). Dilexit quando non dilexi, quia, et nisi non diligentem diligeres, diligentem quoque non efficeres. Diligo te super omnia, o dulcissime Jesu, sed nimis parum, quia longe minus quam dignus es, dilectissime, ac proinde minus quam debeo. Et quis hoc posset? Diligere te potest aliquis, te donante, quantum valet, sed nunquam quantum debet. Quis tibi reddet innoxium sanguinem tuum, cujus non gutta, sed unda per quinque corporis tui partes profluxit? Creasti me, cum non essem; redemisti me, cum perditus essem. Sed conditionis quidem meæ et redemptionis causa sola fuit dilectio tua. Quia ergo, o dulcedo vitæ meæ Jesu! quid in me vidisti pro quo tantum pretium dares? Nihil prorsus, nisi quia sic fuit placitum a te. Multum quidem contulisti Creator, sed longe plus Redemptor. O quam decorus es, Domine Jesu, et quam suavis! Decorus, sed videntibus te; suavis, sed gustantibus te. Nesciris, nisi videaris. Non sis dulcis, nisi gusteris. Fac me quærere te, quæsitum invenire te, tentum possidere, ut tu solus dulcescas mihi, sapias et placeas. Fac me agnoscere te, timere, amare, desiderare. In amorem temporalium labi ne sinas me. Heu, mi Domine, quia incessanter non possum gustare quam suavis et dulcis sis!

Peccator sum, o misericordissime Jesu. Miserere mei, qui non venisti vocare justos, sed peccatores (*Matth. ix, 13*). *Fons patens domui David* (*Zach. xiii, 1*), appare, et effundere, et ablue me. Patens enim omnibus sitientibus te, et omnes omnium vere poenitentium sordes abluis, reddens eis, o dulcissime Jesu, bonum pro malo, donum pro iniquitate, meritorium pro delicto, pro facinore justitiam, et gratiam pro culpa. Expertus est hoc rex David, qui poenitens a nuntio tuo audivit: *Dominus transtulit peccatum tuum a te, non morieris* (*II Reg. xii, 23*).

In te namque lotus est lacrymis poenitentiae, et mundatus est a maculis gravis culpæ. Tua siquidem in eo munditia crimen lavit adulterii, et pietas crudelitatem extersit homicidii. In te purgatus est ille princeps apostolorum qui amare flevit quod timide negavit. In te etiam illa famosa peccatrix, o fons purissime et dulcissime, dealbata tanta meruit familiaritate donari ut ipsis apostolis novam tuæ resurrectionis gloriam et prior videret, et eis eam annuntiaret. In te quoque ille mundatus est, qui, juxta te in cruce pendens, dum et se digna factis recepisse recognovit, et te in tuo regno sui habere memoriam petiit, statim a te audire meruit. *Amen dico tibi, 49-die tecum eris in paradiso* (*Luc. xxiii, 43*). Et quot

in te, pie Jesu, quotidie illustrantur et abluuntur, de tenebris ad lucem, et de sordibus ad munditiam! Suscipe me diu exultantem a te.

Dulcedo vitæ, et sanitas non fallax, o bone Jesu, **225** si in carne seminavi, quid de carne metam nisi corruptionem? Et si mundum dilexi, quem ex eo capiam fructum? Triplex, Domine Deus, solebam regi Babylonico persolvere tributum in nefando ejus obsequio. Obsequium ejus quid est, nisi peccatum? Tributum vero est triplex, delectatio, consensus, consuetudo. Et solvebatur hoc tributum de corde, ore et opere. Ecce quibus ardoribus hæc erat olla succensa, cujus facies a facie aquilonis, cujus prunas ardere fecit suggestio hostis, qui mentis meæ cogitatus exussit. Ecce misericors Deus, ecce funiculus triplex mentem, linguam, corpus ferociter stringens. Nunquam erat in me sanitas, a planta pedis usque ad verticem (*Isai. i, 6*). *Sana ergo animam meam, quia peccavi tibi (Psal. xl, 5)*. Fac ergo opus tuum, pie Jesu, et salva me. Vocaris enim Jesus, non ob aliud nisi quia tu salvum facies populum tuum a peccatis eorum (*Matth. i, 21*), qui cum Patre, et Spiritu sancto vivis et regnas in sæcula sæculorum. Amen.

MEDITATIO XIII.

De Christo.

Verbum secretum mihi est ad te, Domine mi, Rex sæculorum, Christe Jesu. Ausu charitatis alloqui te præsumit factura manus tuæ, concupiscens decorem tuum, et audire te gestiens. Desiderate cordis mei, usquequo sustinebo absentiam tuam? Usquequo in-gemiscam, et stillabit post te oculus meus? Amabilis Domine, ubi habitas? Ubi est diversorium tuum, in quo latus recumbis inter charissimos tuos, et satias eos manifestatione gloriæ tuæ? Quam felix, quam illustris, quam sanctus, quanta appetendus aviditate locus ille delicæ voluptatis, locus perennium deliciarum! Non accessit oculus meus, neque appropinquavit cor meum usque ad multitudinem dulcedinis tuæ, quam intrinsecus abscondisti filiis tuis. Solo ejus odore foris utcunq; sustentor. Spiramentum suavitatis tuæ de longinquo venit ad me, quæ est mihi super odorem balsami et fragrantiam thuris ac myrrhæ, omnisque generis suavia odoramenta. Concupiscentias mundas parit in me, quarum est adustio dulcis, vix portabilis tamen. *Quid enim mihi est in cælo? (Psal. lxxii, 25.)* Quis est thesaurus meus in illa coelica cella? quæ est hæreditas mea in terra viventium? Nonne Christus Dominus meus, unica salus mea, totum bonum meum, plenum gaudium meum? Et quomodo potero continere cor meum, Domine, ut non amet te? Si non amavero te, quid amabo? Si transtulero amorem meum a te, ubi ipsum digne collocabo? Desiderabilis Domine, ubi extra te requiescerent desideria mea? Si uspiam extra te pedem extendat amor meus, pollutus erit; si a te declinaverint desideria mea, vana erunt. Nonne tu amabilis et desiderabilis es super omnia quæ amari possunt et desiderari? abs te habet quid-

quid habet omnis creatura decoris et prædii. Et quid mirum, si omnia solus præcellis? Tu inter astra excellenti solem claritate vestisti, et clarior sole tu es. Imo quid est sol, quid est omnis creata lux ad tui comparisonem, nisi tenebræ? Ornasti cælum sideribus, empyreum angelis, aera volucris, aquas piscibus, terras herbis, floribus virgulta. Sed non est species ultra, neque decor omnibus iis, in tui comparisonem, o fons universæ pulchritudinis, Domine Jesu. Melli dulcedinem suam præstitisti, et dulcior melle tu es. Oleo suavitatem suam dedisti, et suavior oleo tu es. Aromatibus cunctis odores suos tribuisti, et est, o Jesu, odor tuus super omnia aromata suavis et gratus. Aurum inter omnia metallata pretiosum et pulchrum in singulari excellentia a te conditum est. Et hoc quid est, comparatum interpretabili Domino, et immensæ claritati, in quam desiderant angeli prospicere? Opus manuum tuarum est omnis lapis pretiosus, et desiderabilis ad videndum, sardius, topazius, jaspis, chrysolitus, onyx, beryllus, amethystus, saphirus, carbunculus, smaragdus. Et hæc quid sunt, nisi festucæ, ad tui comparisonem, o Rex decorus nimis et multum amande? Tuæ operationis sunt gemmæ vivæ et immortales, quibus, o sapiens Architecte, in exordio sæculorum aulam superathercam pulchre distinxisti, ad laudem et gloriam Patris.

Per te millia millium, ad complenda Patris mysteria, alacri discursu jugiter meant inter cælum et terram, quasi apes negotiosæ inter alvearia et flores disponentes omnia suaviter; populus accinctus, nesciens labem vel inobedientiæ moram. Per te centena decies millies millena assistunt in sanctuario uranici templi, intendentes in vultum majestatis cæaro et inflexibili visu, ac personantes harmoniam incessabilis hymni, in gloriam trinæ et simplæ divinitatis. Per te seraphim ardet, per te cherubim lucescit, per te throni judicant.

Tu Domine noster, ignis es innocue ardens, et a tuæ divinitatis immediata approximatione totus charitate igitur, et flammae conuscatione vestitur sacer ordo seraphim, qui et sui suavis incendii exuberantiam spargit in cæteras tibi militantes phalangas, de quarum plenitudine gustamus et nos. Tu Deus noster, vera lux es, et suscipiunt montes populo tuo lucem, dum thesauros sapientiæ et scientiæ in te reconditos ad intuentes te e vicino oculos cherubim, per te ipsum large effundis, et derivari facis ad illuminandas subordinatas illis electas lampades admirabilis tabernaculi tui, quæ ante faciem tuam, Domine, inextinguibiliter lucent. Tu Rex regum, et Judex judicum magne et metueude, excelsos insides thronos, solam super se habentes celsitudinem tuam, sedes vivas et suaves, pacatissimas, summæque tranquillitatis uniformitate compactas, per te discernentes vias veritatis, per te judicantes judicia æquitatis. Dominator Domine, te dominationum sublimitas sancta adorat, singulari liberalitate animum in divina extendens, atque inter prænobiles aulae tuæ

heroes, per te primatum agens alti domini sine A altitudine fastus. Nobile decus principum, per te, Domine Deus meus, celsus ordo principatum sine invidiosa præcellentia principatur super militiam cœli, cui ad explenda divina mysteria, juxta perceptam intrinsecus cordis tui dispositionem, dulcis magisterii præbet ducatum. Tua est potentia, potestatum Domine, prementium in flammeo telo colla tartaricorum principum, et te in illis metuunt ne, quantum volunt, valeant perficere malum ob perniciem nostram. Tua est, o virtus Patris, omnis mirificentia beatarum virtutum, quarum agitur ministerio, ut te miretur omne sæculum, et obmutescens in mirabilibus tuis exclamet et dicat: *Omnia quæcunque voluit Dominus, fecit in cœlo et in terra, in mari et in omnibus abyssis* (Psal. cxxxiv, 6). Tua est, o dulcis Jesu, magnificentia archangelorum, in quibus multæ dignationis opus operatur benignitas tua, dum tam gloriosos palatii tui Satrapas destinare non spernis in hæc mundi infirma, ad suffragandum parvitati nostræ, qui comparati sumus luto, et assimilati favillæ et cineri. Per hos quippe tuo jussu summa nostræ salutis administrantur negotia, summaque **226** superni consilii ad nos deferuntur arcana; per hos sanitates mortalium procreantur; per hos consistunt regna et imperia mundi. Inter quos præcipuum novimus tuum Michaëlem, signiferum nobilem, cœli civem, qui stat pro acie Dei viventis extendens romphæam propugnationis, ac voce terrificâ intonans, *quis ut Deus?* super eos qui ex adverso sunt. Sed et illa felicitum angelorum amabilis innocentia, nonne pretiosum opus digitorum tuorum est, o Dei sapientia? Unde exornasti eos quasi incorruptibili vestitura in die qua condidisti eos, in opus sacri ministerii tui. Hi sunt viva sidera superioris cœli, lilia interioris paradisi, rosæ plantatæ super aquam Siloe, quæ fluit eum silentio, tibi mentium radicibus immobiliter hærent. O flumen pacis, o deliciarum agri odor, o sapientia sola gyrum cœli circuiens, ex te lucent, candent, rubent in sapientia multa, in castitate virginea, in charitatis ardoribus sempiternis. Florida hæc juvenus, Domine, fideliter tibi in nostra infirmitate deservit, dum in his tenebris mundi gressus nostros pædagogica manu ductione dirigit, dum hostiles incursus a nobis repellit, dum voluntatis tuæ secreta nobis nuntiat, dum ad bona quæque mentes dissolutas roborat, dum orationum nostrarum thymiamata ad aram auream transfert, et faciem pii Patris pro nobis semper exorat. Ita, pie Pater, de nobis longe adhuc agentibus aliqua tibi cura est. Et si quid pretii habet drachma decima olim e sinu tuo elapsa, et nunc tandem in laboribus tuis requisita, hoc tui, bone Jesu, pii est muneris. Si quid dulcisonæ vocis habet hæc decima chorda divinæ laudationis, hoc tuus in ea suavis contactus operatur, dum in psalterio decachordo psallis gloriam Patris. Psalle ut psallis, Domine, modulare dulce melos Patri velocibus articulis multiformium gratiarum. Tange novem illas

purissimas chordas in cœlo, quæ nihil triste unquam sonuerunt. Tange et istam decimam gravem, cujus superior quidem portio jam pertracta ad te lætitiâ sonat, inferior adhuc terræ astricta mœstos novit roboare sonos.

Cuncta virtutis tuæ opera, o Dei Unigenite, dum attendente mente considero, stupens expavesco, quia multum per omnem modum in eis gloriosus appares. Magna enim, pulchra et bona sunt valde, sed ad tui comparationem, quasi nihilum et inane reputantur. Cœli et terra, et omnis ornatus eorum, te auctore et gubernatore subsistunt, et te potentem et metuendum, sapientem et pulchrum, bonum et amabilem omnia prædicant, et quantum lux tenebras, tantum cuncta solus præcedis. Et tu in cœlo servatus es, B Deus meus, merces servi tui, ipse dator et donum salutis, quam a te expectat anima mea. *Et a te quid voluit super terram?* (Psal. lxxii, 25.) Quid volvor de cœlo in centrum? Quid melius, quid amabilius te existimavi super terram, ut abstraherem cor meum a te, ad concupiscendum quidquam in mundo absque te? Cur amavi, quare concupivi in omni vita mea quidquam, præter te Jesum Deum meum? Quare distuli, cur intermisi ullo tempore te, Jesu, versare in corde, te tota mente amplecti, et delectare in tua dulcedine omnia interiora spiritus mei? Ubi eram, quando tecum mente non eram? Quo defluerunt, quando non te solum habuerunt desideria mea?

Deus vitæ meæ, quam vane consumpta sunt, quam infructuose elapsa sunt tempora mea, quæ dedisti mihi ut facerem voluntatem tuam in eis, et non feci? C Quanti anni, quot horæ perierunt apud me, in quibus sine fructu vixi coram te? Et quomodo subsistam? Quomodo levare potero oculos meos in faciem tuam in illo magno examine tuo, si rememorari jusseris omnia peccata mea, vel tempora mea, et fructum requisieris singulorum? Patientissime Pater, non fiat hoc, sed sint in oblivione coram te, quæ perdidisti tempora, heu! multa nimis. Et si quæ te juvante utiliter servavi, quorum, o Domine, numerus brevis est, in memoria æterna fac permanere; fiat, amande Pater, saltem hoc residuum temporis mei fructuosum et sanctificatum in gratia tua, ut in diebus æternitatis inveniat locum, et computabile sit ante te. Jam ex hoc nunc omnia desideria mea incalcescite, et effluite in Dominum Jesum; currite, satis hactenus tardastis? properate quo pergitis, quærite quem quæritis. *Jesum quæritis Nazarenum crucifixum* (Marc. xvi, 6). Ascendit in cœlum, non est hic (ibid.). Non est ubi erat; non est ubi nobile caput suum reclinare non poterat; non est ubi ambulavit in medio tribulationis, repletus despectione; non est ubi stetit judicandus ante faciem Pilati; non est ubi stetit spretus et illusus coram Herode; non est ubi pependit consputus, cæsus, vulneratus, et cruore perfusus in medio sceleratorum; non est ubi jacuit lapide clausus, et gentium militia custoditus. Ubi vero est amantissimus Domini? habitat confidenter et flagellum non appropinquat tabernaculo

ejus. Super altitudinem cœlorum, super omnem excellentiam angelorum, propria virtute ascendit, super solium singularis gloriæ in dextra Patris, cui coæternus et consubstantialis sedet, et divino amictus lumine, coronatus gloria et honore, ut decet Unigenitum Dei, serenus in lætitia, plenus omnipotentatu, Dominus in cœlo et in terra. Ibi adorant eum omnes angeli Dei, et universa multitudo civium cœlestis Sion. In ipso unanimiter lætantur omnium corda, in ejus desiderabili facie pascuntur omnium oculi bonorum. In ipsum undique confluunt desideria omnium sanctorum, ipsi jubilat, ipsi applaudit, ipsum magnificat tota uranica civitas, gloriosa per omnem modum in splendoribus ejus.

Exsulta et lauda, habitatio Sion, quia magnus in medio tui sanctus Israel (Isa. xii, 6). Exsultate in nobili filio vestro, vos illustres patriarchæ, quia impleta est in eo omnis expectatio vestra, et ipse sublimis est valde, *et benedicentur in ipso*, vestro videlicet semine, *omnes gentes*; sic enim pollicitus est sermo divinus: Gaudete in Jesu propheta magno, vos prophætæ viri veraces, quia mirifice et gloriose impleta videtis omnia, quæ de ipso annuntiastis in Spiritu sancto, et fideles inventi estis per ipsum in cunctis sermonibus vestris. Gaudete in Domino Jesu magistro vestro, vos inclyti proceres cœli, beati apostoli, gaudete in ipso, et iterum dico, gaudete cum Christo familiari lætitia. Ecce enim quem vidistis in medio vestri esurientem et sitientem, fatigatum, et iis similia carnis infirma tolerantem ab omnibus reprobari, et cum sceleratis reputari, quomodo vicit, quomodo regnat, quomodo ei omnia sub pedibus sunt, quam gloriosus in suo dominio lumine fulget, et sui gaudii; suæ ineffabilisque gloriæ nunc vos socios habet, qui olim permansistis cum ipso in tentationibus suis, et vexationum ejus consortes fuistis. Adorate nunc dulcia illa genua quæ se curvaverunt ante vos usque ad terram, sedentibus vobis ad sanctissimam cœnam. Adorate nunc sacrosanctas illas manus, quibus pulverem pedum vestrorum Rex regum lavare et extergere dignatus est. Gaudete in Jesu, principe militiæ vestræ, vos martyres victoriosi, qui ipsum pro quo tradidistis in mortem animas vestras, ipsum, inquam, Jesum, Filium Dei, possidetis præmium certaminis vestri. Gaudete in Jesu summo doctore veritatis, o venerandi confesores et doctores, quia quem olim doctrinis sacris et operibus justis confessi estis coram hominibus, nunc constitetur vos coram Patre suo et sanctis angelis ejus. Gaudete in Jesu virgine et virginum sanctificatore, vos paradisiolæ virgines, vos angelis similes, quia ecce quem amastis, quem optastis, quem ardentibus desideris expetistis, pro cujus amore terrenos sponso et omnem ornatum sæculi contempstistis, summi Regis Filium nunc videtis, nunc **227** tenetis, nunc in ejus castis amplexibus quietis, et divelli a vobis nulla insidiatoris fraudulentia potest.

Verum inter omnes cœlicolas uberrimum tibi
PATROL. CLVIII.

A gaudium sit, o Maria, virginum virgo singularis, rosa cœlicæ amœnitatis, prælucidus sidus inter primævas lucernas divini luminis susceptivas. In tuo Jesu filio dulcissimo sola præ omnibus gaude gaudio magno, quia quem ut hominem peperisti, et propriis uberibus enutristi, ipsum cum angelis et universis civibus cœli adoras ut Deum vivum et verum. Gaude, felix mater, quia quem vidisti in ligno crucis penitentem, vides in cœlo regnantem cum gloria magna, vides omnem altitudinem cœlestium, terrestrium, et infernorum majestati ejus inclinatum, et omne robur inimicorum ejus attritum. Gaudia gaudiorum sunt tibi, omnis plenitudo sanctorum, beata Hierusalem mater nostra, quæ sursum es: festivitatem age lætabundam, et indesinentem in visione pacifica tui Jesu libertatis tuæ auctoris.

B Et tu nunc rursus elevare, anima mea, quali potes conatu, et sanctis teingere millibus lætantium in Domino Jesu. Illuc fidei et spei vehiculo perge, ibi per charitatis ardorem conversare, *ubi Christus est in dextera Dei sedens (Coloss. iii, 1)*. Intende mentis oculum in lumine vultus ejus. Lustra ac deosculare gratulabunda devotione singula loca felicium plagarum ejus, de quibus egressi sunt pretiosi illi liquores sanguinis sancti, quo te appetiavit unigenitus Dei, et sanctificavit in vitam æternam. Jesu, qui non amat te, anathema sit. Qui te non amat, amaritudinibus repleatur. Castus est amor tuus, Domine, et nihil impuritatis admittit. Sobrius est sapor amoris tui, et nullam mentem alienat a recto. C Suavis est amor tuus, et nihil habet amari: nam et quæ amara sunt mundi, indulcat; et dulcia ejus, reddit amara. Inter angustias non coarctatur, inter pressuras non comprimitur; non perit sub inopia, non mœrore contrahitur. In laboribus manuum æquanimis, inter minas securus, inter blandimenta incorruptus, inter tormenta perseverat invictus, in morte semper est vivus. Sicut in thesauro cupius gaudet, et sicut in amore unici filii delectatur mater; ita gaudium et delectatio est grata in charitate tua, dulcis Jesu, animæ amanti te. Dulcedo mellis, suavitas lactis, vini inebrians sapor, cunctæque delicæ non sic oblectant fauces gustantium se, ut tuus amor mentes diligentium te.

D O dulcis Jesu, vive panis nimis concupiscibilis, botre suavis, oleum mistum, mitis agne, fortis leo, formosa panthera, simplex columba, velox aquila, stella matutina, sol æternæ, angele pacis, fontale lumen sempiternorum luminum, te amet, in te delectetur, te admiretur omnis sensus bonus tuæ conveniens laudi, Deus cordis mei, et pars mea Christe Jesu, deficiat cor meum spiritu suo, et caro a concupiscentiis suis, et vivas tu in me, et concalescat in spiritu meo vivus carbo amoris tui, et exrescat in ignem perfectum. Foveat et enutriet illum in me gratia tua, ut ardeat jugiter in ara cordis mei: ferveat in medullis meis, flagret in absconditis animæ, in die consummationis meæ consummatus inveniat apud te. In die qua erui me videbis a tunica ista

mortali quam nunc circumfero, circumdet me dilectio tua, sit animæ meæ quasi vestimentum decoris, ut non nuda sed vestita inveniatur, et habeat unde abscondantur infirma ejus ab oculis tuis. Ignem alienum, ignem qui per adversarios tuos ardeat, Dilectionis tuæ fervor elonget a me : animam meam ad te Creatorem suum attollat ; et quantum satis est, tuo divino lumine eam immergat. Domine Jesu, omnes qui te diligunt, repleantur benedictionibus tuis. Accedentes ad te, in cœlo scribantur, ut sit pax eis in *velamento alarum tuarum* (*Psal. LXXII, 8*) per ævum. Tibi autem, unice Dei, sit cum æterno Patre et sancto Spiritu laus indeficiens, inviolabile decus, et solidum regnum, permanens in sæcula sæculorum. Amen.

MEDITATIO XIV ⁷⁵³.

PROLOGUS. — Quoniam in medio laqueorum positus sumus, facile a cœlesti desiderio frigescimus. Quapropter assiduo indigemus monumento [*al.*, munimento], ut expergefacti ad Deum nostrum verum et summum bonum, cum defluimus, recurramus. Hicirco non præsumptionis temeritate, sed magna Dei mei dilectione huic opusculo ad laudem ejus operam dedi, ut ex elegantioribus dictis sanctorum Patrum breve et manuale verbum de Deo meo mecum semper haberem ; ex cujus lectionis [*al.*, dilectionis] igne, quoties tepesco, in ejus accendar amoreni.

I. Nunc adesto ⁷⁵³ mihi, Deus meus, quem quæro, quem diligo, quem corde et ore confiteor, et qua valeo virtute laudo atque adoro. Mens mea devota tibi, tui amore succensa, tibi spirans, tibi inhians, te solum videre desiderans nihil habet dulce nisi de te loqui, de te audire, de te scribere, de te conferre, tuam gloriam frequenter sub corde revolvere, ut tui suavis memoria sit inter hos turbines aliqua repausatio mea. Te ergo invoco, desideratissime, ad te clamino clamore magno in toto corde meo. Et cum te invoco, utique in meipso invoco ; quoniam omnino non essem, nisi tu esses in me ; et nisi ego essem in te, non esses in me. In me es, quoniam in memoria mea manes ; ex ea cognovi te, et in ea invenio te, cum reminiscor tui, et delector in te de te, ex quo omnia, per quem omnia, et in quo omnia.

Tu, Domine, cœlum ⁷⁵⁴ et terram imples, omnia portans sine onere, omnia implens sine inclusione. Semper agens, semper quietus. Colligens et non egens. Quærens cum nihil desit tibi. Amans, nec æstuans ⁷⁵⁵ ; zelans, et securus es. Pœnitet te, et non doles. Irasceres, tranquillus es. Opera mutas, sed non mutas consilium. Recipis quod invenis, et

A nunquam amisisti. Nunquam inops, et gaudes lucris. Nunquam ²²⁸ avarus, et usuras exigis. Supererogas cui non debes, vel semper supererogatur tibi ut debeas. Et quis habet ⁷⁵⁶ quidquam non tuum ? Reddis debita, nulli debens. Donas debita, nihil perdens. Qui ubique es, et ubique totus. Qui sentiri potes, et videri non potes. Qui nusquam dees, et tamen ab iniquorum cogitationibus longe es. Qui nec ibi dees, ubi longe es ; quia ubi non es per gratiam, ades per viindictam. Qui ubique præsens es, et vix inveniri potes. Quem stantem sequimur, et apprehendere non valemus. Qui tenes omnia, imples omnia, circumplecteris omnia, superexcedis omnia, sustines omnia. Qui corda fidelium doces sine strepitu verborum. Qui locis non distenderis, nec temporibus variaris, nec habes accessus et recessus. Qui *habitas lucem inaccessibilem, quem nullus hominum vidit nec videre potest* (*I Tim. VI, 16*). In te manens quietus, ubique circuis totum. Non enim scindi et dividi potes, quia vere unus es ; nec in partes efficeris, sed totus totum tenes, totum imples, totum illustras et possides.

Si totum mundum ⁷⁵⁷ libri repleant, tua scientia inenarrabilis non potest enarrari. Quoniam vero indicibilis es, nullo modo scribi poteris, nec concludi. Tu es fons lucis divinæ, et sol claritatis æternæ. Magnus es sine quantitate ⁷⁵⁸, et ideo immensus. Bonus sine qualitate, et ideo vere et summe bonus ; et nemo bonus nisi tu solus. Cujus voluntas opus est, cujus velle posse est. Qui omnia quæ ex nihilo creasti, sola voluntate fecisti. Qui omnem creaturam tuam absque indigentia aliqua possides, et sine labore gubernas, et absque tædio regis, et nihil est quod conturbet ordinem imperii tui, vel in summis, vel in imis. Qui in omnibus locis sine loco haberes, et omnia contines sine ambitu, et ubique præsens es sine situ et motu. Qui nec mali auctor es, quod facere non potes. Qui nihil non potes, nec unquam quidquam te fecisse pœnituit. Cujus bonitate facti sumus, et justitia pœnas luimus, et clementia liberamur. Cujus omnipotentia omnia gubernat, regit et implet quæ creavit. Nec ideo te implere omnia dicimus, ut te contineant ; sed ipsa potius a te contineantur. Nec particulatim imples omnia, nec ullatenus ita putandum est, ut unaquæque res pro magnitudine suæ portionis capiat te, id est maxima majus, minima minus, cum sis ⁷⁵⁹ potius ipse totus in omnibus, et omnia in te. Cujus omnipotentia omnia concludit, nec evadendi potentiam tuam quis aditum invenire poterit. Qui enim te non habet placatum, nequaquam evadet iratum.

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁵³ *Collata est cum Edit. Som. et tom. IX Aug. non habetur enim in nostris mss. Beati Anselmi Liber de salute animæ, qui et Enchyridion, sive manuale dici potest alias inscribitur. Libellus de contemplatione Christi ; sive de verbo Dei, quo sopita cœlestis desiderii memoria renovetur. Som. Manuale D. Augustini seu libellus de contemplatione etc. ut in Edit. Raynaldi* ⁷⁵⁴ *Nunc adesto etc. In Som. continuatur Prologus* ⁷⁵⁵ *Tu Domine cœlum etc. In Som. hic incipit Caput 1, sub hoc titulo : De mirabili essentia Dei* ⁷⁵⁶ *Nec æstuas in Som. nec æstimans* ⁷⁵⁷ *Equis habet In Som. Et quis habet* ⁷⁵⁸ *Si totum modum In Som. hic incipit Caput 2, sub eo titulo : De indicibili scientia Dei* ⁷⁵⁹ *Sine qualitate in Som. sine quantitate* ⁷⁶⁰ *Dum sis in Som. dum sic*

II ⁷⁸⁰. Te igitur, clementissime Deus, invoco in A ves omnium bonarum dapum, supernæ satietatis animam meam, quam præparas ad capiendum te, ex desiderio quod inspiras ei. Intra, rogo, in eam, et coapta eam tibi, ut possideas illam quam fecisti et refecisti; ut habeam te velut signaculum super cor meum. Quæso, piissime, invocantem te non deseras; quia priusquam te invocarem, me vocasti et quæstisti, ut ego servus tuus te quærerem, quærendo invenirem, et inventum amarem. Quæsi et inveni te, Domine, et amare desidero. Auge desiderium meum, et da quod peto; quoniam si cuncta quæ fecisti mihi dederis, non sufficit servo tuo, nisi te ipsum dederis. Da ergo te ipsum mihi, Deus meus; redde te mihi. En amo te; et si parum est, amem valitius. Tui ergo amore teneor, tui desiderio flagro, tui dulci memoria delector. Ecce dum tibi mens mea suspirat, et tuam ineffabilem pietatem meditatur, ipsa carnis sarcina minus gravat, cogitationum tumultus cessat, pondus mortalitatis et miseriarum more solito non hebetat, silent cuncta, tranquilla sunt omnia. Cor ardet, animus gaudet, memoria viget, intellectus lucet, et totus spiritus ex desiderio visionis tuæ accensus, invisibilium amore rapi se videt. Assumat spiritus meus pennas ut aquilæ, volet et non deficiat; volet, et perveniat usque ad decorem domus tuæ, et thronum gloriæ tuæ: et ibi super mensam refectionis civium supernorum pascat de oculis tuis in loco pascuæ juxta fluenta plenissima. Tu esto exultatio nostra, qui es spes nostra, salus atque redemptio. Tu esto nostrum gaudium, qui es futurus præmium. Te semper quærat anima mea, et tu præsta ut quærendo non deficiat.

III ⁷⁸¹. Væ miseræ animæ! quæ Christum non quærit nec amat, arida manet et misera. Perdit quod vivit, qui te Deum non diligit. Qui curat vivere non propter te, Domine, nihil est, et pro nihilo est. Qui tibi vivere recusat, mortuus est. Qui tibi non sapit, desipit. Misericordissime, tibi me commendo, reddo et concedo, per quem sum, vivo et sapio. In te confido, spero et totam spem meam pono, per quem resurgam, vivam et requiescam. Te cupio, diligo et adoro; cum quo manebo, regnabo et beatus ero. Anima quæ te non quærit nec diligit, mundum diligit, peccatis servit et vitis subjecta est, nunquam quiescit ⁷⁸², nunquam secunda est. Famuletur tibi semper mens mea, piissime. Suspiret tibi semper peregrinatio mea, ardeat in amore tui cor meum. Requiescat in te, Deus meus, anima mea, contempletur te in mentis excessu, cantet laudes tuas jubilatione, et hæc sit in hoc exsilio meo consolatio mea. Confugiat mens mea sub umbra alarum tuarum ab æstibus cogitationum sæculi hujus. Repauset in te cor meum, cor mare magnum, tumens fluctibus. O di-

ves omnium bonarum dapum, supernæ satietatis opulentissime largitor Deus, da ideo cibum, collige dispersum, libera captivum et redintegra acisum. En stat ad ostium et pulsat. Obsecro per viscera misericordiæ tuæ, quibus visitasti nos oriens ex alto (Luc. 1, 78), jube pulsanti misero aperiri, ut liberis gressibus ingrediatur ad te, et requiescat in te, et reficiatur de te pane cœlesti: tu enim es panis et fons vitæ, tu lumen claritatis æternæ, tu omnia ex quibus vivunt recti qui diligunt te.

IV ⁷⁸³. Deus lumen cordium te videntium, et vita animarum te amantium, et virtus cogitationum te quærentium, da ut sancto tuo amori inhæream. Veni, rogo, in cor meum, et ab ubertate voluptatis tuæ inebria illud, ut obliviscar ista temporalia. Pudet ac piget me talia pati, qualia mundus iste agit. Triste est mihi quod video, grave est omne quod de transitoriis audio. Adjuva me, Domine Deus meus, et da lætitiā in corde meo, veni ad me ut videam te. Sed angusta est mihi domus animæ meæ, quousque venias ad eam, et dilatetur a te. Ruinosa est, refice eam. Habet plurima quæ offendant oculos tuos, fateor et scio; sed quis mundabit eam, aut cui alteri præter te clamabo? Ab occultis meis munda me, Domine, et ab alienis parce servo tuo. (Psal. xviii, 13.) Fac me, dulcis Christe, bone Jesu, fac me, rogo, amore et desiderio tui deponere onus carnalium desideriorum, et terrenarum concupiscentiarum. Dominetur carni anima, animæ ratio, rationi gratia tua, et tuæ me interius et exterius subde voluntati. Tribue mihi ut laudet te cor meum, et lingua mea, et omnia ossa mea. Dilata mentem meam, et attolle intuitum cordis mei, ut vel rapida cogitatione spiritus meus attingat te æternam sapientiam super omnia manentem. Dissolve me, oro, a vinculis quibus constrictus teneor, ut relinquens omnia ista tibi festinem ⁷⁸⁴; tibi soli inhæream, tibi soli intendam.

229 V ⁷⁸⁵. Felix anima, quæ terreno resoluta carcere libera cœlum petit, quæ te dulcissimum Dominum facie ad faciem cernit, quæ nullo metu mortis afficitur, sed de incorruptione perpetuæ gloriæ lætatur. Tranquilla est et secunda, jam non timet hostem nec mortem. Habet te pium Dominum, quem diu quæsit, semperque amavit, hymnicis sociata choris, melliflua perpetuæ festivitatis carmina ad laudem gloriæ tuæ, Rex Christe bone Jesu, in æternum concinit. Inebriatur enim ab ubertate domus tuæ, et torrente voluptatis tuæ potas eam (Psal. xxxv, 9). Felix societas supernorum civium, et gloriosa solemnitas omnium ad te redeuntium ab hujus nostræ peregrinationis tristi labore ad amœnitatem pulchritudinis, ad formositatem totius splendoris, atque

VARIAE LECTIONES.

- ⁷⁸⁰ CAP. 2. In Som. Caput 3. De desiderio animæ sitiētis Deum ⁷⁸¹ CAP. 3. In Som. Caput 4. De miseria animæ quæ D. N. J. C. non amat, nec quærit ⁷⁸² Nunquam quiescit in Som. nunquam quieta ⁷⁸³ CAP. 4. In Som. Caput 5. De desiderio animæ. ⁷⁸⁴ Tibi festinem in Som. tibi serviam ⁷⁸⁵ CAP. 5. In Som. Caput 6. De fœlicitate animæ a terreno carcere resolutæ

dignitatem totius elegantia; ubi te jugiter, Domine, A uui cives cernunt. Nihil omnino quod conturbet mentem, ibidem auribus audire datur. Quæ cantica? Quæ organa? Quæ cantilenæ? Quæ melodiæ ibi sine fine decantantur? Sonant ibi semper melliflua hymnorum organa, suavissima angelorum melodia, cantica canticorum mira, quæ ad laudem et gloriam tuam a supernis civibus decantantur. Amaritudo et omnis fellis asperitas in regione tua locum non habent. Non enim est ibi malus neque malitia. Non adversarius et impugnans, nec est ulla peccati illecebra. Nulla est ibi indigentia, dedecus nullum, rixa nulla, nullum improperium, causatio nulla, nullus timor, nulla inquietudo, nulla pœna, nulla dubietas, nulla violentia, nulla discordia; sed est ibi pax summa, charitas plena, jubilatio et laus Dei æterna, sine fine secunda requies, et gaudium semper in Spiritu sancto. O quam fortunatus ero, si audivero jucundissimas civium tuorum cantilenas, carmina melliflua laudes summæ Trinitati debito honore promentia. Sed et nimium felix, si ego ipse meruero cantare canticum Domino Jesu Christo, de dulcibus canticis Sion.

VI⁷⁸⁶. O vita vitalis, vita sempiterna et sempiterna beata! ubi gaudium sine mœrore, requies sine labore, dignitas sine tremore, opes sine amissione, sanitas sine languore, abundantia sine defectione, vita sine morte, perpetuitas sine corruptione, beatitudo sine calamitate, ubi omnia bona in⁷⁸⁷ charitate perfecta, ubi species et visio facie ad faciem, ubi plena scientia in omnibus et per omnia, ubi summa Dei bonitas cernitur et lumen illuminans a sanctis glorificatur, ubi præsens majestas Dei conspicitur, et hoc vitæ cibo sine defectu mens intuentium satiatur; vident semper, et videre desiderant, sine anxietate desiderant, et sine fastidio satiantur; ubi verus Sol justitiæ mira suæ pulchritudinis visione omnes reficit, et ita universos cœlestis patriæ cives illuminat ut luceant ipsi, lumen videlicet illuminatum per Deum, lumen⁷⁸⁸ illuminans ultra omnem solis nostri splendorem, atque cunctarum stellarum claritatem immortaliter adhærentes deitati, ac per hoc immortales et incorruptibiles⁷⁸⁹ facti, juxta promissionem Domini Salvatoris: *Pater, quos dedisti mihi, volo ut ubi ego sum, et illi sint mecum: ut videant claritatem meam, ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me, et ego in te, et ipsi in nobis unum sint* (Job xvii, 22-24).

VII⁷⁹⁰. Regnum cœlorum, regnum felicissimum, regnum carens morte, et vacans fine, cui nulla tempora succedunt per ævum, ubi continuus sine nocte

diis nescit habere tempus, ubi victor miles post laborem donis ineffabilibus cumulatur.

Nobile perpetua caput amplectente corona.

Utinam remissa peccatorum mole, me ultimum servorum Christi juberet divina pietas hanc carnis sarcinam depopere, ut in suæ civitatis gaudia æterna repausandus transirem, sanctissimis supernorum choris interesssem, cum beatissimis spiritibus gloriæ Conditoris assisterem, præsentem Dei vultum cernerem, nullo mortis metu tangerer, de perpetuæ immortalitatis incorruptione securus gauderem, et scienti omnia conjunctus omnem ignorantia; cæcitate amitterem, terrena cuncta parvipenderem, convallem lacrymarum istam intueri vel reninisci ulterius non dignarer, ubi vita laboriosa, vita corruptibilis, vita omni amaritudine plena, vita domina malorum, ancilla infernorum, quam humores tumidant, dolores extenuant, ardores exsiccant, aera morbidant, escæ influant, jejunia macerant, joci solvunt, tristitiæ consumunt, sollicitudo coarctat. securitas hebetat, divitiæ jactant, paupertas dejicit, juvenus extollit, senectus incurvat, infirmitas frangit, mœror deprimit, diabolus insidiatur, mundus adulatur, caro delectatur, anima excæcatur, totus homo conturbatur! Et his tot et tantis malis mors furibunda succedit, vanisque gaudiis ita finem imponit, ut cum esse desicrint, nec fuisse putentur.

Sed quas⁷⁹¹ laudes, quasve gratiarum actiones tibi referre valeamus, Deus noster, qui nos etiam inter has tantas mortalitatis nostræ ærumnas non desinis consolari mira visitatione gratiæ tuæ! Ecce me miserum multis mœroribus plenum, dum vitæ meæ finem timeo, dum peccata mea considero, dum judicium tuum formido, dum mortis horam cogito, dum supplicia tartari horreo, dum opera mea qua districtione et discussione a te pensentur ignoro, dum quo fine illa clausurus sim penitus nescio, dumque hæc et alia multa mecum sub corde retracto, consolaturus ades solita pietate, Domine Deus, et inter has querelas, nimfosque ploratus ac profunda cordis suspiria, assumis mœstam et anxiam mentem super alta juga montium ad areolas usque aromatatum, et collocas me in loco pascuæ secus rivulos dulcium aquarum, ubi præparas in conspectu meo mensam multiplicis apparatus, quæ fatigatum spiritum repauset, et cor triste lætificet, quibus tandem refocillatus deliciis, et multarum miseriarum inearum oblitus, levatus super altitudinem terræ, in te vera pace quiesco⁷⁹².

MEDITATIO XV (3).

De præteritorum beneficiorum Christi memoria,

VARIE LLECTIONES.

⁷⁸⁶ CAP. 6. In Som. Caput 7. De gaudio paradisi ⁷⁸⁷ Omnia bona in in Som. omnia in ⁷⁸⁸ Per Deum, lumen in Som. per divinum lumen ⁷⁸⁹ Incorporales in Som. incorruptibiles ⁷⁹⁰ CAP. 7. In Som. Caput 8. De regno cœlorum. ⁷⁹¹ Sed quas etc. In Som. Caput 9. Quomodo post nimios ploratus mœstam animam consolatur Deus. Sed quas etc. ⁷⁹² Pace quiesco. Somnalius hic Capita 27. subjungit

NOTÆ.

(3) Hanc S. Anselmus scripsit ad sororem suam.

de præsentium experientia, et expectatione futurorum.

230 Quæ ad dilectionem Dei excitant, nullum ut audiat tædere debet; legitur autem in Evangelio quod duæ sorores vehementi amore dilexerunt Dominum, et licet utraque Deum proximumque dilexerit, specialiter tamen circa obsequium proximorum occupabatur Martha, ex divino vero fonte dilectionis hauriebat Maria (*Luc. x, 39-42*). Ad Dei vero dilectionem duo pertinent: affectus mentis, et affectus operis. Et hoc opus, in virtutum exercitatione; affectus vero mentis, in spiritualis gustus dulcedine. Exercitatio virtutum in certo vivendi modo, in jejuniis, in vigiliis, in opere, in lectione, in oratione, in silentio, in paupertate, et cæteris hujusmodi commendatur; affectus salutari meditatione nutritur. Itaque ut ille dulcissimus amor Jesu in tuo crescat affectu, triplici meditatione opus habes, de præteritis scilicet, præsentibus et futuris, id est de præteritorum recordatione, de experientia præsentium, de consideratione futurorum. Cum ergo mens tua fuerit absque cogitationum tumultu, virtutum exercitatione purgata, jam oculos defæcatos ad posteriora retorque, ac primum cum beata Maria ingressa cubiculum libros, quibus Virginis partus et Christi prophetatur adventus, evolve. Ibi adventum angeli præstolare, ut videas intrantem, audivas salutantem, ut sic repleta stupore et extasi dulcissimam Mariam dominam tuam cum angelo salutante salutes, clamans et dicens: *Ave, Maria* (*Luc. i, 27*), etc. Hoc crebrius repetens quæ sit hæc gratiæ plenitudo de qua totus mundus mutuavit gratiam, quodnam Verbum caro factum est contemplare et admirare Dominum, qui terram implet et cælum, intra unius puellæ viscera claudi, quam Pater sanctificavit, Filius secundavit, Spiritus sanctus obumbravit. O dulcis domina, quanta inebriearis dulcedine, quo amoris igne succendebaris, cum sentires in mente et in ventre tantæ majestatis præsentiam, cum de tua carne sibi carnem assumeret, et membra in quibus corporaliter omnis plenitudo divinitatis inhabitaret (*Col. ii, 9*), de tuis sanctis membris aptaret! Hæc omnia propter te, o virgo, ut Virginem, quam imitari proposuisti, diligas, et Virginis Filium, cum nupsisti.

Jam nunc cum dulcissima Domina tua in montana concende, sterilis et Virginis intueri complexum, et salutationis officium, in quo servulus Dominum, præco Judicem, vox Verbum, intus anilia viscera conclusus in Virginis utero clausum et agnovit, et indicibili gaudio salutavit. Beati ventres, in quibus totius mundi Salvator exoritur, pulsisque tristitiæ tenebris sempiterna lætitia prophetatur. Accurre, quæso, accurre, tantis gaudiis admiscere, prosternere ad pedes utriusque, et in unius ventre sponsum tuum amplectere, amicum vero ejus in alterius utero venerare. Hinc Matrem cum omni devotione

in Bethlehem prosequere, et in hospitium divertens cum illa assiste, et obsequere parienti; locatoque in præsepio parvulo, erumpe in vocem exultationis, clamans cum Isaia: *Parvulus natus est nobis, et filius datus est nobis* (*Isa. ix, 7*), et amplectere illud dulce præsepium. Mitiget verecundiam amor, timorem depellat affectus, ut sanctissimis podibus figas labia, et oscula genibus. Exinde pastorum excubias mente pertracta, angelorum exercitum admirare, cœlesti melodix tuas interpone preces, simul corde et ore decantans: *Gloria in excelsis Deo* (*Luc. ii, 14*).

Noli in tua meditatione Magorum munera præterire, nec fugientem in Ægyptum relinquere incomitatum. Inspiciat oculus devotionis parvulum Jesum dulces mammillas gloriose Virginis matris dulciter sugentem, et mamma maternas filiali more tractantem, matri arridentem. Quid visu jucundius? Quid delectabilius? Cerne illum, qui immensus est, parvulis brachiis ad materna colla pendentem, et dicas: Felix sum, feliciorque, dum illum video quem reges optaverunt videre, et non viderunt (*Matth. xiii, 17*). Dignus est visu qui speciosus est forma præ filiis hominum (*Psal. xlii, 3*).

Cogita, et recogita quo animo et qua cogitatione tenebatur illa dulcissima Mater ejus, cum illum Dominum tantum ac tantillum in brachiis suis exultans ac læta teneret, cum ei ut infantulo gestienti oculis frequentibus congauderet, cum eum lacrymantem super genua sua, quibus potuit modulis, consolaretur, cum denique aliis atque aliis studiis, ad quæ ipsa materna pietas informabat eum, pro qualitatibus vicissitudinibus, sedula blandiretur. Opinare verum esse quod dicitur eum a latronibus deprehensum in via, et adolescentuli cujusdam beneficio ereptum. Erat is, ut dicunt, principis latronum filius, qui præda potitus cum parvulum in matris gremio conspexisset, tanta in ejus speciosissimo vultu splendoris majestas apparuit ut eum supra hominem esse non ambigens, incalescens amore amplexatus sit eum et, o, inquit, beatissime parvulorum, si aliud se tempus obtulerit mihi miserendi, tunc memento mei, et hujus temporis noli oblivisci. Ferunt hunc fuisse latronem, qui ad dexteram Dei crucifixus alterum blasphemantem corripuit dicens: *Neque tu times Deum* (*Joan. xiii, 40*), etc., conversus vero ad Dominum, eum in illa quæ in parvulo apparuit intuens majestate pacti sui non inmemor, *Memento, inquit, mei, dum veneris in regnum tuum* (*ibid., 42*). Itaque ad incentivum amoris hac non inutile arbitror uti opinione, remota omni affirmandi temeritate.

Præterea nihilne suavitatis æstimes tibi accessurum, si eum apud Nazareth puerum apud pueros ⁷⁸⁸ contempleris ⁷⁸⁹, si obsequentem matri, si operanti nutritio assistentem intuearis? Quid, si duodennem cum parentibus Jerosolymam ascendentem, et illis re-

VARIE LECTIONES.

⁷⁸⁸ Forte parentes ⁷⁸⁹ Forte miratur

deuntibus et nescientibus in urbe manentem per triduum cum matre quæsieris? O quanta copia fluent lacrymæ, cum audieris Matrem dulci quadam increpatione Filium verberantem : *Fili, quid fecisti nobis sic?* (Luc. II, 48.)

Si autem sequi Sponsum virginem quocunque ierit (Apoc. XIV, 4) delectet altiora ejus et secretiora scrutare, ut in Jordanis lumine audias in voce Patrem, in carne Filium, in columba videas Spiritum sanctum. Ibi ad spirituales nuptias invitata Sponsus suscipis datum a Patre, purgationem a Filio, pignus amoris a Spiritu sancto. Exinde dilectissimus Jesus solitudinis tibi secreta dicavit, et sanctificavit tibi jejunium subeundum, docens cum callido hoste conflictum. Hæc ibi facta, pro te facta, et quonam modo facta sunt diligenter attendas. Dilige eum a quo facta sunt et imitare quæ facta sunt.

Occurrat jam nunc memoriæ mulier illa in adultério deprehensa, et Jesus rogatus ad sententiam quid egerit, quidve dixerit, recordare. In terram oculos jecit, ne forte accusatam respiciens nimis confunderet. Cum enim scribens in terra, terrenos eos non cælestes prodidisset, *qui sine peccato est vestrum, inquit, primus in illam lapidem mittat* (Joan. VIII, 7). O mira et inextinguibilis Christi benignitas! Quam condemnare juste potuit, adverte quam pie et quam caute liberavit. Cum enim omnes sententia trivisset et expulisset e templo, imaginare quam piis oculos in illam levaverit, quam dulci et suavi voce sententiam absolutionis ejus protulerit? Puta quod suspiravit, quod lacrymatus fuerit, cum diceret : *Nemo te condemnavit mulier* (ibid., 10), etc. Felix, ut ita dicam, hæc adultera mulier, quæ de præteritis absolvitur, securâ efficitur de futuris. Jesu bone, te d'cente, *nec ego te condemnabo* (ibid., 11), quis condemnabit? *Deus est qui justificat, quis est qui condemnet?* (Rom. VIII, 33, 34.) Audiatur de cætero vox tua, *Vade, et jam amplius noli peccare* (Joan. VIII, 11).

Jam nunc ingredi domum Pharisæi, recubentem ibi Dominum tuum attende, accede cum beatissima peccatrice ad pedes ejus, lava lacrymis, terge capillis, demulce oculis, fove unguentis. Nonne jam sacro liquoris illius odore perfunderis? Si tibi adhuc suos negat pedes, insta, ora, et gravidos lacrymis oculos attolle, tuisque suspiriis, inenarrabilibusque gemitibus extorque quod petis. Luctare cum eo, sicut Jacob (Gen. XXXII, 24), ut ipse se gaudeat superari. Videbitur tibi aliquando quod avertat oculos, quod aures claudat, quod desideratos pedes abscondat. Tu nihilominus *insta opportune, importune* (II Tim. IV, 2), clama : *Usquequo clamabo, et non exaudies?* (Hab. I, 2.) *Redde mihi, Jesu bone, lætitiâ salutaris tui* (Psal. I, 14); quia *tibi dixit cor meum, quasi sivi faciem tuam, faciem tuam requiram* (Psal. XXVI, 8). Certe non negabit pedes suos virgini, quos osculandos præbuit peccatrici.

Sed et domum illam non præteribis, ubi per tegulas paralyticus ante pedes ejus submittitur, ubi pietas et potestas obviaverunt sibi. *Fili, inquit, re-*

mittuntur tibi peccata tua (Math. IX, 2). O mira clementia! o indicibilis misericordia! Accepit felix remissionem peccatorum suorum quam non petebat, quam non præcesserat confessio, nec meruerat satisfactio, non exigebat contritio. Corporis salutem petebat, non animæ, et salutem corporis et animæ recepit. Vere, Domine, vita in voluntate tua, si decreveris salvare nos, nemo poterit prohibere. Si aliud decreveris, non est qui audeat dicere : *Cur ita facis? Pharisæe, quid murmuras? An oculus tuus nequam est, quia ipse bonus est?* (Math. IX, 15.) Certe miseretur cui voluerit (Rom. IX, 18); ploremus et oremus ut velit. Bonis etiam operibus pinguescat oratio, augeatur devotio, excitetur dilectio. Leventur puræ manus in oratione, quas non sanguis immunditiæ maculavit, tactus illicitus non fœdavit, avaritia non exasperavit, levetur et cor sine ira et disceptatione, quod tranquillitas sedavit, et pax composuit puritas conscientiæ lavit. Sed nihil horum paralyticus iste legitur præmississe, qui tamen legitur remissionem omnium peccatorum meruisse. Hæc est autem ineffabilis misericordiæ ejus virtus, cui sicut blasphemum est derogare, ita et hoc sibi præsumere, stultissimum. Potest cuicumque vult hoc ipsum efficaciter dicere quod dixit paralytico : *Dimittuntur tibi peccata tua* (Math. IX, 5). Sed quicumque sine suo labore, vel contritione, vel confessione, vel etiam oratione, sibi hoc dicendum exspectat, nunquam ei remittuntur peccata.

Sed exeundum est hinc, et ad Bethaniam veniendum, ubi sacratissima fœdera amicitiae auctoritate Domini consecrantur. *Diligebat enim Jesus Martham, Mariam et Lazarum* (Joan. XI, 5). Quod ob speciale amicitiae privilegium, quo illi familiariori adhærebant affectu dictum nemo est qui ambigat. Testes sunt lacrymæ illæ dulces, quibus coliacrymatus est lacrymantibus quas totus populus interpretabatur amoris indicium. *Videte, inquit, quomodo amabat eum* (Joan. XI, 36). Et ecce *faciunt ei cœnam ibi, et Martha ministrabat; Lazarus autem unus erat ex discumbentibus. Maria sumpsit alabastrum unguenti* (Joan. XII, 2, 3), etc. Gaude, quæso, huic interesse convivio. Singulorum distingue officia. Martha ministrabat, discumbebat Lazarus, ungit Maria. Hoc ultimum tuum est; frange ibi alabastrum cordis, et quidquid habes devotionis, quidquid amoris, quidquid desiderii, quidquid affectionis, totum effunde super caput Sponsi tui, adorans in homine Deum, et hominem in Deo. Si fremit, si murmurat, si invidet proditor, si perditionem vocat devotionem, non sit tibi curæ. *Ut quid, ait, perditio hæc? poterat hoc unguentum venundari multo* (Marc. XIV, 4), etc. Pharisæus murmurat invidens penitenti, murmurat Judas invidens effusioni unguenti. Sed Judex accusationem non recipit; accusatam absolvit. *Sinite, inquit, illam; bonum enim opus* (ibid., 6), etc. Laboret Martha, ministret, paret hospitium peregrino, esurienti cibum, sitienti potum, vestem argenti. Ego solus Mariæ et illa mihi.

Totum præstat quod habet; a me quidquid optat, A exspectet. Quid enim? Tune Mariæ consulis, relinquendo pedes quos dulciter osculatur, avertendo oculos ab illa speciosissima facie quam contemplatur, amovendo auditum ab ejus suavi sermone quo reficitur?

Sed jam surgentes eamus hinc. Quo? inquis. Certe ut insidentem asello cœli terræque Dominum comiteris, tantaque fieri pro te obstupescens, parvorum laudibus tuas inseras, clamans et dicens: *Hosanna filio David* (*Matth. xxi, 9*), etc.

Jam nunc ascende cum eo in *cœnaculum grande, stratum* (*Marc. xiv, 15*), et salutaris cœnæ interesse deliciis gratulare. Vincat verecundiam amor, timorem excludat affectus, ut saltem de micis mensæ illius eleemosynam præbeat mendicanti. Vel a longe sta, et quasi pauper attendens in divitem, ut aliquid accipias extende manum, famem lacrymis prode. Cum autem surgens a cœna linteo se præcinxerit, miseritque aquam in pelvim (*Joan. xiii, 4, 5*), cogita quæ majestas, quæ potestas hominum pedes abluit et extergit, quæ benignitas proditoris vestigia sacris manibus tangit. Specta, et exspecta, et ultimo omnium tuos ei præbe pedes abluendos, quia quem ipse non laverit, non habebit partem cum eo (*ibid.*, 8). Quid modo festinas exire? Sustine paululum. Videsne quisnam ille est, rogo te, qui super pectus ejus recubuit (*ibid.*, 25), et in sinum ejus caput reclinat? Felix, quicumque est ille. O certe ecce jam video! Joannes est nomen ejus. O Joannes, quid tibi dulcedinis, quid gratiæ et suavitatis, quid luminis et devotionis hauriebas ab illo fonte? Ibi certe omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi sunt (*Col. ii, 3*). Ibi fons misericordiæ, ibi domicilium pietatis, ibi favus æternæ suavitatis. Unde tibi, o Joannes, omnia ista? Nunquid tu sublimior Petro, Andrea sanctior, aut certe omnibus apostolis gratiosior? Speciale hoc virginitatis privilegium, quia virgo es, electus a Domino, atque inter ceteros magis dilectus. Jam nunc exsulta, virgo, accede propius, et aliquam hujus dulcedinis portionem vindicare non differas, si potiora non potes, dimitte Joanni pectus, ubi se cum vino lætitiæ in divinitatis cogitatione inebriat; tu currens ad humanitatis ubera lac exprime, quo nutriaris. Inter hæc, cum sanctissima illa oratione discipulos commendans Patri dixerit: *Pater, serva eos in nomine tuo* (*Joan. xvii, 11*), inclina caput tuum, ut merearis audire: *Volo ut ubi ego sum, et illi sint mecum* (*ibid.*, 24).

Bonum est tibi hic esse, sed exeundum est. Præcedet ipse ad montem Oliveti, tu eum sequere. Et licet assumpto Petro et duobus filiis Zebedæi ad secreta secesserit, vel a longe intueri quomodo in se nostram transtulerit necessitatem. Vide quomodo ille cujus sunt omnia, pavere cœpit et tædere. *Tristis est, inquit, anima mea* (*Matth. xxvi, 38*), etc. Unde hoc, Deus meus? Ita compateris mihi exhibens hominem, ut quodammodo videaris nescire quod Deus es. Prostratus in faciem oras, et factus est

A sudor (*Luc. xxii, 44*), etc. Quid stas accurre, et suavissimas illas guttas lambe, et pulverem pedum illius linge. Noli dormire cum Petro, ne merearis audire: *Sic non potestis una hora vigilare mecum?* (*Matth. xxvi, 40*.)

232 Sed ecce jam proditorem præeuntem impiorum turba prosequitur, et osculum præbente Juda manus injiciunt in Jesum, Dominum suum tenent ligatum, et illas dulces manus vinculis stringunt. Quis ferat? Scio, occupat nunc cor tuum pietas, omnia viscera tua zelus inflamat. Sine, rogo, patitur, qui pro te patitur. Quid optas gladium? quid irascaris? quid indignaris? Si instar Petri cujuslibet autem abscideris, si ferro brachium tuleris, si pedem truncaveris, ipse restituet omnia. Qui etiam si quem occideris, absque dubio suscitabit. Sequere potius eum usque ad atrium principis sacerdotum, et speciosissimam faciem ejus quam sputis illinunt, tu lacrymis lava. Intuere quam piis oculis, quam misericorditer, quam efficaciter tertio negantem respexerit Petrum, quando ille conversus et in se reversus flevit amare. Utinam, bone Jesu, tuus me dulcis oculus respiciat, qui te toties ad vocem ancillæ procacis, carnis scilicet meæ, pessimis operibus affectibusque negavi. Sed jam, mane facto, traditur Pilato, ibi accusatur, et tacet, quoniam *tanquam ovis ad occisionem ductus est* (*Isa. LIII, 7*; *Act. viii, 32*). Vide, attende quomodo stat ante præsidem (inclinato capite, demissis oculis, vultu placido, sermone raro, paratus ad opprobria, promptus ad verbera. Scio, non poteris ulterius sustinere, nec dulcissimum dorsum ejus flagellis atteri, nec faciem alapis cædi, nec tenerum illud caput spinis coronari, nec dexteram, quæ cælum regit et terram, arundine dehonestari, tuis oculis aspicere poteris. Ecce educitur, flagellatur portans spineam coronam et purpureum vestimentum, et Pilatus dicit: *Ecce homo* (*Joan. xix, 5*). Vere homo est, quis dubitet? Testes sunt plagæ virgarum, livor vulnerum, fœditas sputorum. Jam nunc cognosce, Zabule, homo est. Vere homo est iste, inquis. Sed quid est iste, inquis. Sed quid est, quod in tot injuriis non irascitur ut homo, non movetur ut homo, non suis indignatur tortoribus ut homo? Ergo plus est quam homo. Sed quis cognoscit illum? Cognoscitur certe homo impiorum terræ judicia sustinens, sed cognoscetur Deus judicia faciens. Sero animadvertisti, Zabule. Quid tibi per mulierem agere visum est, ut dimittatur? Tarde locutus es. Sedet pro tribunali iudex, prolata est sententia. Jam propriam portans crucem ducitur ad mortem. O spectaculum! Videsne? *Ecce principatus ejus super humerum ejus* (*Isa. ix, 6*). Hæc est virga æquitatis, virga regni sui. Datur ei vinum felle mistum, exuitur vestimentis, et inter milites dividuntur. Tunica non scinditur, sed sorte transit ad unum. Dulces manus ejus et pedes clavis perforantur, et extensus in cruce inter latrones suspenditur. Mediator Dei et hominum, inter cælum et terram medius pendens, ima superis unit,

cœlestibus terrena conjungit. Stupet cœlum, terra miseratur⁷⁹¹. Quid tu? Non mirum si, sole contristato, tu contristaris; si terra contremiscente, tu contremiscis: si scissis saxis, cor tuum scinditur; si flentibus juxta crucem mulieribus, tu conclamaris. Inde in omnibus iis considera illud dulcissimum pectus quam tranquillitatem servaverit pietatis. Non suam attendit injuriam, non pœnam reputat, non sentit contumelias. Sed ipsis potius a quibus patitur, ille compatitur; a quibus vulneratur, ille medetur; ille vitam procurat, a quibus occiditur. Cum qua mentis dulcedine, cum qua spiritus devotione, cum qua charitatis plenitudine clamat: *Pater, ignosce illis?* (*Luc. xxiii, 34.*) Ecce ego, Domine, tuæ majestatis adorator, non tui corporis interfecto; tuæ mortis venerator, non tuæ passionis derisor; tuæ misericordiæ contemplator, non infirmitatis contemptor. Interpellet itaque pro me tua dulcis humanitas, commendet me Patri tuo tua ineffabilis pietas. Dic igitur, dulcis Domine: *Pater, ignosce illi.*

At tu, virgo, cui major est apud Virginis Filium confidentia quam mulieribus quæ longe stant, cum matre Virgine et discipulo virgine accede ad crucem, et perfusus pallore vultum cominus intueri. Quid ergo? Tu sine lacrymis, amantissima, Domine tuæ lacrymas videbis? Tu siccis manes oculis, et ejus animam pertransit gladius doloris? (*Luc. ii, 35.*) Tu sine singultu audies dicentem Matri: *Mulier, ecce filius tuus;* et Joanni: *Ecce mater tua?* (*Joan. xix, 26, 27.*) Similiter cum discipulo Matrem committeret, latroni paradikum promitteret, tunc unus ex militibus lancea latus ejus perforavit (*ibid., 34.*) Festina, ne tardaveris, comede favum tuum cum melle tuo (*Cant. v, 1.*) Bibe vinum tuum cum lacte tuo (*ibid.*). Sanguis tibi in vinum convertitur, ut inebrieris. In lac aqua mutatur, ut nutriaris. Facta sunt tibi in petra flumina, in membris ejus vulnera, et in corporis ejus maceria, caverna. In quibus instar columbæ laligans et deosculans singula, ex sanguine ejus sicut *vitta cocchina labia tua, et eloquium tuum dulce* (*Cant. iv, 3.*)

Sed adhuc exspecta, donec nobilis ille decurio veniens extractis clavis manus pedesque dissolvat. Vide quomodo felicissimis brachiis corpus amplectitur, ac suo astringit pectori. Tunc potuit vir iile sanctissimus dicere: *Fasciculus myrrhæ dilectus meus* (*Cant. i, 12*); etc. Sequere tu pretiosissimum cœli terræque thesaurum, et vel porta pelles, vel manus brachiaque sustenta, vel certe defluentes minutatim pretiosissimi sanguinis guttas curiosius collige, et pulverem pedum ejus linge. Cerne præterea quam dulciter, quam diligenter beatissimus Nicodemus sanctissima ejus membra tractat digitis, fovet unguentis, et cum S. Joseph involutum sindone collocat in sepulcro (*Luc. xix, 38-42*).

Noli præterea Mariæ Magdalene deserere comitatum, sed paratis aromatibus cum ea Dominicum sepulcrum visitare memento. O sicut illa oculis, tu in

spiritu cernere merearis nunc super lapidem revolutum ab ostio monumenti angelum residentem (*Marc. xvi, 3-5*); nunc intra monumentum unum ad caput, unum ad pedes resurrectionis gloriam prædicantes (*Joan. xx, 12*); nunc ipsum Christum Mariam flentem et tristem tam dulci resicientem oculo, tam suavi voce dicentem: *Maria* (*ibid., 16*). Rumpuntur ad hanc vocem omnes capitis cataractæ, ab ipsis medullis eliciuntur lacrymæ, singultus et suspiria ab imis trahuntur visceribus. *Maria*. O beata, quid tibi mentis fuit, quid animi, cum ad hanc vocem te prosternens, et reddens vicem salutanti, clamares, *Rabboni?* (*ibid.*) Quo, rogo, affectu, quo desiderio, mentisque ardore clamasti, *Rabboni?* Nunc plura dicere lacrymæ prohibent, cum vocem excludit affectus, omnesque animæ corporisque sensus nimius amor absorbeat. Sed, o dulcis Jesu, cur a sacratis ac desideratissimis pedibus tuis sic arces amantem? *Noli, inquis, me tangere* (*ibid., 17*). Ut quid, Domine? Quare non tangam illa desiderata vestigia tua pro me perforata clavis, perfusa sanguine, non tangam, nec deosculabor? An inimicitior solito, quia gloriosior? Ecce non dimittam te, nec recedam a te, non parcam lacrymis, pectus singultibus suspiriisque rumpetur, nisi tangam. Et ille inquit: *Noli timere*. Non auferetur tibi hoc bonum, si differtur; vade tamen, et nuntia fratribus meis quia surrexi (*ibid.*). Cucurrit cito, cito volens redire. Redit; sed cum aliis mulieribus, quibus ipse Jesus occurrens blanda salutatione dejectas erigit, tristes consolatur (*Matth. xxviii, 9*). Adverte: tunc est datum quod fuit ante dilatatum. *Accesserunt enim, et tenuerunt pedes ejus* (*ibid.*) Hic quandiu potes, virgo, morare. Non has delicias tuus somnus interpellet, nullus exterior tumultus impediatur. Verum quia in hac vita misera nihil stabile, nihil æternum est; nec unquam eodem statu permanet homo, necesse est ut anima nostra, dum vivimus, quadam varietate pascatur. Unde a præteritorum recordatione, ad experientiam præsentium transeamus, ut ex his quoque, quantum a nobis diligendus sit Deus, intelligamus.

MEDITATIO XVI.

Sive meditationis quintæ decimæ pars secunda. — De præsentibus beneficiis Dei.

233 Non parvum æstimo beneficium, quo Deus bene utens malo parentum nostrorum creavit nos de carne illorum, et inspiravit in nobis spiraculum vitæ, discernens nos ab illis qui vel abortivi projecti sunt ab utero, vel qui inter materna viscera suffocati pœnæ videntur concepti non vitæ. Quod etiam integra nobis et sana membra creavit, ne essemus nostris dolori, alienis opprobrio. Magnum est hoc certe. Sed quomodo illud quantæve bonitatis æstimabimus, quod eo tempore et inter tales nasci voluit, per quos ad fidem suam et sacramenta pervenimus? Videmus innumerabilibus hominibus hoc negatum, quod nobis gratulamur esse concessum, cum quibus una est et nobis conditio. Illi derelicti sunt per Justitiam, nos vocati sumus per gratiam. Procedamus intuentes

minus ejus fuisse, quod educati a parentibus fuimus Christianis. Quod nos flamma non læsit, quod aqua non absorbit, quod non vorati a dæmone, quod non percussi a bestiis, quod præcipitio non necati, quod usque ad congruam ætatem in ejus fide et bona voluntate nutriti. Huc usque ea percurrimus, soror, quibus fuit nobis una conditio, quos idem pater genuit, ac idem venter complexus est, eadem viscera profuderunt.

Jam nunc, soror, in me adverte quanta fecerit Deus animæ tuæ. Divisit enim inter me et te, quasi inter lucem et tenebras, sibi te servans, me mihi relinquens. Deus meus, quo abii? quo fugi? quo evasi? Ejectus a facie tua sicut Cain, habitavi in terra vagus et profugus, et quicumque invenerit me, occidet me. Quid enim ageret miserabilis creatura, a suo derelicta Creatore? Quo iret, quove lateret ovis erronea suo destituta pastore? O soror, fera pessima devoravit fratrem tuum. In me ergo cerne, quantum tibi contulerit qui te a tali bestia conservavit illasam. Quam miser ego sum, qui meam pudicitiam perdiidi; tam beata tu, cujus virginitatem misericordia divina protexit. Quoties tentata, quoties impetita tua tibi castitas est servata, cum ego libens in turpia quæque progrediens, coacervavi mihi materiam ignis quo comburerer, materiam fetoris quo necarer, materiam vermium a quibus corroderer? Recole si placet illas fœditates meas pro quibus plangebam, et corripiebas sæpe, puella parvulum, femina masculum. Sed non fallit Scriptura quæ ait: *Nemo potest corrigere, quem Deus despexit (Eccle. vii, 14)*. O quam diligendus est a te, qui cum me repelleret, te attraxit; et cum æqua conditio foret utriusque, tamen me despexerit, te dilexerit. Recole nunc, ut dixi, corruptiones meas, cum exaltaretur nebula libidinis ex luxuriosa concupiscentia carnis, et non esset qui eriperet et salvum faceret (*Psal. vii, 3*). *Verba enim iniquorum prævaluerunt super me (Psal. lxxiv, 4)*, qui in suavi poculo amoris propinabant mihi venenum luxuriæ. Convenientes in unum affectionis suavitas et cupiditatis impuritas, rapiebant imbecillum adhuc ætatem meam per abrupta vitiorum, atque mergebant gurgite flagitiorum. Venerunt super me ira et indignatio tua, Deus, et ego nesciebam. Ibam longius a te, et sinebas. Jactabar, et effundebar, et defluebar per immunditias meas, et tacebas. Eia, soror, diligenter attende omnia ista turpia et nefanda, in quæ me præcipitavit meum arbitrium; et scito quod in hæc corruisses, si te Christi misericordia non servasset. Non hæc dico quasi nihil mihi contulerit boni, dum exceptis iis quæ superius diximus utriusque collata, mira patientia meas sustinuerit iniquitates. Cui debeo quod terra non me absorbit, nec fulminavit cælum, nec flumina submerserunt? Quomodo enim sustineret creatura tantam injuriam Creatoris sui, si non impetum ejus cohiberet ille ipse qui condidit, qui non vult mortem peccatoris, sed magis ut convertatur et rival? (*Ezech. xxxiii, 11*.) Ad illud quantum fuit gratiæ,

A quod fugientem persecutus est, metuenti blandiebatur, quod erexit in spem totius desperatum, quod suis obruit beneficiis ingratum, quod gustu interioris dulcedinis, immundis assuetum delectationibus attraxit et illexit, quod indissolubilia malæ consuetudinis vincula dissolvit, et abstractum sæculo benigne suscepit? Taceo multa, et magnæ misericordiæ suæ circa me opera, ne aliquid gloriæ suæ, quæ tota illius est, ad me videatur transire. Ita etiam secundum hominum æstimationem sibi coheret gratia dantis et felicitas recipientis, ut non solum laudetur, quia solus laudandus esset ille qui dedit, sed etiam ille qui recipit. Quis enim habet aliquid quod non receperit? Si autem gratis accepit, quare laudatur velut promeruerit? Tibi igitur laus, Deus meus, tibi gloria, tibi gratiarum actio; mihi autem confusio faciei meæ (*Dan. ix, 7*), qui tot mala feci, et tot bona recipi. Quid igitur (inquis) me minus accepisti? O soror, quia felicior est ille, cujus navem plenam mercibus et onustam divitiis flatus ventorum integram revexit ad portum, quam qui passus naufragium nudus evasit mortem. Tu ergo in his, quas tibi divina gratia conservavit, exsultas divitiis; mihi maximus labor incumbit ut fracta redintegrem, amissa recuperare, scissa resarciam. Verumtamen et me volo ut æmuleris, valdeque putes erubescendum, si post tot flagitia in illa vita tibi inventus fuero æqualis, cum sæpe virginitatis gloriam intervenientia quædam vitia minuunt, et veteris conservationis opprobrium morum imitatio et succedentes vitiis virtutes obliterent. Sed jam illa, in quibus tibi sola conscia es divinæ bonitatis, inspicere nunc munera, quam jucunda facie abrenuntianti sæculo Christus occurrerit, quibus esurientem deliciis pavit, quas miserationum suarum divitias ostendit, quos inspiravit affectus, quo te charitatis poculo ebriavit. Nam si fugitivum servum et rebellem sola sua miseratione revocatum spiritualium consolationum non reliquit inexpertum; quid dulcedinis crediderim cum virgini contulisse? Si tentabaris, ille sustentabat; si fluctuabas, ille solidabat. Quoties præ timore are-scenti pius consolator astabat? Quoties æstuanti præ amore, ipse se tuis visceribus infundebat? Quoties psallentem vel legentem spiritualium sensuum lumine illustrabat? Quoties orantem in quoddam ineffabile desiderium suum rapiebat? Quoties mentem tuam a terrenis subtractam, ad cœlestes delicias et paradisi amœnitates transportabat? Hæc omnia revolve animo, ut in eum tuus totus revolvatur affectus. Vilescat tibi mundus, omnis amor carnalis sordeat, nescias te esse in mundo hoc; quoniam ad illos qui in cœlo sunt et Deo vivunt, tuum transtulisti propositum. *Ubi est thesaurus tuus, ibi sit et cor tuum (Math. vi, 21)*. Noli cum argenteis simulacris vili marsupio tuo tuum includere animum; quia nunquam cum nummorum pondere poteris transvolare ad cælum. Pute te quotidie morituram, et de crastino non cogitabis. Non te **234** futuri temporis sterilitas terreat, non futura famis timor mentem

tuam deiciat, sed ex ipso tota fiducia tua pendat qui aves pascit, lilia vestit. Ipse sit horreum tuum, ipse apotheca, ipse marsupium tuum, ipse divitiæ, ipse deliciæ tuæ; solus tibi sit omnia in omnibus. Hæc interim de præsentibus satis sint.

MEDITATIO XVII.

Sive meditationis quintæ decimæ pars tertia. — De futuris beneficiis Dei.

Qui autem præstat suis tanta in præsentem quanta illis servat in futuro? Principium futurorum et finis præsentium, mors est. Hanc cujus natura non abhorret? cujus non expavescit affectus? Nam bestiarum fuga, latibulis, et aliis mille modis mortem cavent, vitam tuentur. Jam nunc diligenter attende quid tua tibi respondeat conscientia, quid præsumat fides, quid spes promittat, quid expetat affectus. Si vita tua tibi oneri est, si mundus fastidio, si caro dolori, profecto desiderio mors est tibi, quæ jugum hujus oneris deponit, tollit fastidium, corporis dolorem assumit. Hoc unum dico omnibus hujus mundi præstare deliciis, honoribus atque divitiis, si ob conscientiarum serenitatem, fidei firmitatem, spei certitudinem mortem non timeas. Quod ille poterit maxime experiri qui, aliquo tempore sub hac servitute suspirans, in liberiores conscientiarum auras evasit. Hæc sunt futuræ beatitudinis tuæ primitivæ salutares, ut morte superveniente naturalem horrorem fides superet, spes temperet, conscientia pura repellat; et inde quodammodo mors est principium quietis, laborum meta, peremptoria vitiorum. Sic enim scriptum est: *Beati mortui, qui in Domino moriuntur (Apoc. xiv, 13)*. Unde propheta reproborum mortem ab electorum morte discernens, *Omnes, inquit, reges dormierunt in gloria, unusquisque in domo sua; tu autem projectus es de sepulcro tuo, quasi stirpis inutilis, pollutus et obvolutus (Isa. xiv, 18, 19)*. Dormierunt quippe in gloria quorum mortem commendat bona conscientia, quia *pretiosa est in conspectu Domini mors sanctorum ejus (Psal. cxv, 15)*. Dormierunt sane in gloria quorum dormitioni assistant angeli, occurrunt sancti, concivi suo præbentes auxilium, et impartientes solatium; hostibus se opponunt, obsistentes repellunt, refellunt accusantes, et sic usque ad sinum Abraham sanctam animam comitantes in loco pacis collocant et quietis. Non sic impii, non sic, quos de corpore quasi de fetenti sepulcro pessimi spiritus cum instrumentis infernalibus extrahentes, pollutos libidine, obvolutos cupiditate injiciunt ignibus exurendos, avibus lacerandos, æternis fetoribus deputant suffocandos. Vere *expectatio justorum lætitiæ; spes autem impiorum peribit (Prov. x, 28)*. Sane qualis sit illa requies, quæ pax illa, quæ jucunditas in sinu Abraham, quæ illis quiescentibus promittitur, et expectatur lætitiæ, quia experientia non docuit, stylus explicare non poterit. Expectant felices donec impleatur numerus fratrum suorum, ut in die resurrectionis

A duplici stola, scilicet corporis et animæ perpetua felicitate fruantur.

Jam nunc intueri illius diei terrorem, quando cælorum virtutes movebuntur, elementa ignis calore solventur, patebunt inferi, occulta omnia nudabuntur; veniet desuper iratus Judex, ardens furor ejus, et ut *tempestas currus ejus (Jer. iv, 13)*, ut reddat in ira vindictam et vastitatem in flamma ignis. Beatus est qui paratus est occurrere illi. Quid tunc miseris animabus erit? Quam tunc miseri erunt, quos nunc luxuria sædat, avaritia dissipat, extollit superbia. *Exibunt angeli, et separabunt malos de medio justorum (Matth. xiii, 49)*, illos a dextris, illos a sinistris statuentes.

B Cogita te nunc ante tribunal Christi inter utramque hanc societatem assistere, et necdum in alteram partem separatam. Deflecte oculos nunc ad sinistram Judicis, et miseram illam multitudinem contemplare. Qualis ibi horror, quis pudor, quis fetor, quis timor, quis dolor? Stant miseri et infelices, stridentes dentibus, nudo latere palpitantes, aspectu horribiles, vultu deformes, dejecti præ pudore, præ corporis turpitudine et nuditate confusi. Latere volunt, et non datur; fugere tentant, nec permittitur. Si oculos levant desuper, Judicis imminet furor; si deponunt, infernalis putei eis ingeritur horror. Non suppetit criminum excusatio, nec de iniquo judicio erga Deum aliqua poterit esse causatio, cum quidquid decretum fuerit, justum esse ipsam eorum conscientiam non latebit. Cerne nunc quam amandus tibi sit, qui te ab hac damnata societate prædestinando discrevit, vocando separavit, justificando purificavit.

C Retorque nunc ad dexteram oculos, et quibus te glorificando sit inserturus advertite. Quis ibi decor, quis honor et quæ felicitas, et quæ securitas? Alii judiciaria sede sublimes, alii corona martyrii splendentes, alii flore virginitatis candidi, alii elemosinarum largitione fecundi, alii doctrina et eruditione præclari, in unum charitatis fœdus copulantur. Lucet eis vultus Jesu, non terribilis, sed amabilis; non amarus, sed dulcis; non terrens, sed blandiens.

D Sta nunc quasi in medio, nesciens quibus te Judicis sententia deputabit. O dura expectatio! *Timor et tremor venerunt super me, et contexerunt me tenebræ (Psal. lrv, 6)*. Si me sinistris sociaverit, non causa bor injustum; si dextris ascripserit, gratiæ ejus hoc non meis meritis est imputandum. Vere, Domine, vita in voluntate tua. Vides ergo quantum in ejus amore tuus extendi debeat animus, qui, cum injustis posset in te prolatam retorquere sententiam, justis te maluit ad salvandum inserere. Jam te puta sanctæ illi societati conjunctam vocis illius audire decretum: *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi (Matth. xxv, 34)*. Inde miseris audientibus verbum Domini plenum iræ et furoris: *Discedite a me, maledicti, in ignem æternum (ibid., 41)*. Tunc ibunt il-

inquit, in supplicium æternum; justī autem in vitam æternam (ibid., 46). O dura separatio! o miserabilis conditio! Sublatis enim impiis ne videant gloriam Dei; de justis vero singulis secundum gradum suum et meritum angelicis ordinibus insertis, fiet illa gloriosa processio, Christo præcedente capite nostro, omnibusque suis membris sequentibus, et tradetur regnum Deo Patri, ut ipse regnet in eis, et ipsi in eo, regnum illud percipientes, quod paratum est illis ab origine mundi, cujus regni status ne cogitari quidem a nobis potest, multo minus dici vel scribi. Hoc scio quod nihil omnino aberit quod velis adesse.

Nullus igitur ibi luctus, nullus fletus, nullus dolor, nullus timor. Non tristitia, non discordia, non invidia, non tribulatio, non tentatio, non aeris mutatio vel corruptio, non suspicio, non ambitio, non adulatio, non detractio, non ægritudo, non senectus, non mors, non paupertas, non nox, non tenebræ, non edendi vel bibendi vel dormiendi ulla necessitas, fatigatio nulla. Quid ergo ibi boni est? Ubi neque luctus, **235** neque fletus, neque dolor, nec tristitia, quid potest esse nisi perfecta lætitia? Ubi nulla tentatio, vel tribulatio, nulla temporum mutatio, vel corruptio aeris, æstus vehementior, nec hiems asperior, quid potest esse nisi summa quædam rerum temperies, et mentis et carnis vera et summa tranquillitas? Ubi nihil est quod timeas, quid potest esse nisi summa securitas? Ubi nulla discordia, nulla invidia, quid potest esse nisi summa et vera dilectio? Ubi nulla deformitas, quid potest esse nisi summa et vera pulchritudo? Ubi nulla paupertas, quid potest esse nisi omnis plenitudo? Ubi nullus labor vel defectio, quid erit nisi summa requies et fortitudo? Ubi nihil est quod gravet vel oneret, quid erit nisi summa felicitas? Ubi nec senectus expectatur, nec morbus timetur, quid potest esse nisi vera sanitas? Ubi nec nox, nec tenebræ, quid est nisi lux perfecta? Ubi mors et mortalitas omnis absorpta, quid est nisi vita æterna?

Quid est ultra quod quæramus? Certe, quod iis omnibus excellentius est, scilicet visio, cognitio et dilectio Creatoris. Videbitur in se, videbitur in omnibus creaturis suis, regens omnia sine sollicitudine, sustentans omnia sine labore, impertiens quodammodo se singulis pro sua capacitate, sine diminutione vel divisione. Videbitur ille vultus amabilis et desiderabilis, in quem angeli desiderant prospicere: de cujus plenitudine, de cujus lumine, de cujus suavitate quis dicet? Videbitur Pater in Filio, et Filius in Patre, Spiritus sanctus in utroque. Videbitur enim sicuti est, impleta ejus promissione qua dicit: *Qui diligit me, diligitur a Patre meo, et ego diligam eum, et manifestabo ei meipsum* (Joan. xiv, 21). Ex hac visione illa procedit cognitio, de qua ipse ait: *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum* (Joan. xvii, 3). Ex his tanta nascetur dilectio, tantus ardor pii amoris, tanta dulcedo charitatis, tanta fructu copiam, tanta desiderii vehementia,

ut nec satiety desiderium, nec desiderium satiety impediatur. Quid est hoc? Certe *quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit quæ præparavit Deus diligentibus se* (I Cor. ii, 9).

Hæc tibi, soror, de præteritorum beneficiorum Christi memoria, de præsentium experientia, de expectatione futurorum, quædam meditationum spiritualium semina proseminare curavi, ex quibus divini amoris fructibus uberius oriatur et crescat: ut meditatio affectum excitet, affectus desiderium pariat, lacrymas desiderium extorqueat: ut tibi sint *lacrymæ tuæ panes die ac nocte* (Psal. xli, 4), donec appareas in conspectu ejus, et suscipiaris ab amplexibus ejus, dicasque illud quod in Canticis scriptum est: *Dilectus meus mihi, et ego illi; inter ubera mea commorabitur* (Cant. i, 12). Quod ipse tibi præstare dignetur, qui vivit et regnat Deus in sæcula sæculorum. Amen.

MEDITATIO XVIII.

Gratiarum actiones pro beneficiis divinæ misericordiæ et petitio divini adjutorii.

Spes mea, Christe Deus, hominum tu dulcis amator, Lux mea, vita, salus, pax et decus omne tuorum, Omnia pro quorum voluisti ferre salute, Carnem, vincla, crucem, vulnus, mortemque sepul-

[erum.

Post tres inde dies devicta morte resurgens
Discipulis visus, nutantia corda reformans,
Inde quaterdena cælorum summa petisti,
Vivis in æternum, nunc et per sæcula regnas.

Tu es Deus meus vivus, Christus meus sanctus, Dominus meus pius, rex meus magnus, pastor meus bonus, magister meus verax, adjutor meus opportunus, dilectus meus pulcherrimus, panis meus vivus, sacerdos meus in æternum, dux meus ad patriam, lux mea verax, dulcedo mea sancta, vita mea recta, sapientia mea præclara, simplicitas mea pura, concordia mea pacifica, custodia mea tuta, portio mea bona, salus mea sempiterna, misericordia mea magna, patientia mea robustissima, victima mea immaculata, redemptio mea sancta, spes mea firma, charitas mea perfecta, resurrectio mea sancta, vita mea æterna, exultatio et vita mea beatissima sine fine mansura. Te deprecor, supplico et oro ut perficias in me opus cœptum misericordiæ tuæ: ego enim, ultimus servorum tuorum, non immemor beneficiorum miserationis tuæ, quæ mihi peccatori collata sunt, gratias tibi ago, quia me indignum pro tua sola clementia ex Christianis parentibus nasci fecisti, et per aquam sancti baptismatis et renovationem sancti Spiritus ab originalibus vinculis expediti, et in tuos adoptionis filios aggregasti; quoniam mihi rectam fidem donasti, eamque in corde meo semper augere et confirmare dignatus es per illuminationem gratiæ tuæ, et per documenta sanctæ matris Ecclesiæ; obsecroque te, Domine, et suppliciter rogo, adauge semper in me hanc fidem, fidem veram et fidem sanctam, catholicam et orthodoxam, fidem prudentissimam et invictissimam, bonis om-

nibus cunctisque virtutibus adornatam, quæ per dilectionem operetur in me quod tibi placet; quæ nequeat vinci inter verba altercationis in tempore persecutionis, vel in die necessitatis et mortis. Cunctarum fons et origo, largitor et conservator virtutum, Deus, auge, quæso, in me fidem rectam, spem inconcussam, charitatem perfectam, humilitatem profundam, patientiam invictissimam, corporis et animæ castitatem perpetuam. Da mihi prudentiam, justitiam, fortitudinem et temperantiam, discretionem in omnibus, et sensum pervigilem, ut possim inter bona et mala, inter dextram et sinistram prudenter discernere. Fac me ergo divitem sacrarum virtutum, ex quibus tibi serviam, per quas tibi in veritate placeam: amator enim factus sum pulchritudinis earum per gratiam tuam. Da mihi cas propter honorem et gloriam nominis tui; conjunge illas fidei meæ, ut sint ei individuae comites per omne tempus vitæ meæ; unde, rogo, fac me per gratiam tuam semper et in fide stabilem, et in omni opere efficacem, ut fidem tuam, quam lingua mea loquitur et manu mea scripta testantur, probabilis vita bonis moribus fateatur.

Gratias tibi ago, Domine, quia me vas vacuum, et inutilem idiotam replesti scientia, intelligentia; et dedisti semper humilem scientiam, quæ ædificet. Da mihi et mitissimam et sapientem eloquentiam, quæ nesciat inflari, et de tuis bonis super fratres extolli. Pone, quæso, in ore meo verbum consolationis et exhortationis per Spiritum sanctum tuum, ut et bonos valeam ad meliora exhortari, et eos, qui adverse gradiuntur, ad tuæ rectitudinis lineam revocare verbo et exemplo. Sint verba, quæ dederis servo tuo tanquam acutissima jacula, et ardentes sagittæ, quæ penetrent et incendiant mentes audientium ad timorem et amorem tuum. Tu pastor et rector omnium, Christe Deus, qui nullis meis meritis, sed sola dignatione misericordiæ tuæ, vocasti parvitatem **236** meam ad hoc pastorale officium; propter te et nomen tuum fac me idoneum ad hoc ministerium, et sapienter domum tuam regam, et in omnibus secundum voluntatem tuam gregem tuum pascere valeam. Tribue pro pietate et bonitate tua, ut efficiar in domo tua lucerna ardens et lucens; concede propter honorem et gloriam nominis tui, ut cum multo bono fructu fraternæ societatis, merear pervenire ad gloriam tuam: non est tibi enim quidquam difficile, non aliquid impossibile. Velle tuum, facere; voluntas tua, opus est. Et ilico corde credo, et ore confiteor (*Rom. x, 10*) quod tu potes et vis opus illud magnifice adimplere per me tantillum: scio, et certus sum quod tu vales fructus bonos et magnos facere de grege tuo per me exiguum et infirmum. Parvulus quippe sum, et nullius virtutis homuncio, nihil habens in me quod expediat, vel quod dignum sit tanti officii, ideo desperans omnimodis de parvitate, non respiro nisi in sola misericordia tua.

Sed licet sis magnus in magnis, gloriosius tamen

operaris magna in minimis. Erit certe tua laus dulcior, et copiosior in ore hominum, cum per me tantillum operari dignus fueris magna de grege tuo. Mitte ergo in auxilium meum sanctum angelum tuum de cælis (*Psal. xix, 3*), qui me adjuvans in omnibus, prosperari istud opus faciat in manu mea; ita ut glorificetur nomen tuum benedictum in me misero peccatore. Dives in misericordia, largus in muneribus, qui omnibus omnia tribuis et nihil perdis, da mihi cælestia et terrena subsidia ad omnem sufficientiam, ut habeam unde gregem tuum possim pascere et sustentare tam spiritualiter quam corporaliter, atque venientes in tuo nomine suscipere absque ulla hæsitacione, simulque loca commissa ordinare et præparare ad quietem et salutem fratrum, sicut decet et oportet. Omnia a te hæc postulo, Domine Deus noster, quia cuncta bona nostra, dona tua sunt. Non enim aliunde possumus tibi servire neque placere, nisi de tuo munere.

At si non forte est in consilio æternæ voluntatis tuæ, ut facias per me de ovis tuis fructum bonum et magnum, obsecro et suppliciter rogo, dissolve me a nexu tanti officii, modis quibus tibi videtur, ordine quo tibi placet. Scis enim omnia, et potes omnia. Quid hic facio? Quid moror in his tumultibus, si facturus non sum per gratiam tuam aliquid boni de fratrum salute? Duo a te peto: unum horum pro tua clementia ne deneges mihi. Rogo te per omnes miserationes tuas, da mihi consolationem tuam cælestem in multis tribulationibus meis. Pondus enim istud gravissimum, quod impositum est super cervicem meas, ferre non valeo, deponere timeo: angustia mihi sunt undique, et quid eligam ignoro. Adjutor omnium in te sperantium Deus, ne me deserat pietas tua, ne me derelinquat gratia tua. In te sperantem Deus, et in tua misericordia solummodo confidentem adjuva me; quia sine te tibi placere non valeo. Quis unquam speravit in te, et derelictus est? (*Eccli. ii, 11.*) *Non est auditum a sæculo* (*Joan. ix, 52*). Deus tu es optimus infinitæ pietatis et immensæ bonitatis, qui in te sperantes nunquam consuevisi relinquare. Ostende, quæso, misericordiam tuam in me, quia *ad te confugi, ut videant qui me oderunt, et confundantur; quoniam tu, Domine, adjuvisti me et consolatus es me* (*Psal. lxxxiii, 17*).

Gratias tibi ago, Domine, quia me et a vano hujus mundi consortio separasti, et ad tuum sanctum officium perduxisti, nullis meis meritis, sed sola dignatione misericordiæ tuæ. Benedico te, Domine Deus noster, qui mihi das indigno servorum tuorum societate et charitate perfrui. Da mihi quietem, et salutem corporis et animæ, simulque opportunam ad te vacationem. Libera me a vanissimis hujus mundi implicationibus ad profectum animæ meæ, propter honorem et gloriam nominis tui; et quia scriptum est: *Nemo militans Deo implicat se sæcularibus negotiis* (*II Tim. ii, 4*), et ab omnibus curarum tumultibus separas animas servientium tibi, ut tibi soli Domino vacent die ac nocte; da fructuosum et

spiritali otium abrenuntiantibus mundo, ut ipso cordis palato gustent et sapiant *quoniam dulcis* (*I Petr. II, 3*) et *suavis es, Domine, sicut tua Scriptura admonet, dicens: Vacate et videte, quoniam ego sum Deus* (*Psal. LIV, 11*). Et alibi: *Sapientiam discite in tempore otii, et qui minoratur actu ipse percipiet eam* (*Eccli. xxxviii, 25*). Sed et sacratissima sententia tua ore tuo pio prolata plenius informat nos, et a mundanis curis prorsus prohibet, dicens: *Non potestis Deo servire et mammonæ* (*Math. vi, 24; Luc. xvi, 13*). Et rursum: *Nemo mittens manum suam ad aratrum, et aspiciens retro, aptus est regno cælorum* (*Luc. ix, 62*). Et alibi non evidenti exemplo retrahere dignaris, dicens: *Mementote uxoris Lot* (*Luc. xvii, 32*).

Gratias tibi ago, misericordissime Domine, qui me miserum multumque negligentem peccatorem a principio, et a cunabulis per universa pene vitia et peccata decurrentem, benigne et patienter adhuc ad pœnitentiam expectas, nolens me perdere cum peccatis, vitiis, culpis et negligentis meis. Si enim mihi, Domine, secundum peccata mea facere voluisses, olim me terra vivum absorbere debuisset. Sed rogo, pie Domine, ne tua in me expectatio sit vacua, sit quod absit, infructuosa. Tu qui non vis mortem peccatoris (*Ezech. xxxiii, 11*), da mihi de præteritis malis meis indulgentiam; de presentibus concede emendationem; de futuris vero largire jugiter custodiam atque cautelam. Da locum et spatium ad dignos pœnitentiæ fructus (*Luc. iii, 8*). Aperi oculos cordis mei per Spiritum sanctum tuum, ut videam et plangam omnia peccata mea. Domine, *tempus est acceptabile, et dies sunt salutis* (*II Cor. vi, 2*). Miserere mei, Domine, et ne perdas me cum peccatis meis (*Psal. xxv, 9*), ne reserves mala mea punienda in illa futura vita, in illis infernalibus suppliciis, in illo tremendo examine tuo. Propter magnam clementiam tuam solve omnium peccatorum meorum vincula, priusquam ab hac vita egrediar. Da mihi cor contritum et humiliatum, da mihi gratiam lacrymarum. Da lumen in corde, da vires in corpore, ut quæ agenda sunt videam, et ad ea implenda, quæ videro, fortiter convalescam cunctis diebus vitæ meæ. *Miserere mei, Domine, miserere mei* (*Psal. lvi, 2*). Non permittas hanc animam peccatricem, pro qua et nasci de Virgine, et mori in cruce dignatus es; non jubeas, quæso, separari eam ab hoc mortali corpore priusquam me facias plene et perfecte pœnitere, et plangere omnia peccata mea quæcunque egi post baptismum ab ipsis cunabulis meis, sive scienter et nescienter, sive superbe, vel negligenter; ita ut in die exitus mei, emundatis dilectis omnibus et bene correctis moribus, securus et gaudens videam dulcissimam et pulcherrimam faciem tuam cum lætitia et exultatione propter tuam nimiam misericordiam et bonitatem.

Gratias tibi ago iterum iterumque, omnipotens et misericors Christe, qui immeritam exiguitatem meam propter te, et nomen sanctum tuum, de multis

angustiis, tribulationibus, calamitatibus et infirmitatibus; de multis foveis, laqueis, scandalo, et peccatis; de multis insidiis visibilium et invisibilium inimicorum; de multis malis, et gravissimis periculis hactenus liberare dignatus es, dirigens mirabiliter et misericorditer vitam meam inter adversa et prospera; ita ut nec adversa me dejicerent, nec prospera extollerent. Posuisti enim frenum tuum in maxillis meis, et non dereliquisti me penitus in manu arbitrii mei, habens curam mei paternam pietate, et non permittens amplius tentari supra id quod potero sustinere (*I Cor. x, 13*). Ubi locus fuit peccandi, quandoque non fuit voluntas; vel quando voluntas, non fuit locus.

Sit itaque tibi laus, sit benedictio, sit gratiarum actio, Domine Deus meus, pro universis tuis donis et datis, **237** et pro omnibus beneficiis tuis, quæ animæ et corpori meo largiris, et semper largitus es ab ipsis cunabulis, pro pietate tua, et bonitate, nullis meis meritis exigentibus, imo peccatis meis gravissimis non obstantibus. Sed rogo, Domine, rogo ne sinas me ingratum esse tantis beneficiis, et indignum tam multis miserationibus. Non mihi, non diabolo, non mundo, non alicui rerum, non cuilibet hominum liceat in me tua dona subvertere, quia totum est fragile quidquid tibi nititur obviare. Pone, quæso, magis magisque frenum tuum in maxillis meis, et trahere me post te tanquam mansuetum animal, in nullo tuis jussionibus recalcitrantem, sed plano moderatoque incessu te Dominum meum portantem, et voluntati tuæ in omnibus obtemperantem. Excita, Domine, torporem meum tuis stimulis, et fac me toto corde totaque virtute quærere faciem tuam cunctis diebus vitæ meæ. Attrahe me ad te, virtus salutis nostræ, Deus, freno potentis gratiæ tuæ, et non sinas me propria voluntate in arbitrio proprio evagari. Inaginem tuam non sinas in me obscurari; quæ si te præstante defendatur, semper egregia, nobilis et perspicua est. Miserere, Domine, mei miserimi et indigni servi tui, quia non sum sicut innumeri et multiplices famuli tui, qui tibi ab ipsis cunabulis devotissime servierunt; non sicut illi qui post publica flagitia pœnitendo, tibi meruerunt esse devoti. Non sum sicut nonnullæ Christianæ feminæ viris conjunctæ quæ tibi serviunt in actibus misericordiæ cum summa devotione. Non sum sicut et multi illorum qui in oculis hominum tanquam iniqui et perversi esse videntur, sed multo aliter se habent in conspectu tuo: *Tu enim solus nosti corda filiorum hominum* (*II Par. vi, 30*). Si quid tamen, Domine, boni facio, aut fecero, tua gratia largiente, quo fine hoc faciam, quave restrictione a te penseo, ignoro. Unde, *Deus terribilis in consiliis super filios hominum* (*Psal. lxxv, 5*), tuam sanctam et immensam supplex et multum tremens deprecor clementiam, ut qui neminem vis perire, sed omnes salvos facere (*I Tim. ii, 4*), non me derelinquas in manu consilii mei, neque in iudicio arbitrii mei, neque in potestate aut tentatione dæmonum, neque in er-

rante iudicio aut noxio-consilio hominum, sed pro bonitate ac pietate tua, juxta suam benignissimam, quæ in sui dispositione falli non potest, providentiam, dispone hic et ubique, nunc et semper, dies vitæ meæ in beneplacito tuo, et dirige per Spiritum sanctum tuum cor, linguam, actusque meos secundum voluntatem tuam in tua misericordia ut te rectore, te duce illa semper studeam cogitare, loqui et agere quæ tibi placent, per gratiam tuam in veritate; et me tandem ad vitam perducat æternam, te miserante et donante, qui es largitor omnium bonorum, et qui es Deus benedictus cum Patre et Spiritu sancto in sæcula sæculorum. Amen.

MEDITATIO XIX⁷⁶⁶.

De dulcedine divinæ majestatis, et de aliis multis.

I. *Admiratio de ineffabili bonitate Creatoris, et de magna miseria creati hominis.* — Dum considero quid sit Deus, quam dulcis natura, quam amabilis, quam bona, quam ineffabilis, quam admirabilis, quantum ab omni creatura veneranda et adoranda, et iterum video et intelligo quid sit homo, quem ipse Deus fecit ad imaginem et similitudinem suam, quemque præterea⁷⁶⁶ talem creavit, ut sicut semper in se exprimeret imaginem Creatoris sui; sic semper in memoria haberet voluntatem ejus et dilectionem, qui eum⁷⁶⁶ talem creavit, miror multum et obstupesco et de inestimabili bonitate Dei creatoris, et de magna miseria creati hominis.

De ineffabili bonitate Dei miror quod, cum⁷⁶⁷ sit ipse omnipotentissimus et justissimus, patitur hominem vel ad horam vivere, quem propterea voluit tam honorabilem creare⁷⁶⁸ ut sicut ipse homo honorabilior esset cæteris⁷⁶⁹ creaturis, honorabilior cæteris creaturis viveret semper secundum voluntatem sui Creatoris: et ipse miserrimus et infelicissimus per contrarium agit, quod, cum omnes aliæ creaturæ semper concordent cum voluntate Creatoris sui, ipse semper aut fere semper⁷⁷⁰ resistit illius voluntati. De immensa vero miseria hominis miror quomodo sensum sic⁷⁷¹ perditum habeat, sic quasi pecus⁷⁷², quod sensum non habet, vivat, ut⁷⁷³ unquam obliviscatur Creatoris sui qui sui⁷⁷⁴ ipsius non potest oblivisci. Puto, nisi insanus sit, nunquam sui ipsius est immemor⁷⁷⁵; ut non intelligat se esse, vivere et intelligere. Hæc autem omnia homo se

intelligens habere, mirandum est et multum obstupescendum quomodo unquam ipsius obliviscatur cui complacuit sibi omnia ista dare.

H⁷⁷⁶. *Quantum homo ab homine diligitur; et quare Deus plus debeat diligi, quam aliquis homo.* — ⁷⁷⁷ Homo itaque⁷⁷⁸, cui ab alio homine aliquod bonum in hoc sæculo datur, sæpius tam ferventer⁷⁷⁹ illum solet diligere, qui sibi⁷⁸⁰ hoc bonum fecit, sicque jugiter se præsentare in ejus obsequium⁷⁸¹, ut si causa illius benefactoris suis exigat, mortem etiam sæpius incurrere pro illo non metuat⁷⁸²; et tamen nullum, quod unquam homo in hoc sæculo possit habere, vel quod alius⁷⁸³ alii possit dare, nullus est tam parvi sensus qui non intelligat se non in perpetuum retinere, sed, vel antequam finis ei eveniat, vel si non ante, saltem tunc cum finis ei advenerit, dimittere⁷⁸⁴.

Quod vero Deus homini in hoc sæculo dat, aut tale est quod nunquam amittat, et nunquam ei aliquis auferat aut tale est, ut⁷⁸⁵ etiamsi homo illud perdat, per illud tamen promereri possit⁷⁸⁶, finita præsentis vita, ut in æternum sit cum Creatore suo in beata vita. Dat autem Deus homini sæpius in hoc sæculo secundum rationem vivere et Creatorem suum, sicut ipse præcipit et justum est, diligere, præceptis ejus sine ulla contradictione per omnia obtemperare, et hoc bonum nullus hominum, nisi ipse sola sua voluntate dimittat, potest auferre. Pecuniam temporalem, velit nolit homo, necesse ei erit dimittere; sed, dum eam habet, si largitur eam sicut Deus suus præcepit, merebitur sic⁷⁸⁷ faciendo ad perpetuam vitam pervenire.

O immensa Creatoris nostri bonitas! o inestimabilis misericordia! Ipse in nullo⁷⁸⁸ unquam egenus homine, hominem tamen prosola bonitate sua creavit, creando rationalitate exornavit⁷⁸⁹; ut felicitatis ejus et æternitatis posset esse⁷⁹⁰ particeps, et sic cum eo gaudium **238** et lætitiâ in perpetuum possidere⁷⁹¹. Adhuc etiam cum homo in multis contrarius ei existat, multa, quanquam ei displiceant⁷⁹², sciens volensque faciat; monet tamen eum ut redeat, et misericordiam Creatoris sui requirat, nec pro ullo commisso, tametsi gravi desperare præsumat. Est enim fons pietatis et misericordiæ, et omnes, quacunque macula⁷⁹³ peccati sint lædati, desiderat munc dare, mundatis perennis⁷⁹⁴ vitæ lætitiâ reddere.

VARIÆ LECTIONES.

⁷⁶⁶ Collata est cum *ms. S. Martini Tornacensis* § I. Stupor de memoria Dei et hominis oblivione. *ms.* Admiratio de ineffabili bonitate Creatoris, et de magna miseria creati hominis. ⁷⁶⁸ Quamque propterea *ms.* quemque præterea ⁷⁶⁶ Quia eum *ms.* qui eum ⁷⁶⁷ Quod cum sit *ms.* qui cum sit ⁷⁶⁸ Honorabiliter creare *ms.* honorabilem creare ⁷⁶⁹ Esset cunctis *ms.* esset cæteris ⁷⁷⁰ Semper fere aut semper *ms.* semper aut fere semper ⁷⁷¹ Sic sensum *ms.* sensum sic ⁷⁷² Quasi pecus *ms.* sic quasi pecus ⁷⁷³ Non habet ut *ms.* non habet, vivat ut ⁷⁷⁴ Sui, qui sui *ms.* sui, sicut non sui ⁷⁷⁵ Erit immemor *ms.* est immemor ⁷⁷⁶ § II. Quantum homo ab homine diligitur, et quare Dominus plus diligitur quam aliquis homo *ms.* Quantum homo ab homine diligitur; et quare Deus plus debeat diligi quam aliquis homo. ⁷⁷⁷ Anselmus *ms.* omit. ⁷⁷⁸ Homo namque *ms.* homo itaque ⁷⁷⁹ Ferventer *ms.* tam ferventer ⁷⁸⁰ Quia sibi *ms.* qui sibi ⁷⁸¹ Ejus obsequiis *ms.* ejus obsequium ⁷⁸² Metuat mori, et *ms.* metuat, et ⁷⁸³ Vel alius *ms.* vel quod alius ⁷⁸⁴ Illud oportebit *ms.* omit. ⁷⁸⁵ Dat tale est... amittatur et nunquam ei per ullum auferatur. Tale, inquam, est ut *ms.* dat, aut tale est, quod nunquam amittat, nec unquam ei aliquis auferat; aut tale est, ut ⁷⁸⁶ Providere possit *ms.* promereri possit ⁷⁸⁷ Membris, potest sic *ms.* merebitur sic ⁷⁸⁸ Ipse nullo *ms.* ipse in nullo ⁷⁸⁹ Creando exornavit *ms.* creando rationalitate exornavit ⁷⁹⁰ Posset esse *ms.* possit esse ⁷⁹¹ Possideret *ms.* possidere ⁷⁹² Quanquam displiceant *ms.* cum ei displiceant ⁷⁹³ Quacunque macula *ms.* quicunque macula ⁷⁹⁴ Perennis gloriæ *ms.* perennis vitæ

III ⁷⁹⁵. *Quod omnia bona Deus fecit, et quod solus ipse essentialiter bonus sit.* — ⁷⁹⁶ Suavissime et dulcissime ⁷⁹⁷ Jesu Christe, qui es pius amator hominum, ac ⁷⁹⁸ benignissimus Redemptor peccatorum, te adoret ⁷⁹⁹ anima mea, tibi serviat omnis vita mea, te desiderant omnia interiora mea. Vult, piissime Domine, vult mea misera ⁸⁰⁰ anima cogitare de te, tua mirabilia inspicere, et quam bonus et misericors sis erga peccatores intelligere, ne propter mea peccata desperans, a bonitate tua (heu, miser!) me velim alienare, ut sic cogitans, et tibi, qui veritas es, credens, jam aliquando ab iniquitatibus possim cessare, et ad recta facienda animum meum malis operibus et peccatis incurvatum reformare ⁸⁰¹.

Ecce scio, Domine, quia omnia quæ sunt, de nihilo fecisti; id est, non erant, et ea fecisti; sed tu ipse qui ea fecisti, semper fuisti, et nunquam fuit quando fueris; fuisti vero semper ⁸⁰² bonus, et semper omnipotens, et propterea omnia quæcunque fecisti, bona fecisti. Tu ergo qui semper fuisti, et es et eris, et non qui de ⁸⁰³ non esse ad esse venisti, sicut tibi semper esse fuit, ita tibi semper bonitas et omnipotentia fuit. Et propter hoc non tibi est aliud essentia quam bonitas et omnipotentia; sed quæ est tibi essentia, eadem est bonitas et omnipotentia ⁸⁰⁴. Et ideo non potes esse, nisi bonus et omnipotens, et omnia illa quæ similiter de te dicuntur et creduntur.

Tu vero vere es, et non est aliud nisi tu, et non est tibi nisi unum est, quia non quod modo es, modo non es, sed quod modo es, semper es ⁸⁰⁵. Creaturæ autem, cui non semper ⁸⁰⁶ esse fuit, - sed quæ de non esse ad esse venit per te et a te cui ⁸⁰⁷ semper esse fuit, non est eadem essentia quæ bonitas et quæ potentia; sed quando bona est, et quando bona facere potest, a te bona est, et a te bona facere ⁸⁰⁸ potest, qui essentialiter es bonus et omnipotens. Fecisti autem omnem creaturam bonam, sed tamen non omni creaturæ, licet sit bona facta a te, dedisti rationem intelligendi te. Et quamvis omnis creatura te laudet, te Creatorem suum et gubernatorem esse reclamet ⁸⁰⁹; tamen non omnis creatura te intelligit, nisi tantummodo rationalis, et quam fecisti ⁸¹⁰ ad imaginem et similitudinem tuam.

IV. *Quod omnis creatura suum laudet Creatorem.* —

⁸¹¹ Laudat te etiam illa creatura, cui donum intelligentiæ non dedisti, quando rationalis creatura eam a te creatam bonam pulchreque ordinatam conspiciat; et hoc est ab illa te laudari, a rationali ⁸¹² creatura, scilicet intelligi te eam bonam fecisse pulchreque ordinasse. Humanam vero naturam quam rationalem fecisti, et illam naturam cui intelligentiæ donum non dedisti, sic distinxisti ut humana natura ⁸¹³, propter quam aliam creaturam fecisti, illam secundum tuam voluntatem disponeret, et ex ipsa, te concedente, alimentum unde sustentaret, acciperet.

Sed quia homo ⁸¹⁴ ex duabus naturis constat, ex anima scilicet et carne, alimentum, unde secundum carnem vivit, accipit ⁸¹⁵ a creatura; unde vero secundum animam vivit, accipit a Creatore, sed tamen utrumque a Creatore. Vivit ⁸¹⁶ autem homo hic interim secundum carnem, dum alitur cibis humanis; vivit vero secundum animam, dum voluntatem et præcepta Creatoris sui custodit. Et sicut moritur secundum carnem, si non sustentatur cibis humanis, sic moritur secundum animam, quando non obtemperat præceptis divinis. Homo itaque qui constat ex anima et carne, faciendo quæ jubet Deus, vivit in carne et in anima, quia in hoc agendo promeretur ut feliciter vivat cum Creatore suo in vita æterna. Si vero ab agendo quæ jubet ⁸¹⁷ Creator suus, deviare conatur ⁸¹⁸, et magis appetit secundum carnis desideria vivere, quod vere non est vivere, sed sibi infeliciter vitam auferre; si quis diligenter intueretur, videret in illo non figuram illius hominis qui factus est ad imaginem Dei, sed figuram pecudis, cujus et mores satagit imitari, et tunc vere potest asseri quia est ⁸¹⁹ mortuus, mortem æternam sine dubio subiturus, si in hoc perseverans finiat.

V ⁸²⁰. *In quo similis est homo Creatori suo.* —

⁸²¹ Fecit autem Deus Creator hominem ad imaginem ⁸²² et similitudinem suam, quia fecit eum rationalem ⁸²³. Et sicut Deus voluntate bonus est, sic homo, ad ejus similitudinem factus, voluntate bonus ⁸²⁴ est; in hoc similis Creatori, quia Creator voluntate ⁸²⁵ bonus, homo voluntate bonus ⁸²⁶; sed in hoc

VARIÆ LECTIONES.

⁸²⁷ §. III. *Quod omnia bona etc. ms. non habet titulum.* ⁷⁹⁶ Anselmus *ms. omittit* ⁷⁹⁷ Dulcissime Domine *ms. dulcissime* Jesu Christe ⁷⁹⁸ Hominum, et pius ac *ms. omit.* et pius ⁷⁹⁹ Peccatorum, te adoret *ms. peccator te adorat* ⁸⁰⁰ Vult misericordia, misera *ms. vult mea misera* ⁸⁰¹ Incurvatum reformare *ms. maculatum reformare* ⁸⁰² Et nunquam finieris; fuisti vero semper bonus, semper *ms. et nunquam* fuit quando non fueris; fuisti vero semper bonus et semper ⁸⁰³ Et qui non de *ms. et non qui de* ⁸⁰⁴ Sed quæ est tibi essentia, eadem est bonitas et omnipotentia *ms. hæc omittit* ⁸⁰⁵ Tu vero vere es, et non est aliud nisi tu, verum quia non quod modo es, modo non es, sed quod modo es, semper es. *ms. Tu vero aliud es, et non est tibi nisi unum est; quia non quod modo es, modo non es, sed quod es, semper es* ⁸⁰⁶ Cui non semper *ms. cum non semper* ⁸⁰⁷ Venit, creata a te, cui *ms. Venit per te et a te, cui* ⁸⁰⁸ Et bona facere *ms. et quando bona facere* ⁸⁰⁹ Esse redamet *ms. esse reclamet* ⁸¹⁰ Quam fecisti ad *ms. et quam fecisti ad* ⁸¹¹ Anselmus *ms. omittit* ⁸¹² Ab illa laudari. A rationali *ms. ab ipsa te laudari a rationali* ⁸¹³ Ut humana natura *ms. ut humanam naturam* ⁸¹⁴ Secundum quod homo *ms. sed quia homo* ⁸¹⁵ Alimentum, secundum carnem, accipit *ms. alimentum, unde secundum carnem vivit, accipit* ⁸¹⁶ A creatore. Vivit *ms. a creatore, sed tamen utrumque a creatore. Vivit* ⁸¹⁷ Quæ jubet *ms. quæ qui jubet* ⁸¹⁸ Deviare conatur, et magis *ms. deviare, et magis* ⁸¹⁹ Asseri quod est *ms. ascribi; quia est* ⁸²⁰ § V. *In ms. ut in Edit.* ⁸²¹ Anselmus *ms. omittit* ⁸²² Imaginem et *ms. omittit* ⁸²³ Fecit esse rationalem *ms. fecit eum rationalem* ⁸²⁴ Factus, voluntate bonus *ms. factus, voluntarie bonus* ⁸²⁵ Homo voluntate bonus *ms. hæc omittit*

differens, quia Creator æternaliter a seipso est bonus et essentialiter homo: vero ideo bonus, quia imitatur eum qui æternaliter ⁸²⁶ et essentialiter a se ipso est bonus. Est autem, sicut dixi, Creator voluntate bonus, homo ad similitudinem Creatoris factus voluntate bonus ⁸²⁷, sed in hoc differens, quod Creator non vult nec potest esse vel velle aliud quam esse bonus; voluntas enim, et potentia est illi essentia. Homini vero est aliud voluntas et potentia quam essentia. Si tamen concordat cum voluntate Dei, et idem vult quod Deus, exprimit in se imaginem Dei. Et si in hoc usque in finem perseverat ⁸²⁸, meretur operante miseratione divina ut post in æternum voluntati Creatoris sui adhæreat, nec jam amplius ab ea divelli queat. Et sicut postea semper erit quod erit, sic semper quodcumque voluerit erit. Et sicut Creatori non est aliud essentia ⁸²⁹ quam voluntas, nec aliud voluntas quam essentia, sic homini in ipsa felicitate jam existenti, secundum suum modum, tam immutabilis erit dono Creatoris sui voluntas quam essentia, quæ tam sine dubio poterit quidquid voluerit quam sine dubio feliciter existens felix essentia erit. Et tunc homo habebit liberum arbitrium vere ab omni malo ex toto liberatum ⁸³⁰, secundum quod hic interim, dum vivit, operante Dei gratia, vult quæ Deus ⁸³¹ præcepit facere, quæ vero prohibet ⁸³² dimittere.

VI ⁸³³. *Quod homo existat in duabus naturis, quarum una erigitur ad summa, altera deprimitur ad ima.*— Constat autem homo ex ⁸³⁴ duabus naturis: ex natura animæ et ex natura carnis. Natura autem animæ, quia anima spiritalis ⁸³⁵ est, naturaliter tendit ad superiora; natura autem carnis, quia caro ex desiderio in carnales appetitus exit ⁸³⁶, quasi naturaliter ad infima tendit. Est vero inter has duas naturas, ex quibus homo constat, voluntas, quasi media habens liberum arbitrium. Quo libero arbitrio si se junxerit cum anima ⁸³⁷ quæ naturaliter tendit ad superiora, tunc anima **239** et voluntas (opitulante tamen divina gratia) carnem ⁸³⁸ sursum ad excelsa secum elevant, et in æterna felicitate sine fine victuram locant, ut jam amplius non sit inter carnem et animam ulla repugantia, sed semper idem

amor, eademque voluntas. Et tunc erit una voluntas Creatoris, et creati hominis, quem creavit ad imaginem et similitudinem suam, cum Deus ⁸³⁹ omnia in omnibus erit (*I Cor. XIII, 28*). Si vero eodem libero arbitrio se junxerit desideriis carnis, quæ quasi ⁸⁴⁰ naturaliter ad infima tendit, tunc voluntas, male utens libero arbitrio, et caro animam superno auxilio destitutam ad inferiora trahunt, et peccata hominis totum ipsum hominem, scilicet animam et carnem, in perditionem mergunt, ut jam amplius non habeat nisi malum, vel quod ⁸⁴¹ patiatur nisi tormentum.

VII. ⁸⁴². *Hic orat homo Deum, ut non permittat eum male uti libero arbitrio.*— O dulcissime Domine ⁸⁴³, o piissime Deus meus, Creator meus, salus mea, vita mea, spes et consolatio mea, refugium meum, per gratiam tuam et per piissimam misericordiam tuam governa et sustine liberum arbitrium meum, ne illo male utendo possim offendere te dulcissimum Creatorem meum, et quotiescunque malum mihi placet, atequam illud opere perficium, destrue ⁸⁴⁴ et confunde omne malum desiderium meum. Malo a te ⁸⁴⁵, dulcissime Pater ⁸⁴⁶, vel invitatus trahi, vel etiam catenis ligatus in aliquo angulo domus tuæ projici, quam a te separari, ubi etsi non piissimum vultum tuum possim propter peccata mea respicere, saltem lætitiæ et gaudium illorum qui tibi famulantur valeam audire.

Quis, dulcissime Creator ⁸⁴⁷ hominum, potest æstimare ineffabilem bonitatem tuam, qua in tantum ⁸⁴⁸ humanam naturam dilexisti; ut non solum eam creares ⁸⁴⁹, cum non esset, sed tu ipsa, Creator, ejus, pro amore ejus creatura fieres? Cujus cor tam durum, tam ferreum, sciens et intelligens tantam dilectionem tuam erga hominem quem creasti, non potest emolliri, et totum liqueferi in gratiam et venerationem tuam dulcedinis? Vere, anima mea, vere cor meum, et omnia intima mea, mirum est si unquam tantæ charitatis tantæque pietatis Creatoris vestri potestis oblivisci. Ecce, miser homo, quid fecit Creator tuus, quid fecit Dominus tuus. Ipse, cui semper esse est, et semper esse fuit ⁸⁵⁰, im-

VARIÆ LECTIONES.

⁸²⁶ Ideo est bonus, quia imitatur eum qui æternaliter *ms.* a Deo est bonus qui æternaliter ⁸²⁷ Homo ad similitudinem creatoris factus voluntate bonus; *ms.* hæc omittit ⁸²⁸ In finem maneat *ms.* in finem perseverat ⁸²⁹ Non est aliud voluntas, aliud essentia: sic *ms.* non est aliud essentia quam voluntas, nec aliud voluntas quam essentia: sic ⁸³⁰ Ab omni malo liberatum *ms.* ab omni malo ex toto liberatum ⁸³¹ Gratia, vult quæ Deus *ms.* gratia secum vult et ponit bona quæ Deus ⁸³² Quæ prohibet *ms.* quæ vero prohibet ⁸³³ § VI. Quod homo existat ex duabus naturis, quarum una erigitur ad summa, altera deprimitur ad ima *ms.* Quod homo existens in duabus naturis sit, quarum una dirigitur ad summa, altera deprimitur ad ima. ⁸³⁴ Constat autem anima ex *ms.* constat autem (homo) ex ⁸³⁵ Anima res spiritalis *ms.* anima spiritalis ⁸³⁶ In carnales appetitus exit *ms.* carnalis appetitus exit ⁸³⁷ Cum anima voluntas *ms.* cum anima, quæ naturaliter tendit ad superiora, tunc anima et voluntas ⁸³⁸ Gratia et anima, carnem *ms.* gratia, carnem ⁸³⁹ Similitudinem suam, cum Deus *ms.* similitudinem sui, tandem Deus ⁸⁴⁰ Quæ quasi *ms.* quæ quia ⁸⁴¹ Vel quod *ms.* per quod ⁸⁴² § VII. Hic orat homo Deum, ut non permittat eum male uti libero arbitrio *ms.* hic orat homo Deum, ut non permittat eum uti malo nec libero arbitrio ⁸⁴³ Domine Jesu Christe, O *ms.* Domine, O ⁸⁴⁴ Ipsum destrue *ms.* destrue ⁸⁴⁵ Malo a te *ms.* malo a te ⁸⁴⁶ Dulcissime Domine Pater *ms.* dulcissime Pater ⁸⁴⁷ Creator omnium *ms.* Creator hominum ⁸⁴⁸ Quod in tantum *ms.* quia in tantum ⁸⁴⁹ Jam causares *ms.* eam creares ⁸⁵⁰ Ipse enim semper esse est et semper fuit *ms.* ipse cui est esse et semper esse fuit

mutabilis et invisibilis, inestimabilis et incomprehensibilis ⁶⁰¹, miro et ⁶⁰² ineffabili modo suum esse non dimittens, pro te ⁶⁰³ se exinanivit, cum pro te creatura fieri voluit, ut te, qui de non esse ad esse venisti, ad se qui non de non esse ad esse venit, sed cui semper esse fuit, familiarius reconciliaret, reconciliatum et ex ⁶⁰⁴ toto in pristinam dignitatem reformatum ad suum esse reduceret, uti felix ⁶⁰⁵ semper et lætus in æterna sua gloria secum in æternum gauderes. Ecce, Deus meus, et Creator meus, ecce vides quo cogitando ⁶⁰⁶ perveni; et tamen, hoc cogitando, quantis adhuc vanitatibus et stultitiis infelix anima mea subjecta sit. Si aliquando gratia tua respectus incipio cogitare quomodo pertineat ⁶⁰⁷ ad aliquam utilitatem animæ meæ, instabilis mens mea, et fere ab omni bono vacua cito labitur ad inania et noxia, veluti palea quam levissimus flatus venti exsufflat de area.

Cernens ergo, Creator meus, tantam inconstantiam mentis meæ, tam torpentem et desidiosam ad cogitandum ea quæ sunt utilia, tam ferventem et studiosam ad ea quæ sunt noxia, non respicias ad hoc quod peccator sum. Fateor, fateor, peccator ⁶⁰⁸ sum, indignus sum, immundus sum ⁶⁰⁹, et tamen non recedo a te, dulcissime Jesu ⁶¹⁰ Christe, velis nolis ⁶¹¹, non dimitto te, etsi infirma manu tenebo te, nec recedes a me, donec ab omni cogitatione peccati absolvas me. Verbera me, emenda me, et corripe me, et tandiu castiga servum tuum ⁶¹², donec per ineffabilem bonitatem tuam perducas me ad gloriam tuæ contemplationis.

MEDITATIO XX.

Querimonia de absentia Dei.

(Ex manuscripto codice n.167 bibliothecæ Thuanæ.)

Non sufficit, Domine, non sufficit peccatrici animæ meæ quod ex abundantia ineffabilis clementiæ tuæ sua sibi sperat relaxari peccata, nisi dolorem suum, quem patitur de absentia vultus tui, querimoniam suam saltem coram te exponendo, quoquo modo studeat relaxari. Peregrinatur enim a te, et hoc propter iniquitates suas. Ubi ergo mihi caput sermonis occurreret, dolore meum intendo consolari, et eum intueor acquisita consolatione augmentari. Ipsa enim inquisitio consolationis menti memoriam repræsentat doloris. Consolationem namque de dolore non quærerem, nisi me dolere meminissem, quia ex memoria doloris quæritur refugium consolationis, et ex appetitu consolationis augetur memoria doloris, et quo sæpius dolor menti repræsentatur, eo majori augmento cumulatur. Quid igitur facio? an ipsa expositio doloris quaecunque dat emolumentum consolationis? Expandam ergo, Domine, coram misericordia tua amaritudines animæ meæ, quibus

A circumdata est ex abundantia iniquitatum suarum: propter easdem enim iniquitates amaram patitur absentiam pulcherrimæ faciei tuæ. Hinc itaque, Deus meus, hinc est summa doloris mei, quia cognosco me clementiam tuam mea iniquitate graviter offendisse, et oculos cordis mei ob eandem iniquitatem, ne desiderandæ claritatis tuæ lumen aspiciant, cæcatos fuisse. Fecisti me, ut gauderem de te, et ego tam turpem me feci, ut erubescam apparere coram te. *Iniquitates enim meæ supergressæ sunt caput meum, et sicut onus grave gravatæ sunt super me (Psal. xxxvii, 5); mens mea malitiæ felle inebriata est, et anima mea pondere scelerum incurvata est, animus meus vitiorum luto fædatus est, et cor meum injustitiæ tabe repletum est; anima mea B peccatorum nexibus irretita est, et tota substantia mea mole criminum oppressa est. Quis ergo mihi in tanta miseriarum profunditate constituto subveniet? Quis manum porriget? An ego, quod verum est, tanta iniquitate Deum solus exacerbavi ut nec ipse, nec aliqua creatura sua me ulterius jure debeat intueri. Heu mihi! quare vel una hora postquam natus fui in hoc mundo manere debui, ut tanta a me mala contra Deum deberent exerceri? Quare mihi vita tam diu conceditur, quæ tota vitiosis affectibus dissipatur? Sed dilationem vitæ cur deploro, quando me per eam ad poenitentiam a Deo invitari cognosco? An ignoras, ait Apostolus, quia patientia Dei ad poenitentiam te adducit: tu autem secundum duritiam tuam, et cor impænitens, thesaurizas tibi iram in die iræ et C revelationis justi judicii Dei? (Rom. 1, 4, 5.) Ad hoc ergo mihi vita præstat ut eadem emendeur. Cur igitur non fiat ista? si propter poenitentiam vita differtur, quare poenitentia ipsa simulatur? Si Deus animæ meæ parcit, ad tempus subsistendo, quare ipsa sibi non parcit, peccata dimittendo? O insensibilis duritia cordis mei! ob hoc mors differtur, 240 ut vita melioretur, et dum vita prolongatur, mors deterior acquiritur. Utrobique angustia. Cum sum in corpore, peregrinor a Domino (II Cor. v, 6) et ne mihi propter peccata mea extra corpus pejus sit, exire de corpore pertimesco, præsentia Dei privari doleo, et absentiam corruptibilis corporis, sine qua præsentia Dei sociari non possum, subire pertimesco. Quid est, Domine, quid est quod cor huius peccatoris intuetur, et verbis explicare non sufficit. Certe, bone Jesu, dissolvi et tecum esse multo magis optimum est. Quare ergo non desideratur quod optimum esse probatur. Dissolvi a mortali corpore et esse cum Christo (Philipp. 1, 23), beatitudo est; ligari corpore, et abesse a Christo, miseria est. Ut quid igitur miseria timetur; amitti, et beatitudo non desideratur haberi? Sed hæc est causa*

VARIE LECTIONES.

⁶⁰¹ Incommutabilis ms. immutabilis ⁶⁰² Numero et ms. miro et ⁶⁰³ Non dimittens pro te tamen se ms. non dimittens pro te se ⁶⁰⁴ Et reconciliatum, ex ms. reconciliatum, et ex ⁶⁰⁵ Ac felix ms. uti felix ⁶⁰⁶ Quomodo cogitando ms. quo cogitando ⁶⁰⁷ Quod pertinet ms. quomodo pertineat ⁶⁰⁸ Fateor peccator ms. fateor, fateor, peccator ⁶⁰⁹ Immundus sum ms. omittit. ⁶¹⁰ Domine Jesu ms. omit. Domine ⁶¹¹ Velis nolis ms. velis quod velis ⁶¹² Tuum Domine ms. omit. Domine

quare a nobis a corpore dissolvi non appetitur, quia post dissolutionem utrum cum Christo esse contingat dubitatur. Ac per hoc commoratio in carne idcirco utilis esse iudicatur, quia dum in ea vivitur, melioratio vitæ speratur. Væ peccatis hominum, quorum merito agitur ut ipsa vitæ humanæ miseria utilis iudicetur! Nonne tota præsens vita miseria? et tamen hæc miseria nonnunquam ipsis etiam iustis utilis est, propter boni meriti augmentum; iniustis autem maxime necessaria propter pœnitentiæ medicamentum. Tunc vero hæc eadem miseria præcipue bonis mentibus lugenda esse videtur, quando ab insipientibus nimis periculose amatur. Quia cum in ejus amore perseveratur, peripsam eandem miseriam ad æternam miseriam pervenitur, sitque modo miserabili per miseriam ad miseriam transitus, dum et præsens miseria expenditur in cupiditatum labore, et hinc succedens æterna miseria sustinetur in sempiterno dolore. Sed et ipsa miseria æterna eo utique erit acrior ad vindictam, quo præsentis vitæ miseria a misericorde Christo diutius fuerit dilata propter pœnitentiam. O Pater, qui vere es, quoniam summe es, quia tu *ipse es et anni tui non deficient* (*Psal. c1, 28*), succurre mihi miseria oppresso. Si ipsa quam patior miseria, disponente misericordia tua, propter majorem miseriam devitandam, quod pœnitentiæ studio fieri solet, differtur, quare vel ipsa miseria amatur? Quare amo quod me necesse est citius amittere, et illud non desidero quod me præsentis vitæ finita miseria posset beatificare? Si beatitudinem, quam te diligentibus promittis, prout mihi expediret amare non valeo, quare saltem supplicia, quæ contemptoribus tuis minaris, ex quibus, proh dolor! ego sum unius, non expavescio? Si enim ea expavescerem, aliqua ex parte me ipsum emendarem, fletique, misericordia tua præstante, ut per timorem ac correptionem pervenirem aliquando ad amorem. Quare autem iudicia tua non timeo, nisi quia de eis negligo cogitare? Ne vero de eis frequentius valeam cogitare, vitia mea lethiferis amœnitatibus et voluptatibus mihi blandientia me impedire non desinunt. O Domine, Domine, ecce ego servus tuus et filius ancillæ tuæ (*Psal. cxv, 16*). Quia etsi peccator, tamen filius sanctæ Ecclesiæ tuæ. Sed quid dixi, qua audacia præsumpsi nominare servum tuum cum servum me non ignorarem peccatorum? *Omnis enim qui facit peccatum, servus est peccati* (*Joan. viii, 34*); ego autem indesinenter peccare non desisto: servus ergo sum peccati; quomodo ergo me sum ausus nominare servum tuum? Non utique hoc dicerem, nisi quia de tua ineffabili miseratione præsumpsi ut hæc dicere auderem, quia etsi servus peccati sum propter infirmitatem quam sustineo ex iniquitate, tamen servus tuus sum per desiderium quod mihi præstitum esse gaudeo ex tua venerabili bonitate. Servus ergo tuus sum, Domine, et si non opere et conversatione, certe affectu et voluntate. Sed in hoc miserabilis sum et valde deflendus quia, cum me servum tuum esse cognoscam, honorem Domini, sicut mihi

A expediret, tibi deferre non studeo. Si enim hoc agerem, nihil utique esset quod me a memoria tui, ac desiderio te intelligenti, a beata tui amoris dulcedine revocaret. Domine meus, Domine meus, quare, tu cum sis Dominus meus, non vivo sicut debet vivere servus tuus? Te Deum meum cognosco, et servus tuus esse desidero. Quare vitam servi tui veri conversatione tenere non valeo? Sed cur hujus miseriæ meæ causam quæro, quando meam iniquitatem hanc promeruisse non ambigo? Heu mihi! ut quid vivo? quare tandiu vivo, qui tam male vivo. Idcirco mihi vivere conceditur ut mors evadatur; et vita ipsa deterior morte invenitur. Concedis mihi, formator meus sapientissime, ut me ad contemplandam pulchritudinem tuam studeam præparare, et ego me turpiorem non cesso quotidie exhibere. Quid, Deus meus, quid tua inenarrabili claritate pulchrius et quid mea iniquitate turpius! O totum cor meum, suspiriis delectare, quorum studio et tua pulchritudine illuminetur, et ad supernæ lucis claritatem contemplandam tuus interior oculus facilius erigatur! O tota anima mea, jam omnes tuas depore vagationes, soli divino splendori intende, ex ejus desiderio opulentos lacrymarum imbres effunde, quarum inundatione et tui innumerabiles cœnosi reatus diluantur, et naturalis decor, quem tibi bonus universorum contulit artifex, ejus præsulante miseratione tibi repararetur! O, inquam, omnia intima mea, sumite vires, totum vestrum exerite conatum ad quærendum illud sincerum, simplex, æternum, et solum beatum bonum, cujus lux tenebras vestras repellat, cujus fons limpidissimus vestra contagia abluat, cujus libertas eos quibus sub vitiorum dominio constringimini vestros nexus absolvat, cujus fortitudo imbecillitatem vestram corroboret, cujus sapientia stultitiam vestram evacuet, cujus vita ab æterna vos morte eripiat, et suæ immortalitati consociet! O bonum quod superat omnia bona, quia a te et in te omnia bona; tu es enim omnia bona! Confiteor quia nimia sunt mala mea, quia nimis multa et gravia sunt peccata mea, et sine mensura multiplicata vitia mea, quia eis miserabiliter intenta hactenus exstitit anima mea. O mala mea, quare super me tam crudeliter irruistis ut me ab omni bono alienum efficeretis? O peccata mea, quomodo me tam immiser corditer nodis vestris irretitum tenetis, ut nullam justitiæ libertatem me adire permittatis? O vitia mea, ut quid lethiferis illecebris, sicut gliris bastulam suam tenacitate infectam vincere solet, animum meum vobis agglutinatis, ut ullo constitutum itinere, vel rependo, me, incedere sinatis. Mens mea, angustiari; cor meum deficere; anima mea, exhorrescere; oculi mei, plorando deficere. Quid enim me in omni statu miserabilius inveniri potest? Omnia constitutum sibi ordinem inviolabiliter servant; ego quotidie violo. Sed qui peccantem tandiu tolerat, pœnitentem non suscipiet? Hoc fieri non potest, nisi ut me vivere permittat. Adibo ergo patrem meum, tametsi indignus filius;

adibo illum post dissipatam ab illo mihi datam innocentiam, post diuturnam cœlestis eloquii, quam tolero, famem. Et dicam ei: *Pater, jam non sum dignus vocari filius tuus* (*Luc. xv, 19*); non cum filiis de dignitate præsumo certare, sed cum servis misericordiam quæro, et ideo *fac me sicut unum ex mercenariis tuis* (*Ibid.*). Prædicabitur inde, pie Pater, clementia tua, nec minuentur divitiæ tuæ, si mihi ad te cupienti redire occurras, si me misericordiæ tuæ brachiis amplectaris, si me fidei annulo et stola justitiæ vestitri præcipias, si de me angelis tuis dicere digneris: Gaudere nos oportet, quoniam *hic filius meus mortuus fuerat, et revixit; perierat, et inventus est* (*Ibid., 24*). Sed quis, o Pater optime et admirabilis, quis dabit mihi de vitulo illo saginato digno fidei ac sanctitatis affectu comedere, quem pro mea redemptione in ara crucis immolari præcepisti? et quis iste vitulus tam **241** mitis ad immolandum, tam salubris ad comedendum, nisi ille tuus proprius unigenitus Filius, cui non pepercisti, sed pro nobis omnibus illum tradidisti? (*Rom. viii, 32*.) Iste est, Domine, iste est, cujus dulcedine refecti desiderat cor meum; hic est, quem præ omnibus amare affectat mens mea. Iste est, a cujus ⁶⁶⁶ absentia non sine magnis gemitibus separari conqueritur anima mea; sed dum Filium desidero, nunquid Patrem negligo? Absit! Hoc enim quomodo fieri potest, cum non sit aliud Pater qui genuit, quam qui genitus est Filius, sed hoc sit Pater quod Filius, licet non ipse sit Pater qui Filius? Sed quomodo possum desiderare Patrem et Filium, remoto amore Patris et Filii, qui non est aliud quam quod est Pater et Filius, tametsi alius sit quam quod est Pater et Filius? Nulla utique ratione. Dic ergo, anima mea, dic factori tuo Patri et Filio et Spiritui sancto, uni Deo: *Quæsi vultum tuum; vultum tuum, Domine, requiram* (*Psal. xxvi, 8*). Ecce, Domine, ecce quæro, peto et pulso. Quando inveniam, quando accipiam, quando mihi aperiatur? Tibi, Domine, patent secreta cordis mei; tu vides quia sola præsentia vultus est spes consolationis meæ. Heu mihi! quam longe sum projectus ab illo ineffabili gaudio præsentis illius: quomodo ergo consolabor? Nunquid, nisi illa, Domine, pulchritudo vultus tui appareat, in qua spes universæ consolationis meæ suspenditur? Deficiant ergo, Deus meus, ^D deficiant oculi mei in eloquium tuum, dicentes: *Quando consolaberis me* (*Psal. cxviii, 82*). Attende ergo, Deus meus, ad singulare desiderium animæ meæ; attende gemitum cordis mei, et pone *lacrymas meas in conspectu tuo* (*Psal. lv, 9*), quas fundo ex dolore quo afficitur anima mea propter absentiam vultus tui deficiens ⁶⁶⁷: *Quoniam defecit in dolore vita mea, et anni mei in gemitibus* (*Psal.*

A xxx, 41) *Miserere mei, Domine, miserere mei; opportune importune clamabo ad te, nec derelinquam te, donec de præsentia vultus tui lætificaveris me; omnem mihi negabo consolationem, solo de absentia vultus tui luctu me vindicabo. O vultus splendido! o facies Dei luminosa! quandiu non videbo ⁶⁶⁸ te, manebit anima mea tenebrosa. O dura, o amara absentia vultus Dei, quandiu me cruciabis? O molesta vita hujus sæculi vani, quandiu infelicitem tua inhabitatione animam meam in tuis vanitatibus, tanquam carcere inclusam tenebis? O anima mea, quid te in hac vita mortali delectat? Cur non festinas ad felicitatem divinæ visionis pervenire, a qua culpæ merito separaris? Quare non horres peregrinari a facie Dei, et vitæ hujus luculentis vinculis irretiri? Quare non tanto affectu concupiscis illius beatæ vitæ gaudiis interesse et hujus obscenæ vitæ spurcitiis abesse? Cur non istam fugis, et in illam curris? Si tibi ista vita ad inducias præstat, quare tardas. Quare Deo talem cito pœnitentiam ⁶⁶⁹, ut peccatis tuis indulgeat et te misericorditer ad se assumat? Sed ad te conversio mea, ut me respiciat misericordia tua, et mentem meam in desiderio vultus tui confirmet, et perseverantem reddat clementia tua ⁶⁷⁰, credo enim quia a beatitudine non ero alienatus, si desiderando te non fuero fatigatus. Desideret gloriam vultus tui jugiter anima mea, amet eam mens mea, intendat in illam cogitatio mea, suspiret ad illam totus affectus cordis mei, loquatur de ea lingua mea, occupetur in amore illius tota substantia mea, tantummodo jubeat me pietas tua, dum hoc mortale corpus gero, et peregrinationis meæ nexus sustineo, in timore esse tuo fundatum, in amore tuo magnanimum, in lege tua eruditum, in præceptis tuis devotum, in promissis tuis desiderandi ferventissimum, vitiorum calcatorem et virtutum cultorem, quibus ornatus et tibi semper placere, et ad te quantocius feliciter pervenire valeam, ubi est tibi gloria sine fine, laus sine termino, honor in sæcula. Amen.*

MEDITATIO XXI (4)

Excitans animam ad quærendum et inveniendum Deum.

Fiat nunc, homuncio, fuge paululum occupationes terrenas, absconde te modicum a tumultuosis cogitationibus tuis, abjice nunc onerosas curas tuas ⁶⁷¹, et postpone laboriosas distensiones ⁶⁷² tuas. Vaca aliquantulum Deo, et requiesce aliquantulum in eo. Intra in cubiculum mentis tuæ, exclude omnia præter Deum, et quæ te juvant ad quærendum eum, et clauso ostio quære eum; et dic nunc, totum cor meum, dic nunc Deo ⁶⁷³: *Quæro vultum tuum; vultum tuum, Domine, requiram.*

Eia nunc ergo, Domine Deus meus, doce cor meum

VARIÆ LECTIONES.

⁶⁶⁶ ms. est, cuius. ⁶⁶⁷ at. beneficii. ⁶⁶⁸ ms. videro. ⁶⁶⁹ fort. leg. tardas reddere. ⁶⁷⁰ ms. sua. ⁶⁷¹ at. tuas. ⁶⁷² dissensiones. ⁶⁷³ at. de Deo.

NOTÆ.

(4) Hæc meditatio est collecta ex Prolegio.

ubi et quomodo te quæram ⁸⁷¹, ubi et quomodo te A
inveniat. Domine, si ⁸⁷² hic non es, ubi te quæram
absentem! Si autem ubique es, cur non te video
præsentem? Sed certe habitas lucem ⁸⁷³ inacces-
sibilem. Et ubi est lux ⁸⁷⁴ inaccessibleis? aut quo-
modo accedam ad lucem ⁸⁷⁵ inaccessibleem? aut
quis me ducet in illam, ut videam ⁸⁷⁶ te in illa?
Denique quibus signis, qua facie te quæram? Nun-
quam te vidi, Domine Deus meus, non novi faciem
tuam. Quid faciet, altissime Domine, quid faciet
Iste tuus longinquus exsul? Quid faciet servus tuus
anxius amore tui, et longe projectus a facie tua?
Anhelat videre te, et nimis abest illi facies tua. Ac-
cedere ad te desiderat, et inaccessibleis est habitatio
tua. Invenire te cupit, et nescit locum tuum. Quæ-
rere ⁸⁷⁷ te affectat, et ignorat vultum tuum.

Domine, Deus meus es, et Dominus meus es, et
nunquam te vidi. Tu me fecisti et refecisti, et om-
nia bona quæ habeo tu mihi contulisti; ⁸⁷⁸ et non-
dum novi te. Denique ad videndum te factus sum;
et nondum feci propter quod factus sum ⁸⁷⁹. O mi-
sera sors hominis, cum hoc perdidit homo ad quod
factus est! O durus, o durus casus ille! Heu quid
perdidit et quid invenit? Quid abcessit et quid re-
mansit? Perdidit beatitudinem ad quam factus est,
et invenit miseriam propter quam factus non est.
Abscessit sine quo nihil felix est, et remansit quod
per se non nisi miserum est. Manducabat ⁸⁸⁰ tunc
homo panem dolorum, quem ⁸⁸¹ tunc nesciebat.

Heu publicus luctus hominum ⁸⁸², universalis
planctus filiorum Adæ! Ille eructabat ⁸⁸³ saturita-
tem, nos suspiramus esuriem ⁸⁸⁴. Ille abundabat ⁸⁸⁵,
nos mendicamus. Ille feliciter tenebat et misere de-
seruit, nos infeliciter egemus et miserabiliter de-
sideramus; et heu vacui remanemus! Cur non nobis
custodivit, cum facile posset, quo tam graviter ca-
remus? Quare sic nobis obseravit lucem, et ob-
duxit nos tenebris? Ut quid nobis abstulit vitam, et
induxit ⁸⁸⁶ 242 mortem? Ærumnosi, unde sumus
expulsi, quo sumus impulsus? Unde præcipitati, quo
sumus obruti? A patria, in exilium; a visione Dei,
in cæcitate nostram; a jucunditate immortalitatis,
in amaritudinem et honorem mortis. Misera muta-
tio! De quanto bono in quantum malum!

Grave damnum ⁸⁸⁷, gravis dolor, grave totum. D
Sed heu me miserum, unum de aliis filiis Evæ, ni-
seris elongatis a Deo! Quid incepti? quid feci? quo
tendebam? quo deveni? ad quid aspirabam, et in
quibus suspiro? *Quæsvi bona, et ecce turbatio* (Job
xiv, 19). Tendebam in Deum, et offendi in me ip-
sum. Requiem quærebam in secreto meo, et tribu-

lacionem, et dolorem inveni (Psal. cxiv, 3) in intimis
mei. Volebam redire a gaudio mentis meæ, et cogor
rugire a gemitu cordis mei (Psal. xxxvii, 9). Spe-
rabatur lætitia, et ecce condensantur ⁸⁸⁸ suspiria. Et,
o tu Domine, usquequo? *Usquequo, Domine, obli-
visceris me, usquequo avertis faciem tuam a me?*
(Psal. xii, 1). Quando respicies et exaudies me?
Quando illuminabis oculos meos, et ostendes mihi
faciem tuam? Quando restitues mihi?

Respice, Domine, et exaudi me, et illumina me;
ostende mihi te ipsum. Restitue mihi te, ut bene sit
mihi, sine quo tam male est mihi. Dirige, Domine,
labores meos, et conatus meos ad te, quia nihil
valeo sine te. Invitas me, adjuva me, obsecro, Do-
mine, ne desperem suspirando ⁸⁸⁹; sed respirem
sperando ⁸⁹⁰. Obsecro te, Domine, amaricatium est
cor meum sua desolatione, indulca illud tua conso-
latione. Obsecro te, Domine, esuriens incepti quæ-
rere te, ne desistam ⁸⁹¹ jejunos de te; famelicus
accessi, ne recedam impastus. Pauper veni ad di-
vitem ⁸⁹², miser ad misericordem, ne ⁸⁹³ recedam
vacuus et contemptus. Et si antequam comedam
suspiro, da mihi post suspiria quod comedam.

Domine, incurvatus sum, non nisi deorsum aspi-
cere valeo. Erige me, ut possim sursum intendere.
Iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum (Psal.
Lvii, 5), et obvolvunt me, et sicut onus grave gravant
me (*Ibid.*), evolve me, exonera me, ne urgeat pa-
teus earum super me os suum (Psal. Lxviii, 16).
Liceat mihi de longe aspicere lucem tuam, vel de
profundo. Doce me quærere te, Domine, et ostende te
quærenti, quia nec quærere te possum, nisi tu do-
ceas me, nec invenire, nisi ⁸⁹⁴ ostendas te mihi.
Quæram te desiderando, desiderem quærendo, in-
veniam amando, amem ⁸⁹⁵ inveniendo. Fateor, Do-
mine, et gratias ago tibi, quia tu creasti me hanc ⁸⁹⁶
imaginem tuam, ut tui memor te cogitem, te amem.
Sed sic abolita est attritione vitiorum, sic offuscata
fumo peccatorum ut non possit facere ad quod
facta est, nisi tu renoves et reformes ⁸⁹⁷ eam. Non
tento, Domine, penetrare altitudinem tuam, quia
nullatenus comparo illi intellectum meum, sed de-
sidero aliquatenus intelligere veritatem tuam, quam
credit et amat cor meum; neque enim quæro intel-
ligere, ut credam, sed credo ⁸⁹⁸, ut intelligam.

Vere, Domine, hæc lux est inaccessibleis in qua
habitas. Vere enim non est aliquid ⁸⁹⁹, quod hanc
penetret, ut ibi te ⁹⁰⁰ videat. Vere hanc non video,
quia nimia est ⁹⁰¹, et tamen quidquid video, per
hanc video, sicut infirmus oculus, qui quidquid
videt per lucem solis videt, quam in ipso sole ⁹⁰²

VARIÆ LECTIONES.

⁸⁷¹ al. quæram. ⁸⁷² al. inveniam. Ubi, Domine es, si. ⁸⁷³ al. intra lucem. ⁸⁷⁴ al. hæc lux. ⁸⁷⁵ al. illam lucem. ⁸⁷⁶ al. videam eam. ⁸⁷⁷ al. Quare, ⁸⁷⁸ al. et exhibuisti, et ⁸⁷⁹ al. omit. ⁸⁸⁰ al. manducavit ⁸⁸¹ al. quo ⁸⁸² al. omnium hominum ⁸⁸³ al. eructabat saturitate ⁸⁸⁴ al. esurie ⁸⁸⁵ al. abundavit. ⁸⁸⁶ al. infixit ⁸⁸⁷ al. omit. est ⁸⁸⁸ al. unde densentur ⁸⁸⁹ al. impetrando ⁸⁹⁰ al. amando ⁸⁹¹ al. desinam ⁸⁹² al. te divitem ⁸⁹³ al. vel ⁸⁹⁴ al. non possum, nisi ⁸⁹⁵ al. omit. ⁸⁹⁶ al. in hanc ⁸⁹⁷ al. informes ⁸⁹⁸ al. credere. ⁸⁹⁹ al. aliud ⁹⁰⁰ al. in te ⁹⁰¹ al. nimia mihi est infirma ⁹⁰² al. quia vel qui in ipsum solem

nequit aspicere. Non potest intellectus meus ad illam accedere; nimis enim fulget, ideo non capit illam, nec sufficit oculus animæ meæ diu intendere in illam. Reverberatur fulgore, vincitur amplitudine, obruitur immensitate, confunditur capacitate. O summa et inaccessibilis lux, o sancta⁹⁰³ et beata veritas⁹⁰⁴, quæ longe es a me, qui tam prope sum tibi! Quam remota es a conspectu meo, qui sic præsens sum conspectui tuo! Ubique es tota præsens, et non video te. In te moveor, et in te sum, et⁹⁰⁵ ad te non possum accedere. Intra me et circa me es, et non sentio te.

Adhuc lates, Domine, animam meam in luce et beatitudine tua, et idcirco versatur illa adhuc in tenebris et miseria sua; conspicit enim, et non videt pulchritudinem tuam. Auscultat, et non audit harmoniam tuam. Olfacit, et non percipit odorem tuum; palpat, et non sentit lenitatem tuam; gustat, et non agnoscit saporem tuum. Habes enim hæc in te, Domine Deus meus, tuo ineffabili modo, quia ea dedit rebus creatis suo sensibili modo,⁹⁰⁶ sed obriuerunt et obstupuerunt, et obtusi sunt sensus animæ meæ vetusto languore peccati. Quid es, Domine, quid es, quid te intelligit os meum? Certe vita es, veritas es, bonitas es, beatitudo es, æternitas es, et omne bonum es.

Excitare nunc, anima mea, et erige totum intellectum tuum, et cogita quantum, quale et quod sit illud bonum. Si enim singula bona delectabilia sunt, cogita intente quam delectabile sit illud bonum, quod continet omnia bona et⁹⁰⁷ iucunditatem omnium honorum; non qualem experti sumus in rebus creatis, sed tanto differentem, quantum differt Creator a creatura. Si enim bona est vita creata, quam bona est vita creatrix⁹⁰⁸. Si iucunda⁹⁰⁹ est salus facta, quam iucunda est salus, quæ fecit omnem salutem. Si amabilis est sapientia in cognitione rerum conditarum, quam amabilis est sapientia, quæ omnia condidit ex nihilo. Denique si multæ et magnæ delectationes in rebus delectabilibus sunt, qualis et quanta est delectatio in ea qui fecit delectabilia? O qui hoc bono fruatur, quid illi erit, et quid illi non erit? Certe quidquid volet, erit, et quidquid nolet, non erit; ibi quippe erunt bona corporis et animæ, qualia nec auris audivit, nec oculus vidit, nec cor hominis cogitavit.

Cur ergo per multa vagaris, homuncio, querendo bona animæ tuæ et corporis tui? ama unum bonum, in quo sunt omnia bona, et sufficit. Desidera simplex bonum, quod est omne bonum, et satis est. Quid enim amas, caro mea? quid desideras, anima mea? ibi est quidquid amatis, quidquid desideratis. Si pulchritudo delectat, *fulgebunt iusti sicut sol* (*Matth. xiii, 43*). Si velocitas, aut fortitudo, aut libertas corporis, cui nihil obsistere possit, *erunt similes angelis Dei* (*Luc. xx, 36*), quia *seminatur*

corpus animale, surget corpus spiritale (*I Cor. xv, 44*), potestate utique, non natura. Si longa et salubris vita, ibi est sana æternitas, et æterna sanitas, quia *iusti in perpetuum vivent* (*Sap. v, 16*); et *salus iustorum a Domino* (*Psal. xxxvi, 39*). Si satiætas, *satiabuntur cum apparuerit gloria Dei* (*Psal. xvi, 15*). Si melodia, ibi angeli concinunt sine fine Deo. Si ebrietas, *inebriabuntur ab ubertate domus tuæ* (*Psal. xxxv, 9*). Si quælibet non immunda, sed munda voluptas: *De torrente voluptatis tuæ potabis eos, Domine* (*Ibid.*). Si sapientia, ipsa Dei sapientia ostendet eis semetipsam. Si amicitia, diliget Deum plusquam seipsum, et Deus illos plusquam illi seipsum, quia illi illum et se invicem per illum, et ille se et illos per seipsum. Si concordia, omnibus illis erit una voluntas, quia nulla erit illis, nisi sola Dei voluntas. Si potentia, omnipotentes erunt voluntatis suæ, ut Deus suæ. Nam sicut Deus poterit quod volet per se ipsum, ita illi per illum. Quia sicut non aliud volent quam ille, ita ille volet quidquid volent illi, et quod ille volet non poterit non esse⁹¹⁰. Si honor et divitiæ, Deus servos suos bonos et fideles super multa constituet. Imo Filii Dei, et dii vocabuntur, et ubi erit Filius, tunc etiam illi, *heredes quidem Dei, cohæredes autem Christi* (*Rom. viii, 17*). Si vera securitas, certe certi erunt se sua sponte illud non amissuros; nec dilectorem Dominum dilectoribus suis illum ablatum, nec aliquod Deo potentius invitos Deum et illos separatum. Gaudium vero quale ac quantum est, **243** ubi tale ac tantum bonum est? Cor humanum, cor indigens, cor expertum ærumnas, imo obrutum⁹¹¹ ærumnis, quantum gauderes, si iis omnibus abundares! Interroga omnia intima tua, si capere possunt gaudium suum de tanta beatitudine sua. Sed certe, si quis alius, quem omnino sicut teipsum diligeres, eandem beatitudinem haberet, duplicaretur gaudium tuum; quia non minus gauderes pro eo⁹¹² quam pro te ipso. Si vero duo, vel tres, vel multo plures id ipsum haberent, tantumdem pro singulis, quantum pro te ipso gauderes, si singulos sicut teipsum amares. Ergo in illa perfecta charitate innumerabilium beatorum angelorum et hominum, ubi nullus alium diligit minus quam se ipsum, non aliter gaudebit unusquisque pro singulis aliis quam pro se ipso.

Si ergo cor hominis de tanto suo bono vix capiet gaudium suum, quomodo capax erit tot et tantorum gaudiorum? Et utique quantum quisque diligit aliquem⁹¹³, tantum gaudebit de suo bono. Sic et in illa perfecta felicitate, unusquisque plus amabit Deum sine comparatione, quam se et omnes alios secum. Itaque plus gaudebit absque æstimatione de felicitate Dei quam de sua et omnium aliorum secum. Sed si Deum sic diliget toto corde, tota mente, tota anima, ut totum cor, tota mens, tota

VARIÆ LECTIONES.

⁹⁰³ al. o tota ⁹⁰⁴ al. unitas ⁹⁰⁵ al. omit. ⁹⁰⁶ al. omit. ⁹⁰⁷ al. omnia bona, et ⁹⁰⁸ al. creatoria ⁹⁰⁹ al. bona ⁹¹⁰ al. Nolet non poterit esse ⁹¹¹ obnoxium ⁹¹² pro se ⁹¹³ al. alium.

anima non sufficiant dignitati dilectionis, profecto sic gaudebunt iusti in illa superna felicitate toto corde, tota mente, tota anima, ut totum cor, tota mens, tota anima non sufficiant plenitudini gaudii.

Deus meus, et Dominus, spes mea et gaudium cordis mei, dic animæ meæ si hoc est gaudium de quo nobis dicis per Filium tuum : *Petite, et accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum (Joan. xvi, 24)*. Inveni namque gaudium quoddam plenum, et plusquam plenum. Pleno quippe corde, plena vita, plena anima, pleno toto homine gaudio illo, adhuc supererit supra modum gaudium. Non enim totum illud gaudium intrabit in gaudentes, sed toti gaudentes intrabunt in illud gaudium.

Die, Domine, dic seruo tuo, intus in corde suo, si hoc est gaudium in quod intrabunt servi tui, qui intrabunt in gaudium Dei sui. Sed gaudium illud eerte quo gaudebunt electi tui, *nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit* in hac vita (*I Cor. II, 9*). Nondum ergo dixi ²¹⁶, Domine, aut cogitavi quantum gaudebunt illi beati tui. Utique tantum gaudebunt quantum amabunt ²¹⁸, tantum

amabunt quantum cognoscent. Quantum te cognoscent tunc, Domine, et quantum te amabunt. Certe *nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit* in hac vita quantum te cognoscent, et amabunt in illa vita sancti tui. Oro te, Deus meus, ut cognoscam te, amem te, gaudeamque de te; et si non possum in hac vita ad plenum, vel proficiam in dies, quousque veniat illud ²¹⁶ ad plenum. Proficiat hic in me notitia tua, et ibi fiat plena. Crescat hic amor tuus, et ibi fiat plenus; ut hic gaudium sit in spe magnum, et ibi sit in te plenum.

Domine, per Filium tuum jubes, imo consulis petere et promittis accipere, ut gaudium nostrum sit ²¹⁷ plenum. Peto, Domine, quod consulis per admirabilem consiliarium tuum, ut accipiam quod promittis per veritatem tuam, ut gaudium meum plenum sit. Meditetur interim in te mens mea, loquatur inde lingua mea, amet illud cor meum, sermocinetur de ipso os meum, esuriant illud anima mea, sitiatur caro mea, desideret tota substantia mea, donec intrem in gaudium Domini mei, qui est trinus et unus Deus, benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

VARIE LECTIONES.

²¹⁶ al. dixi tibi ²¹⁸ al. omit. ²¹⁶ al. deveniam hic. ²¹⁷ al. vestrum.

MONITUM IN OPUSCULUM SUBSEQUENS.

(Edidit emin. cardinalis Angelo Mai, *Nova Bibliotheca Patrum* t. I, p. 505; Romæ 1852.)

Inter Leonis Allatii vulgatas lucubrationes ponunt bibliographi mantissam quamdam ad sanctum Anselmum Cantuariensem. Nec immerito; etenim Theophilus Raynaudus in sua Anselmi editione, Lugduni 1630, fatetur p. 248 cum grato animo se accepisse a Leone Allatio, insignis eruditionis ac probitatis sacerdote (fallitur Raynaudus, nunquam enim fuit sacerdos Allatius), exscripta ex Vaticanis codicibus nonnulla sancti Anselmi incrementa. Gerberonius autem, postremus Anselmi editor, in censuris operum interdum adnotat quænam nominatim hujus Meditationes ex Vaticana bibliotheca acceptæ a Raynaudo fuerint. Mihi vero nunc in Vallicellianis Allatii schedis ingens, libelli instar, meditatio ejusdem Anselmi observata est, quam ne in Gerberonii quidem, nedum Raynaudi, editione impressam videbam. Necessario itaque sequitur ut Allatius hanc invenerit post transmissas alias ad Raynaudum Meditationes, et post Lugdunensem profugam editionem; quo factum est ut hæc insignis et cæteris omnibus longe prolixior in quinquagesimum psalmum meditatio, tunc Romæ retenta, deinde in centesimum usque ac septuagesimum annum, id est, usque ad traditum benigne nobis a cl. Theinero Vallicelliano bibliothecario apographum, pressa fuerit; atque eam prorsus ignoraverint præcipui quoque bibliographi Trithemius, Possevinus, Bellarminus, Labbens, Fabricius Oudinus, Cavæus, Cellerius, Mazzuchellius. Nunc nos hoc Anselmi prænobile scriptum exhibemus.